

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 88—2—82.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MERNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. ALKÉR SÁNDOR M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANÁCSOS.

TARSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMERNÖK.

Az 1932. év szeptember havában Madridban összeülő nemzetközi táviró- értekezlet elé terjesztett javaslatok.

Irta: Dr. HAVAS FERENC m. kir. postatanácsos.

Propositions pour la Conférence Télégraphique Internationale de Madrid 1932. Par le Docteur François Havas, conseiller des Postes. Le cahier des Propositions étant déjà publié par le Bureau International de l'Union Télégraphique, l'auteur fait connaître les propositions les plus importantes à traiter par la Conférence Télégraphique Internationale de Madrid.

Az 1875. évi szentpétervári nemzetközi táviróértekezlet óta a világtáviró egyesült még nem tartott olyan fontos nemzetközi értekezletet, mint amilyennek a f. év szeptember havára Madridba összehívott nemzetközi táviróértekezlet, valamint az ugyanarra az időre ugyancsak Madridba összehívott nemzetközi rádiótáviróértekezlet a tárgysorozatra kitűzött kérdések fontosságánál fogva ígérkezik. Arról lesz ugyanis szó Madridban, hogy a több mint ötven év óta változtatás nélkül érvényben tartott nemzetközi táviróegyezményt a világtáviró egyesület képviselői az időközi fejlődésnek megfelelő új egyezményvel cserélik fel és pedig oly módon, hogy az új nemzetközi egyezmény egyúttal nemcsak a vezetékes táviró és távbeszélő üzemre, hanem egyúttal a rádiótáviró és rádiótávbeszélő üzemre is egyaránt érvényes és alkalmazható legyen. Vagyis az eddigi különálló nemzetközi táviró, illetőleg rádiótáviró egyezmények egyesítéséről lesz szó.

Amikor a madridi nemzetközi értekezletek e munkához hozzáfognak, tulajdonképpen annak a közóhajnak tesznek eleget, amely már a korábbi nemzetközi táviró, illetőleg rádiótáviró értekezleteken kifejezésre jutott. Nevezetesen az 1925. évi párisi nemzetközi

táviróértekezlet második teljes ülésén kifejezte azt az óhajtását, hogy a szerződő kormányok a washingtoni nemzetközi rádiótáviróértekezlet után fontolják meg a szentpétervári nemzetközi táviróegyezmény oly módon való megváltoztatását, hogy abba egyuttal a rádiótáviróegyezmény határozatait is belefoglalják. Egyben a párisi értekezlet azt a reményét is kifejezte, hogy a washingtoni rádiótáviróértekezlet is hasonló értelemben nyilatkozik. Ez 1927-ben Washingtonban tényleg így is történt.

A két nemzetközi egyezmény egyesítésének és megfelelő megreformálásának kérdésén kívül a madridi nemzetközi táviró és rádiótáviróértekezletekre várnak úgy a nemzetközi táviró, mint a nemzetközi rádiótáviróegyezmény mellé csatolt szolgálati szabályzatok átvizsgálásának s azoknak az időközi haladások következtében szükségessé váló kiegészítésének munkálatai is, melyek a vezetékes és drótnélküli táviró és távbeszélő üzemekben beállott nagyszámú változás s az ezekkel kapcsolatban úgy a táviró, mint a távbeszélő, valamint a rádiótáviróüzemet állandóan tanulmányozó és annak sikeres működését ajánlásaival támogató három nemzetközi bizottság (C. C. I. T., C. C. I., C. C. I. R.), továbbá a nemzetközi rádiójogi bizottság (C. I. T. S. F.) előkészítő munkái következtében igen terjedelmeknek ígérkeznek.

Ilyen körülmények közt előrelátható volt, hogy a két nemzetközi értekezlet elé az egyes igazgatások s a fontosabb nemzetközi táviró, illetőleg távbeszélő társaságok által terjesztett javaslatok oly nagy számban érkeznek be, ami a két értekezletnek a feldolgozandó javaslatok mennyisége szempontjából is megkülönböztetett jelentőséget ad.

Igy állván a helyzet, legalább nagyjából ismertetem azokat a fontosabb javaslatokat, melyekkel a két nemzetközi értekezlet foglalkozni fog. Ez talán már azért sem lehet érdektelen lapunk olvasói előtt, mert köztudomású, hogy a táviró, távbeszélő és rádiószolgálat az értekezletek határozatainak évenybelépése után az egész világon ezeknek megfelelően fog átszerveztetni és szabályoztatni.

A beérkezett javaslatokat a nemzetközi táviróegyesület berni irodája két 663 illetőleg 618 teljes ív nagyságú oldalra terjedő hatalmas kötetben adta ki, melvek a javaslatokat a könnyebb áttekinthetőség és tanulmányozás céljából bizonyos rendszer szerint csoportosították.

Az egységes egyezmény reformját tárgyaló javaslatok után a madridi nemzetközi táviróértekezlet számára összegvűjtött javaslatok kötetében a táviró és távbeszélő szolgálati szabályzatára vonatkozó javaslatok következnek, a nemzetközi rádiótáviróértekezlet számára összegvűjtött javaslatok kötetében pedig a rádiótáviró általános szabályzatára, valamint a pótszabályzatra vonatkozó javaslatok.

Cikkem keretében az anvag nagyságánál fogva csak a két egyezmény egyesítését tárgyaló közös javaslatokkal, valamint a táviró és távbeszélő szolgálati szabályzataira vonatkozó javaslatokkal ismertetem meg lapunk olvasóit.

A nemzetközi iroda a Nemzetközi Távirószolgálati Szabályzatot a madridi értekezlet számára átcsoportosította s a cikkeket és

azok paragrafusait az 1928. évi brüsszeli átdolgozás szerinti szabályzat rendjétől eltérően úgy állította össze, hogy az egy-egy ügykört érintő határozatok egymásután következzenek, ami a Szolgálati Szabályzatban való eligazodást a jövőben kétségkívül meg fogja könnyíteni. Erre való tekintettel a Távirószolgálati Szabályzatot érintő javaslatok már ennek az új beosztásnak megfelelően állították össze.

A javaslatok kötetének I. része az értekezlet tárgyalási rendjét megállapító tervezettel foglalkozik, tehát tulajdonképpen az értekezlet legsajátosabb belső ügykörébe vág, ezért azt figyelmen kívül kívánom hagyni s mindjárt a II. részre, az egységes Egyezményt tárgyaló javaslatok ismertetésére térek át.

A nemzetközi Táviróegyezmény küszöbön álló reformjáról a Magyar Posta 1931. évi márciusi számában írt cikkemben már megemlékeztem arról, hogy a világtáviró egyesület berni nemzetközi irodája az igazgatások munkájának megkönnyítése céljából már dolgozott ki ilyen egységes Egyezmény-tervezetet. E tervezet tulajdonképpeni alapja a tagállamok részéről beérkezett javaslatoknak. Ennek ellenére volt néhány állam, mely a nemzetközi iroda által kidolgozott egységes Egyezmény-tervezetet nem fogadta el tárgyalási alapul s javaslatát a régi szeptérvári nemzetközi Táviróegyezményre, illetőleg a washingtoni Rádiótáviró-egyezményre való tekintettel szövegezte meg. Mindazonáltal ezeknek az államoknak a legnagyobb része is elfogadta a két egyezmény egyesítésének alapelvét s javaslataikban ilyen egységes Egyezmény-tervezeteket terjesztettek az értekezlet elé (Görögország, Olaszország, Rádiótáviró Nemzetközi Bizottsága [Comité International de la T. S. F.]

Két állam azonban még is akadt, mely az egyesítéssel, vagyis az Egységes Egyezmény megalkotásával 1932-ben Madridban nem kíván foglalkozni. Az egyik Németalföld, az egyesítést ugyan elvben helyeslí, annak megvalósítását ellenben annyira nehéznek látja, hogy azt csak hosszas tanulmányok után tartja lehetségesnek. Ezért a madridi értekezletek által külön tanulmányi bizottságot kíván kijelölteni, mely a madridi tárgyalásokból leszűrt tanulságok alapján előkészítené az egységes Egyezmény tervezetét, azt a tagállamoknak megküldené s csak az ily módon előre megtárgyalt javaslatot kívánná a madridi értekezleteket követő legközelebbi nemzetközi értekezletek elé elfogadás végett terjesztetni. A másik állam, Lengyelország, az egyesítés eszméje elől mereven elzárkózik s úgy látja, hogy az államok a rádióügyeket az éther igénybevételének korlátolt lehetőségei miatt nem tárgyalhatják ugyanúgy, mint a vezetékes táviróét. (A lengyel igazgatás bizonyára a rendelkezésre álló rádió frekvenciasávok korlátolt számára gondol). Erre való tekintettel, mivel a rádió fejlődése terén még eddig előre nem látott események bekövetkezése sincs kizárva, a vezetékes és drótnélküli távközlekedés nemzetközi szabályainak közös Egyezménybe való foglalását a maga részéről nem tartja helyesnek s ezért az erre irányuló tervet sem támogatja. Bár nem lehet tagadni, hogy a lengyel álláspont érdekesnek látszik, mégis meg kell már most állapítanunk, hogy az, mint ilyen, egyedülálló.

Lengyelország kivételével tehát a két Egyezmény egyesítésének

nincs ellenzője s Madridban ez az egyesítés előreláthatólag meg is fog valósulni.

Ezek előrebocsátása után rátérek az egységes Egyezményre vonatkozó általános jellegű javaslatok megvizsgálására. A magyar igazgatás úgy, mint a legtöbb más igazgatás is, erre vonatkozólag oly értelmű nyilatkozatot terjesztett a madridi értekezlet elé, hogy az egyesítést, mint a vezetékes és drótnélküli közlekedési ágak azonos természete által s az időközi haladás által mindenben igazolt lépést, a maga részéről helyesli s Madridban a nemzetközi iroda által kidolgozott egységes Egyezmény-tervezetet a tárgyalások alapjául elfogadni kívánja. Van azonban két javaslat, mely e nyilatkozaton túlmenően az egyesítésnek s a szolgálati szabályzatok csoportosításának olyan módját hozza javaslatba, mely különösen figyelemre méltó s alkalmasnak ígérkezik a felmerülhető nehézségek áthidalására.

Németországnak és az Északamerikai Egyesült Államoknak a javaslatairól van szó, melyek rámutatnak azokra a nehézségekre, melyek abból a tényből származhatnak, hogy egyes államokban a táviró, távbeszélő, illetőleg rádiótáviró és rádiótávbeszélő üzem állami tulajdonban és kezelésben van, (főleg az európai államokban), míg más államokban azok engedélyes társaságok tulajdonában és kezelésében vannak (Egyesület Államok, Kanada stb.). A múltban ez a helyzet azt eredményezte, hogy azok az államok, melyekben az üzemek társasági tulajdonban és kezelésben voltak, nem csatlakoztak az illető üzemre vonatkozó Egyezményt és Szolgálati Szabályzatokat aláíró hatalmakhoz. Így állott elő az a helyzet, hogy a világ ezidőszerint egyik legnagyobb politikai és gazdasági hatalmát képviselő Egyesült Államok a szenpétervári Táviróegyezményhez és annak Szolgálati Szabályzatához nem csatlakoztak, a washingtoni Rádiótávíróegyezményhez és annak Általános Szabályzatához azonban igen.

Hogy az egyesítés megtörténte után ezek az államok az egységes Egyezményhez szintén fenntartás nélkül csatlakozhassanak, Németország s az Egyesült Államok is azt javasolják, hogy az egységes Egyezménybe csak az államhatalmon alapuló általános kormányzati jellegű határozatokat vegyék fel s ugyanígy ezt követőleg először egy általános szolgálati szabályzatot létesítsenek, melyet az összes államok aláírnának, tekintet nélkül arra, hogy az üzemek állami tulajdonban és kezelésben, avagy társaságiban vannak. Ezt követőleg következnének azután az egyes üzemek üzemeltetési és kezelési részletekét tárgyaló ú. n. pótszabályzatok, melyekhez csak azok az államok csatlakoznának, melyek az illető üzemet maguk látják el. Ilyen megoldás elfogadásával biztosítani lehetne, hogy az Egyesült Államok, sőt valamennyi szóbjöhethető állam az egységes Egyezményt és Általános Szabályzatot aláíró hatalmak közt szerepelhessen.

Mivel az 1927. évi washingtoni nemzetközi Rádiótávíróegyezmény és Általános Szabályzat megalkotásával kapcsolatban ez az út járhatónak bizonyult, sok valószínűség szól amellett, hogy Madridban a megoldási módot ugyancsak ezen az úton haladva fogják megtalálni.

Az egységes Egyezmény címűül Franciaország a „Convention Télégraphique Internationale” (Nemzetközi Táviróegyezmény) helyett

az összes elektromos távközeledési ágakat egyaránt egybefoglaló „Convention Internationale des Télécommunications“ (A távközeledés nemzetközi Egyezménye) címet ajánlja s ennek a szövegben való keresztülvitelét is javasolja. Ugyanilyen értelmű Görögország javaslata is. E javaslatok elfogadásából kétségkívül az a nagy előny származnék, hogy nem kellene külön kiemelni és hangsúlyozni, hogy az Egyezmény határozatai a táviróra, távbeszélőre és rádióra egyaránt vonatkoznak, mert hisz ez az elnevezés általánosító jellegénél fogva magától értetődő, azonkívül a jövő fejlődés szempontjából is kívánatos az új cím, mert a műszaki tudományok gyors fejlődése következtében esetleg felszínre kerülő új elektromos távközeledési ágakra is értelemszerűen vonatkoznék. Az Északi államok (Dánia, Finnország, Izland, Norvégia, Svédország) javaslata, mely az eddigi elnevezés hiányos voltára hívja fel a figyelmet s esetleg a „Télécommunication“ elfogadását vagy a „Télégraphique“ jelzőnek a „Téléphonique“ jelzővel való kiegészítését javasolja, tulajdonképpen Franciaország javaslatával azonos.

Az eddigi cím hiányosságát úgy látszik az igazgatások is érzik, mert pld. Németország „Convention Télégraphique Universelle“-t (Egyetemes Táviróegyezményt), Belgium „Convention Télégraphique et Téléphonique Internationale“-t (Nemzetközi Táviró és Távbeszélő Egyezményt), az Egyesült Államok „Convention Internationale de Communication“-t (Nemzetközi Közlekedési Egyezményt) javasolják új címül.

Ami az egységes Egyezményre vonatkozó részletjavaslatokat illeti, Nagybritannia, Németország, Ausztria az Egyezményben előforduló „magas szerződő felek“ (hautes parties contractantes) helyett a „kormányok“ (gouvernements) megjelölés alkalmazását javasolják, mert az a mai viszonyoknak inkább megfelel. Ebben a megállapításban a javaslattevő államoknak kétségkívül igazuk is van, mert az eddigi megjelölés már elavult.

Az Egyezmény 1-ső cikkében felsorolt fogalom meghatározások kiegészítéseként Ausztria és Németország is azt ajánlják, hogy a „bureau“ név alatt a vezetékes szolgálatot ellátó hivatalt, a „station“ alatt pedig a drótnélküli szolgálatot ellátó állomást kell érteni, ami az eddigi gyakorlatnak meg is felel. Ausztria ezenkívül a „radioconversation“, Németország pedig a „conversation radiotéléphonique“ fogalmának meghatározását is fel akarják vettetni, mely név alatt mindegyikük oly mozgó állomásról eredő vagy oda szóló távbeszélgetést ért, mely a továbbítási út egész szakaszán vagy annak egy részén rádiótávbeszélőn nyer lebonyolítást. A fogalommeghatározások sorozatát Csehszlovákia a rádióhíromdó, valamint a rádióhíromdó állomás fogalommeghatározásával is kiegészítettetni kívánja. Végül Németország és Ausztria a magántávirat (télégramme privé), Franciaország pedig a magán távközlemény (télécommunication privé) fogalmának a meghatározását is szükségesnek tartják.

Különösen figyelemre méltó és általános érdekű az a javaslat, melyet Nagybritannia tesz az Egyezmény 6-ik cikkének oly értelmű kiegészítése érdekében, mely a távirat és levelezési titok sérelme nélkül felhatalmazná a kormányokat, hogy a kábítószerek csempészésé-

nek megakadályozása céljából az ilyen tartalmú táviratokat eredetben vagy másolatban mindazokkal az államokkal közölhessék, melyekkel az ilyen irányú visszaélések megakadályozása érdekében szerződést kötöttek. E javaslat benyújtásával Anglia a Népszövetség közlekedési bizottsága által nyilvánított óhajnak tesz tulajdonképpen eleget, de vele az egész emberiség nagy, egyetemes érdekét is szolgálja.

Igen fontos cikke az új Egyezmény tervezetének a 9-ik, mely a táviratok feltartóztatásának jogát biztosítja a kormányok részére az olyan táviratoknál, melyeknek tartalma az illető ország törvényeibe ütközik, avagy az állam biztonságát, a közrendet vagy a jó erkölcsöt sérti. A magyar igazgatás a Táviróüzleti Szabályzat 4. §-ban már kifejezésre juttatott s a gyakorlatban az előfordult esetek által igazolt azt a jogát is kifejezetten biztosítani kívánta a kormányoknak, hogy a sértő kifejezéseket tartalmazó táviratokat is fel lehessen tartóztatni. Csehszlovákia ezzel szemben az állam jó hírnevét vagy gazdasági érdekeit sértő, Ausztria pedig a jó hírnévre való tekintet nélkül ugyancsak a gazdasági érdekeket sértő táviratok feltartóztatását kívánja biztosítani. Ez utóbbi két javaslat tárgyalásánál bizonyos óvatosság indokolt lesz, mert a gazdasági érdekek sérelmének köpenye alatt sok minden elfér s talán olyan táviratok feltartóztatását is biztosítaná egyes kormányok részére, melyek az illető államnak talán csak gazdasági szempontból kellemetlenek. Szóval ezen a címen majdnem minden távirat továbbítását meg lehetne tagadni, ami a közönségnek a nemzetközi táviró igénybevételéhez való s ugyancsak az Egyezményben biztosított jogát illuzóriussá tenné.

Érdekes javaslatot tettek az Egyesült Államok az Egyezménytervezet 13. cikkének kiegészítésére, mely a hivatalos pénzegységről szól. Az Unio ugyanis azt kívánja, hogy az arany franc és valamely állam pénzegységének kölcsönös értékeltelődése esetén az illető állam által saját valutájában beszedett díjaknak mindig az arany franc egyenértékével kell azonosaknak lenniök. Az inflációs idők alatt a különböző államokban szerzett tapasztalatok igazolták, hogy ez a javaslat mennyire indokolt. Úgy az egyes igazgatások, mint a közönség esetleges károsodásának csak ily módon lehet elejét venni.

A közelmúltban a közép európai államokban lejátszódott események ráterelik a figyelmet az angol „Imperial and International Communicatios Ltd”-nek az Egyezmény 16. cikk, 3-ik pontjához javasolt módosítására, melyben a felekkel való egyenlő elbánás elvét oly módon kívánja biztosítani, hogy a nemzetközi iroda útján közzétett nemzetközi távirati díjakat bizonyos feladók és címzettek javára ne lehessen módosítani, sem a közzétett díjaknál alacsonyabb díjak beszedése, sem utólagos díjvisszatérítések (rabatt) vagy jutalékok osztogatása útján. Úgy vélem, hogy e javaslat támogatása a múlt év őszén Bécsben ez ügyben megbeszélést tartott közép európai igazgatásoknak, valamint a rabatt fizetést azóta már az igazgatások felszólítására megtiltó kábel- és rádiótársaságoknak erkölcsi kötelessége.

Az Egyezménytervezet 21. cikkét, mely kimondja, hogy az Egyezményhez csatolt szolgálati szabályzatok csak azokat a kormányokat kötelezik, melyek azok alkalmazását magukra vállalták, az

északi államok (Dánia, Finnország, Izland, Norvégia, Svédország) olyképpen kívánnák módosítani, hogy e szolgálati szabályzatok az aláíró kormányokat oly államokkal, illetőleg társaságokkal szemben, melyek azokhoz nem csatlakoztak, szintén nem kötelezik. Ez a magyarázat tulajdonképpen a Szolgálati Szabályzatok kötelező erejének gyöngítése.

A 21-ik cikk tárgyalása kapcsán rámutatunk arra a különböző elgondolásra, mely az egyes államokat az egységes Egyezményhez csatolandó szolgálati szabályzatok összeállításánál vezeti. Így a német igazgatás ahhoz általános szabályzatot s pótszabályzatot kíván csatolni. Ugy az általános, mint a pótszabályzatban külön csoportosítaná az ú. n. egyetemes jellegű, közigazgatási természetű rendelkezéseket, melyek úgy a táviróra, mint a távbeszélőre és a rádióra egyaránt vonatkozhatnának. Külön csoportosítaná azonkívül a vezetőkes és külön a drótnélküli üzemekre vonatkozó különleges (forgalmi és üzemi természetű) határozatokat. Az Egyesült Államok Általános Szabályzatot (kormányzati természetű határozatok) s azonkívül külön táviró szolgálati szabályzatot (vezetékes és rádió) és külön távbeszélő szolgálati szabályzatot (vezetékes és rádió) kívánnának az Egyezményhez csatolni. A japánok külön táviró szolgálati szabályzatot (rádiótávíró is beleértve), külön rádióközlekedési és műszaki szolgálati szabályzatot és külön távbeszélő szolgálati szabályzatot kívánnak. Nagybritannia rádiótávíró szolgálati szabályzatot, táviró szolgálati szabályzatot és távbeszélő szolgálati szabályzatot kíván az Egyezményhez csatoltatni. Olaszország ugyancsak külön táviró-, távbeszélő- és rádió szolgálati szabályzatokat kíván az Egyezményhez csatolni.

Ami az Egyezménynek és a szolgálati szabályzatoknak kétféle értekezlet által való felülvizsgálásának kérdését illeti (37. és 38. cikk), a tervezet szerint az Egyezményt csak a teljhatalmú állami megbízottakból alakuló újabb értekezlet vizsgálhatná felül, illetőleg változtathatná meg, míg a szabályzatokat az úgynevezett adminisztratív értekezletek is megváltoztathatnák. Mivel az Egyesült Államok az Egyezményen kívül az Általános Szabályzatot is a kormányokkal kívánná elfogadtatni, a felülvizsgálást is oly módon óhajtja rendeztetni, hogy az Általános Szabályzat felülvizsgálására is csak a kormány megbízottak értekezletei legyenek feljogosítva.

Érdekes módosítást terjesztett elő Csehszlovákia az Egyezménytervezet 40. cikkéhez, mely az államok jelenlegi szűkös pénzügyi viszonyai közt bizonyára általános figyelemre számíthat. A javaslat az általánosan megrendült pénzügyi helyzetre való tekintettel az értekezleteket vendégül látó államokat bizonyos meghatározandó s a nemzetközi táviróegyesület által fizetendő pénzbeli hozzájárulásban kívánná részesíteni, mely a világértekezletek esetén 150—200 ezer arany franc, a Comiték értekezletei esetén pedig 50—75 ezer arany franc lehetne. Ezeket az összegeket a nemzetközi táviró egyesület az egyes tagállamokra a részükről az értekezleteken résztvevő delegációk tagszáma szerint osztaná fel.

Ami a nemzetközi táviróegyesület keretében működő 3 nemzetközi tanácsadó bizottságot illeti, azokat a tervezetek, úgyszintén az azokhoz beérkezett javaslatok továbbra is fenntartani kívánják.

Végül meg kell emlékeznem az Egyesült Államoknak és Nagybritanniának az Egyezmény-tervezet 42. cikkéhez előterjesztett javaslatairól, melyekben az angolszász öntudat előretörését láthatjuk. Az Egyesült Államok ugyanis azt javasolják, hogy a nemzetközi értekezletek hivatalos nyelve ezután az angol és francia legyen s ennek következtében úgy az értekezletek hivatalos iratai, mint a nemzetközi iroda közleményei s az általa közzétett okmányok e két nyelven legyenek szerkesztve (a tervezet szerint azok egyedül francia nyelven volnának szerkesztendőek). Nagybritannia javaslata ennél valamivel szerényebben szövegezte meg kívánságát, amennyiben csak az értekezletek iratainak francia és angol nyelven való szerkesztésére tett előterjesztést.

Az Egyezményt tárgyaló javaslatok közt utolsónak vannak megemlítve a Görögország, Olaszország és a Rádió nemzetközi bizottsága (Comité International de la T. S. F.) által kidolgozott Egyezmény-tervezetek, melyek szintén értékes munkálatok s melyek ugyancsak a vezetékes és drótnélküli szolgálati ágak egységes Egyezményben történő szabályozásának elvén épülnek fel. Cikkennek korlátolt keretei lehetetlenné teszik, hogy e három tervezetet is részleteiben ismertessem, a Rádió Nemzetközi Bizottsága által kidolgozott tervezetre vonatkozólag mindazonáltal annyit mégis meg kell jegyezmem, hogy ez az összes többi Egyezmény-tervezeten túlmenően abba nemcsak a vezetékes táviróra, távbeszélőre, úgyszintén a drótnélküli táviróra és távbeszélőre vonatkozó szabályokat óhajtja belefoglalni, hanem még a rádióhírdőre vonatkozókat is, mely utóbbinak pedig ezidőszerint meg van már a külön nemzetközi egyesülete (Union Internationale de la Radiodiffusion — Genève). Ez már az Egyezmény-tervezet címében is kifejezésre jut s az a következő: „Projet de Convention internationale pour la réglementation des communications électriques, des radiocommunications et des radiodiffusions. (A villamos közlekedés, a rádióközlekedés, valamint a rádióhírdő szabályozására vonatkozó nemzetközi Egyezmény tervezete).

A javaslatok kötetének III. részével, mely az 1875. évi szeptemberi nemzetközi táviróegyezmény alapulvétele mellett előterjesztett javaslatokat tárgyalja, foglalkoznom azt hiszem felesleges, mert ilyen elgondolás mellett csak két igazgatás, nevezetesen az osztrák és a német terjesztett elő kevés számú javaslatot, valószínűleg abban a feltevésben, hogy az egyesítést Madridban esetleg nem lehet megvalósítani.

A javaslatok kötetének IV. része, amely a táviró szolgálati szabályzatának módosítását célzó javaslatokat tárgyalja, terjedelmét illetőleg a legnagyobb, mert a táviró üzleti, forgalmi és kezelési ügykörének az időközi fejlődés során bekövetkezett átalakulása bőséges impulzust szolgáltatott javaslatok megtételére. Mindazonáltal e javaslatok legnagyobb része olyan részletkérdésekkel foglalkozik, hogy azoknak cikkem keretében való ismertetését fölöslegesnek tartom. Így csak azokkal kívánok foglalkozni, melyek általános természetük-nél fogva érdeklődésre tarthatnak számot.

Ilyen általános természetű kérdés mindenekelőtt az összebeszélt nyelvű táviratozás már régen vajudó s mindeddig még végleges

rendezést nem nyert kérdése, mely a táviróigazgatásoknak már eddig is annyi gondot okozott s a madridi értekezletre beérkezett javaslatok után ítélve, még ezután is igen sok gondot fog okozni. A helyzetet, amint az az 1928. évi brüsszeli nemzetközi táviróértekezleten nyilvánvalóvá vált, az teszi felette nehézé, hogy a táviróigazgatások és a nemzetközi távirót ezzel a táviratfajjal főleg igénybevevő kereskedelmi érdekeltség felfogása és érdekei, mely utóbbiét a nemzetközi kereskedelmi kamara képviseli, merőben ellentétesek. Hozzájárul ehhez még az is, hogy az igazgatások egymásközt sem tudnak egységes véleményre jutni, mert a nagy gyarmati birtokokkal bíró államok, elsősorban Nagybritannia, a birodalmában működő kereskedelmi szervezetek és magántáviró társaságok nyomására az igazgatások többségének felfogásával, mely az 5 betűs rendszerű összebeszélt nyelv kizárólagos elfogadását kívánja már régebb óta megvalósítani, szembehelyezkedik. Ennek volt tulajdonítható legutóbb is, hogy a brüsszeli értekezleten úgy a 10 betűs rendszerű (A csoportbeli), mint az 5 betűs rendszerű (B csoportbeli) összebeszélt nyelvű táviratokat egymás mellett meg kellett hagyni, ami a helyzetet bizonyára nem tette könnyebbé és egyszerűbbé, sőt a 10 betűs rendszer fenntartásával az 5 betűs (CDE) összebeszélt nyelvű táviratok elterjedését nagyon megnehezítette.

Ezzel az ideiglenes és nehézkes megoldással azonban mindenestre elérték azt, hogy a madridi értekezlet elé terjesztett javaslatok legnagyobb része szakítani kíván az eddigi helyzettel s végső megoldásként az 5 betűs rendszer kizárólagos elfogadását ajánlja. A magyar igazgatás szintén ezt az álláspontot támogatja javaslatával, melyben az A (10 betűs) rendszer megszüntetését oly módon kívánja megvalósítani, hogy az 5 betűs rendszer mellett feladott összebeszélt nyelvű táviratok az Európán kívüli díjrendszerben a közönséges táviratok szódijának $\frac{2}{3}$ díját, az európai díjrendszerű forgalomban pedig ezek szódijának $\frac{3}{4}$ -ét fizessék. Javasoltuk továbbá, hogy e táviratoknál eddig a bevezető részbe irandó = CDE = jelzés ezután mint díjköteles jelzés, a cím elé legyen irandó, ami által a leszámolás szempontjából fontos jelzésnek a továbbítás folyamán gyakran megtörtént elmaradását el lehet kerülni s azonkívül a díjszavak számának eggyel való megszorodása következtében a 4 szavas díjminimum további megkövetelése is feleslegessé válik. A = CDE = jelzésnek a bevezető részből a cím elé való helyezése olyan szükségletet jelent az igazgatások szempontjából, hogy azt rajtunk kívül még számos más igazgatás is javaslatba hozta, nevezetesen Csehszlovákia, az Egyesült Államok, Svédország, Norvégia, Dánia, Finnország, Izland és Kína.

Az összebeszélt nyelvű táviratozás kérdésének megoldását célzó javaslatok közt van néhány olyan is, mely egyenesen radikális reform számba jöhet, ezért nagy vonásokban meg akarok róluk emlékezni.

Igy Görögország, Olaszország, az Északamerikai táviró társaságok, Németalföldi India a táviratok szerkesztésére használható nyelvet tárgyaló szabályokat oly módon kívánják formulázni, hogy megszűnne az összebeszélt nyelvű, valamint a szám illetőleg betűjegyes

nyelvek közti megkülönböztetés. A táviratok szövege tehát egyszerűen közértelmű, vagy titkos nyelven volna szerkeszthető, mely nyelvek mindegyike egyedül is és egymással vegyesen is volna használható. Az ilyen szabályozás indokolt is volna, mert hisz végeredményben minden nyelv, mely nem közértelmű, az titkos nyelv, tekintet nélkül arra, hogy összebeszélte nyelvről vagy szám, illetőleg betűjegyes nyelvről van szó, nem is beszélve arról, hogy a betűjegyes, valamint az 5 betűs rendszerű összebeszélte nyelv közt a gyakorlatban különbséget tenni alig lehetne s így az 5 betűs rendszer kizárólagos elfogadása ezt a reformot tulajdonképpen mint szükségeset meg is kívánja.

Görögország a maga javaslatában ezenkívül az egyedül elfogadott 5 betűs rendszerű titkos nyelvű táviratokat az európai díjrendszerben teljes díjjal, az Európán kívüli díjrendszerben pedig a teljes díjnak egy bizonyos százalékkal csökkentett díjával kívánná felvételni. Ez a százalék szerinte úgy volna megállapítandó, hogy az európai és Európán kívüli díjrendszerek elemi díjtételei közti eddigi különbség megszűnjön, ami a mostani évtizedes díjszabási rendszernek kétséggel kívül radikális megreformálását jelentené.

Németalföldi India az 5 betűs titkos nyelvet pártolja s e rendszer megkedveltetését úgy kívánná biztosítani, hogy annak díjszabását a közönséges táviratok díjának felében állapítanák meg. Ezt a kedvezményt az igazgatások szerinte annál is inkább megadhatnák, mert hisz ugyanazt az eddigi 10 betűs (A csoport) mellett a felek a valóságban már ugyis élvezik. E rendszer mellett ugyanis oly módon szokták a felek a 10 betűs kodefrázisokat összeállítani, hogy két 5 betűs kodefrázist, melyek mindegyikének külön-külön meg van a maga kode-jelentősége, összeillesztenek s egy-egy díjszóként adják fel. Igaz ugyan, hogy az A rendszerben teljes szódíjat fizetnek, ám mivel két kodefrázist sikerült egy díjszóba beleszorítani, végeredményben még is biztosították maguknak az 50%-os díjkedvezményt. Pld. Ha a „bcefg emnok mlifo zekne“ code szöveget mint B csoportba tartozót írja valamely budapesti feladó New-Yorkba szóló táviratába, azután négy $\frac{2}{3}$ díjas díjszót számítva, $1 P 76 f \times 4 \times \frac{2}{3} = 4 P 70$ fillért fog fizetni, míg ha ugyanezt a szöveget az A csoportba tartozó összebeszélte nyelv szerint 10-es betűcsoportokba szedve adja fel, (bcefgemnok mlifozekne) akkor két teljes díjú díjszó után $1 P 76 f \times 2 = 3 P 52$ fillért fog fizetni, vagyis ugyanazt a díjat, melyet akkor kellett volna neki felszámítani, ha a B csoportbeli összebeszélte nyelvű táviratok nem $\frac{2}{3}$ díj, hanem $\frac{1}{2}$ díj mellett lennének feladhatók. A jelenlegi szabályok mellett tehát a B csoportbeli rendszerrel szemben $1 P 18$ fillért tényleg megtakarított.

Belgium ugyancsak ilyen 50%-os díjkedvezménnyel elfogadott 5 betűs rendszerű titkos nyelv rendszeresítésével kívánná tető alá juttatni az összebeszélte nyelvű táviratozás régóta vajudó problémáját. Németalföldi Indiának és Belgiumnak ez a javaslata azért érdemel különös figyelmet, mert Brüsszelben a nemzetközi kereskedelmi kamara sem kívánt mást, mint az 5 betűs rendszer elfogadása esetén az 50%-os díjkedvezmény biztosítását. Ha tehát az igazgatások ezt most maguk felajánlanák, úgy ledölnének azok a válaszfalak, melyek ezt a

nemzetközi kereskedelmi érdekeltséget s az őket támogató angol és amerikai igazgatásokat illetőleg társaságokat a többivel szembe-állították. E reformmal szemben mindenesetre van komoly ellenérv is, nevezetesen az, hogy 50 százalékos díjkedvezmény mellett a táviróüzem nem fizeti ki magát, mellyel szemben azonban talán majd azt is meg fogják egyesek Madridban jegyezni, hogy a magas díj miatt fel nem adott táviratok eseteiben az üzem még kevésbé fizeti ki magát.

A titkos nyelvre vonatkozó új szerkesztési és díjazási szabályok különösen gondosan vannak Olaszország javaslatában kidolgozva, mely úgylátszik, mint a Cortina d'Ampezzóban az összebeszélt nyelvű táviratozás szabályainak tanulmányozását végző bizottság vendéglátó igazgatása, e régen vajudó kérdés sikeres rendezésére különös súlyt kívánt helyezni. Csak természetes, hogy az egységes titkos nyelvű táviratok díját Olaszország is az 5 betűs rendszer szerint kívánja megoldani és véglegesen szabályozni, a szódíjat azonban az eddigi $\frac{2}{3}$, illetőleg $\frac{3}{4}$ díj helyett az Európán kívüli díjrendszerben a közönséges táviratok szódíjának $\frac{6}{10}$ részében az európai díjrendszerben pedig annak $\frac{7}{10}$ -dében kívánja megállapítani.

Csehszlovákia az összebeszélt nyelvű táviratozás végleges megoldását felette nehéz problémának látja még mindig, ezért tanulmányozó szakbizottság kiküldését látná helyénvalónak, Litvánia ezzel szemben megoldhatónak látja a kérdést, de úgy, hogy kizárólag a 10 betűs (A csoportbeli) összebeszélt nyelvű táviratokat kellene megengedni, az 5 betűs (B csoportbelieket) pedig meg kellene szüntetni.

A nemzetközi kereskedelmi kamara, mely az összebeszélt nyelvű táviratozás szabályainak végleges rendezését a brüsszeli nk. táviróértekezleten állásfoglalásával lehetetlenné tette, ez alkalommal nem kívánta felfogását konkrét alakban kifejezésre juttatni, csak oly értelmű értesítést küldött a nemzetközi irodának, hogy tagjait az összebeszélt nyelvű táviratozás úgy látszik általa is nehéznek látott kérdésének beható tanulmányozására utasította.

A nemzetközi táviró szolgálati szabályzatot érintő általános jellegű javaslatok közt előtör a kedvezményes táviratok különböző fajainak (LC az európai forgalomban is, táviratlevelek) általánosítására irányuló óhaj, melynek különben a táviróösszeköttetések nemzetközi tanácsadó bizottsága (C. C. I. T.) is megfelelni kívánt akkor, mikor a táviratlevelek különböző fajaira (ELT [European letter-telegram], NLT [Night letter-telegram], WLT [Week-end letter-telegram] DLT [Day-letter-telegram]), a disztáviratokra (LX), az üdvözlő táviratokra (XLT) vonatkozó szabályokat a nemzetközi szolgálati szabályzatba való beillesztésre alkalmas alakban kidolgoztatta s azokat a madridi értekezlet elé terjesztette. A táviratlevelekre vonatkozó újítások közt legnagyobb figyelemre az a javaslat számíthat, mely ezeknél a díjminimumot az eddigi 20 szótól eltérően 25 szóban kívánja megállapítani. Úgy véljük, hogy ez a díjminimumfelemelés nem szerencsés gondolat, mert a táviratleveleket túlságosan megdrágítja s azonkívül a mai gyors és rövidlélekzetű világban az embereknek nincs is szükségük 25 szavas közleményekre; elintézik az ügyeiket kevesebb szóval is. A gyakorlati élet amellettt szól tehát,

hogy a 20 szavas díjminimum mellett meg kellene maradni. Ugyancsak kidolgoztatta s a madridi értekezlet elé terjesztette a C. C. I. T. azokat a nemzetközi táviró szolgálatot érintő szabályokat is, melyek a C. C. I. T.-nek a legutóbbi nemzetközi táviróértekezlet óta kiadott ajánlásai következtében a forgalom egységes elvek szerint való lebonyolítása érdekében szükségessé váltak. (A szolgálati táviratokban és szolg. értesítésekben használandó rövidítések, a továbbítás gyorsasága, összefüggő sorozatban való adás stb.).

Igen érdekes témát pendítettek meg újból az általános érdekű javaslatok sorában Görögország és Csehszlovákia, melyek a táviratok utáni kártérítési kötelezettség kérdését vetették fel. Görögország úgy véli, hogy ma, mikor a távirógéprendszerek már szinte tökéletesek, egy bizonyos korlátozott kártérítési kötelezettség vállalásáról szó lehetne oly esetekben, mikor a táviratot a kártérítési igény bejelentése mellett adják fel, vagyis ajánlva (télégrammes recommandés). Az ilyen, ajánlva feladott táviratokért külön pótdíjat kellene fizetni s ha aztán a távirat szolgálati hiba következtében nem szabályszerűen érkezne meg, a távirási díj bizonyos többszörösét, mondjuk tízszeresét kellene a feladónak kártérítésként kifizetni. Csehszlovákia is ilyen megoldásra gondol, s ha ezt másként nem lehetne megoldani, esetleg külön biztosítás útján gondolja a kártérítési összeget előteremthetni. Szerinte e reformra szükség van, mert a nemzetközi kereskedői körök ennek megvalósítását minduntalan hangsúlyozzák.

Érdekes javaslatot terjesztett a népszövetség a madridi értekezlet elé a nemzetközi iroda útján. Sürgős hirlaptáviratok (urgent presse) és lassított hirlaptáviratok (presse différé) rendszeresítését kéri, mint amely táviratfajokra szintén szükség volna. A sürgős hirlaptáviratokért a közönséges hirlaptáviratok díjának kétszeresét fizetnék és sorrendben a sürgős magántáviratokat megelőznék, a lassított hirlaptáviratokat viszont különösen alacsony díjszabás mellett lehetne feladni. Azok mellett a nagy kedvezmények mellett, melyeket a hirlaptáviratok már eddig is élveznek, az újabb kedvezmények megadását ezen a téren feleslegesnek látjuk. Elvégre a táviróüzemnek még a hirlaptáviratoknál is meg kellene tudni találnia a maga önköltségi számítását, mert különben elveszti üzemi jellegét s közjótékonyági intézménnyé válik.

A külső érdekeltségek által nyilvánított óhajok sorát a nemzetközi kereskedelmi kamara zárja le, mely azt kívánná, hogy a nemzetközi táviróértekezletek által tárgyalásra kerülő minden táviróüzleti és díjszabási kérdést előbb előzetes tárgyalás végett a nemzetközi kereskedelmi kamara elé utalják, ami szerinte azok előnyös megoldását elősegítené. Azok után a tapasztalatok után, melyeket a táviróigazgatások az 1928. évi brüsszeli nemzetközi táviróértekezleten az összebeszélt nyelvű táviratozás kérdésének rendezésével kapcsolatban a nemzetközi kereskedelmi kamarának a tárgyalásokba történt bevonása kapcsán szereztek, véleményem szerint ennek a kívánságnak a teljesítése nem szolgálná az értekezletek zavartalan munkamenetének biztosítását. Különbösen is a nemzetközileg megszervezett kereskedelmi és ipari érdekeltség a legkevésbébbé számítható azok közé az alakulatok közé, mely árszabás-politikáját minden esetben vevőkörétől kiké-

rendő előzetes véleményektől teszi függővé, legalább is a különböző kartelek és trösztök ilyen irányú példaadással eddig még nem jártak elől. A nemzetközi kereskedelmi kamara kívánságának teljesítése tehát legalább is meggondolandó.

Attérve a javaslatok kötetének V. részére, mely a nemzetközi távbeszélő szolgálati szabályzatára vonatkozó javaslatokkal foglalkozik, mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy a nemzetközi távbeszélő-forgalom az 1925. évi párisi értekezlet óta, mely a jelenleg érvényben levő nemzetközi távbeszélő szolgálati szabályzatot megalkotta, óriásit fejlődött. Az azóta eltelt idő alatt épült ki az európai távkábel-hálózat s a világrészek közti rádiótávbeszélőforgalom is azóta indult meg. E nagyvonalú nemzetközi távbeszélőforgalom üzleti, forgalmi és kezelési szabályainak is kétségkívül nagy változáson kellett ez idő alatt átmenniök. Ebben a nagy átalakulásban az igazgatásoknak és távbeszélő-társaságoknak nagy segítségére volt a nagytávolságú távbeszélőforgalom nemzetközi tanácsadó bizottsága (C. C. I.), mely a fejlődésnek és a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően a nemzetközi távbeszélőforgalom fontos üzleti, forgalmi és kezelési kérdéseit állandóan tanulmányozta s a tanulmányozás eredményéhez képest évente tartott teljes ülésein, az igazgatásokhoz és társaságokhoz ajánlásokat (avis) intézett, melyekben az új távbeszélőszolgálatok rendszeresítését s a szükségessé váló új díjazási és kezelési szabályok rendszeresítését hozta javaslatba. Ezeket az ajánlásokat az európai igazgatások, mondhatni kivétel nélkül, el is fogadták s nemzetközi, sőt belföldi helyközi távbeszélőforgalmukat ezeknek megfelelően rendezték be.

Igy nem volt más hátra, minthogy a C. C. I. az ezekre az újításokra vonatkozó új szabályokat külön e célra alakított szakbizottsággal (Commission de rédaction [C. d. r.]) a nemzetközi távbeszélő szolgálati szabályzatba való beolvasztásra alkalmas alakban kidolgoztassa s azokat a madridi értekezlet elé terjessze. Ez meg is történt s az európai államok legnagyobb része, Magyarországot is beleértve, a C. d. r. javaslatait magáévá tette s azonkívül azokat még saját részlet-javaslaival is kiegészítette. A C. d. r.-nek és az igazgatásoknak e javaslatai főleg a C. C. I. ajánlásaival kapcsolatos újítások, tehát a távbeszélő-névsorok szerkesztésének és árusításának, a bérelt beszélgetéseknek, a meghívásoknak, a külön meghívásoknak, a tőzsdebeszélgetéseknek, a tudakozódásnak, a díjszabás alkalmazásának, a beszélgetések tartamának, azok bejelentésének, lebonyolításának szabályozása körül mozognak.

Nem mulaszthatom el mindazonáltal, hogy az e javaslatok által átalakítani tervezett madridi átvizsgálás szerinti nemzetközi távbeszélő szolgálati szabályzat egy nagy szépséghibájára már most rá ne mutassak. Ez abban áll, illetőleg abban fog állani, hogy e szabályzat Madridban a nagy tengerentúli távbeszélő-társaságok részéről támogatásra nem számíthat s így elfogadás esetén csak az európai nemzetközi távbeszélőforgalomban lehet majd életbeléptethetni. Hogy ez így lesz, eziránt minden kétséget eloszlat az „American Telephone and Telegraph Corporation”-nek, valamint az „International Telephone and Telegraph Corporation”-nek, tehát a két legnagyobb északame-

rikai távbeszélő-társaságnak a madridi értekezlet elé terjesztett nyilatkozata, melyben megállapítják, hogy a megalkotni kívánt Szolgálati Szabályzat határozatai csak az európai nemzetközi távbeszélőtorgalom kívánalmaira való tekintettel vannak megszövegezve s így azok a tengerentúli országok távbeszélő-szolgálatában, mint amely az európaiaktól eltérő szabályok szerint működik, nem alkalmazhatók. Erre való tekintettel a tengerentúli érdekeltségek az új Szolgálati Szabályzat-hoz javaslatokat sem terjesztettek elő.

Tudva azt, hogy a világ távbeszélő-állomásainak zöme az amerikai kontinensen van, e nyilatkozat ezidő szerint súlyosan esik latba. A helyzetet azonban talán még sem kell túlságosan tragikusan venniünk s legjobb, ha azt annak a túlságosan gyorsütemű fejlődésnek a számlájára írjuk, mely a nemzetközi távbeszélőforgalmat jellemzi. A világrészek közt megindult távbeszélőforgalom erősebb kifejlődése bizonyára hozzá fog járulni az európai és amerikai kontinensek különböző távbeszélő kezelési és díjazási szabályainak egymáshoz való símulásához s így valószínűleg legfeljebb arról lehet szó, hogy az egyetemes s az egész világon egyformán alkalmazott nemzetközi távbeszélő szolgálati szabályzat megalkotásának az ideje késik. Ami azonban késik, az nem múlik.

Cikkem végére érve, azt hiszem, minden olvasóm meg fogja állapítani, hogy a folyó év őszén Madridban összeülő nemzetközi táviróértekezletre hatalmas munka vár. Az értekezlet elé az igazgatások és társaságok eddig összesen 1461 javaslatot terjesztettek, melyekből 68 javaslatot a magyar igazgatás dolgozott ki. Meg lehet állapítani ebből azt is, hogy úgy az új Nemzetközi Egyezmény, mint az új Szolgálati Szabályzatok az egész világ táviró és távbeszélő szaktisztviselőinek ötleteiből és eszméiből kitermelt javaslatokból mintegy mozaik-szerűen fognak kialakulni. Ebből kitűnik, mennyire fontos az, hogy e nagy nemzetközi üzemekben szolgálatot teljesítő minden alkalmazott, legyen az akár a kezelési, akár a közigazgatási ügykörben foglalkoztatva, mindig nyitott szemmel és fogékony elmével lássa el teendőit s ha valami olyasmire akad munkakörében, melytől a szolgálat, illetőleg az üzem megjavítását, tökéletesítését várhatja, megállapítását terjessze hivatali felsőbbsege elé, mely mindig tudni fogja a módját annak, hogyan értékesítse azt adandó alkalommal.

Cikkemet annak a megállapításával zárom, hogy mindazok a magyar postás kartársak, kik a madridi értekezlet elé terjesztett s a magyar javaslatok kitermeléséhez eszméikkel szintén hozzájárultak, az értekezlet hatalmas előkészítő munkálatainak szintén részeseivé váltak.

A távolsági távbeszélő az Északamerikai Egyesült-Államokban.

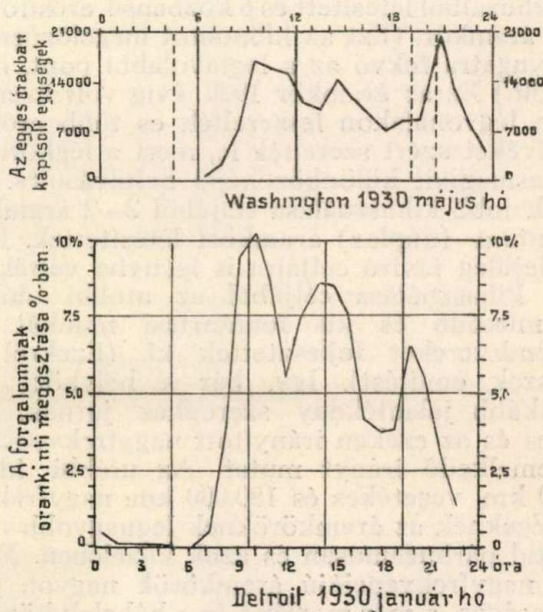
Irta: SZOMMER IMRE m. kir. posta-műszaki tanácsos.

La téléphonie á distance aux États-Unis d'Amérique (Suite). Par Emeric Szommer, conseiller technique des postes r. h.

Dans son article à suivre, l'auteur expose, à la base de ses expériences faites pendant son voyage d'étude en Amérique et des sources énumérées, les circonstances qui ont occasionné le grand développement de la téléphonie á distance en Amérique. Il énumère les solutions techniques, les systèmes d'exploitation et de manipulation, lesquels, en sus des conditions économiques favorables, ont contribué, comme facteurs de premier ordre, á produire ledit développement.

(Folytatás.)

Példának közöljük Washington és Detroit központok forgalmának a nap egyes szakaszai szerint történő megoszlását feltüntető diagrammot (9. ábra).

9. ábra.

Példák a helyközi forgalomnak a nap egyes szakaszai közötti megoszlásán.

Az áramkörökön az egy óra (a forgalmas óra) alatt lebonyolítható beszélgetések (circuit capacity) számának megállapítása céljából gondos megfigyelések alapján készült kimutatások állanak a tervezők rendelkezésére.

Ezeknek a kimutatásoknak használatánál tekintetbe veszik a kezelés módját (A—B, Two-Number vagy CLR stb.), az áramkörök

hosszát, a kezdő és végpont lakosságának a számát, a beszélgetés nemeinek %-os megoszlását (person — to person, station to station stb.) és végül az összeköttetések létrehozásához szükséges kapcsolások számát. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban áll természetesen a megengedett várakozási idő is.

A régi gyakorlat szerint az évenkénti legnagyobb forgalom idején áramkörönként és naponként átlag 52 beszélgetést számítottak. Ez a terhelés az átlagos évi 35-nek felelt meg.

Az áramkörök gazdaságosabb kihasználását mutatja az a tény, hogy ezek a számok az összeköttetések létesítéséhez szükséges időtartam leszorítása ellenére is alig estek.

1. *A légvezetékes vonalak.*

A helyközi áramkörök néhány évvel ezelőtt úgyszólván kivétel nélkül légvezetékesek voltak. A pupincsevék első alkalmazása idején a nagytávolságú légvezetékes áramköröket pupincsevékkel látták el. Ilyen volt a New-York és San Francisko között az 1915-ben 42 mm-es bronzhuzalból létesített és 6 közbenső erősítővel ellátott 4800 km hosszú első áramkör. (Ezt az időpontot megelőzően Denver volt a New Yorktól nyugatra fekvő az a legtávolabbi pont, ami távbeszélőn még elérhető volt.) Ez az áramkör 1920. évig volt üzemben, amikor a pupincsevéket a légvonalakon leszerelték és több erősítőt alkalmaztak. A pupincsevéket azért szerelték le, mert a légköri villamosság az egyes csévek vasmagjait különbözőképp befolyásolta.

A vezetékek jobb kihasználása céljából 2—2 áramkörön 1—1 harmadik, ú. n. fantom- (duplex) áramkört létesítettek. Ezenkívül a vezetékeket egyidejűleg távíró céljaira is igénybe vették. A vezetékeknek még jobb kihasználása céljából az utóbbi időben a teljesen megbízhatóan működő és kis fenntartási munkát igénylő nagyfrekvenciájú rendszereket fejlesztettek ki. (Ezekről a rendszerekről később teszék említést). Így, bár a helyközi forgalomban a kábelek mindinkább jelentékeny szerephez jutnak, a légvonalakon haladó vezetékes és az ezeken irányított nagyfrekvenciájú áramkörök hossza mégis emelkedő irányt mutat. Az utóbbi időben évenként átlagban 180.000 km. vezetékes és 180.000 km. nagyfrekvenciájú áramkör készült el. Ezeknek az áramköröknek legnagyobb része nem halad a kábelirányokkal párhuzamosan és azok közelében. Mivel azonban a légvezetékek s nagyfrekvenciájú áramkörök nagyon jól beváltak és üzemük is gazdaságos, a már meglévő és a kábelek közelében párhuzamosan haladó légirányokat sem bontották le.

Az amerikai távbeszélő társaságoknak nincs meg a joguk az utak igénybevételeire. A vonalak vezetésére szükséges engedélyt az igénybevenni szándékozott területek tulajdonosától mindig külön kell megszerezniök. Ez a körülmény gyakran elég lényeges költséget jelent, ezt azonban már az előzetes számítások alkalmával is mindig tekintetbe veszik.

A helyközi vonalakat leginkább szabad terepen: hegyen, völgyön, erdőn, vizen át, egyenes vonalban vezetik.

A vonalvezetésnél természetesen tekintettel kellett lenniük az erősáramú berendezések esetleges zavaró hatásaira is. A kétnemű berendezés kölcsönös viszonyából származó káros hatások kiküszöbölése érdekében az érdekeltségek a „Joint General Comittee of the Nacional Electric Light Association and the Bell Telephon System” nevű bizottságot alakították, mely bizottság eredménnyel végzi feladatát.

A légvonalak építési módjának megállapításánál a két főszempont az, hogy a vonalak eléggé szilárdak legyenek és hogy az áramkörök az elektromos követelményeknek megfeleljenek. Az időjárási viszonyoknak a vonalak biztonsága szempontjából történő megfigyelése állandóan külön tanulmány tárgya.

Mivel a fa Amerikában aránylag olcsó, az oszlopoknak egymásközötti kisebb: 35 méteres távolsága nem jelent lényeges költségtöbbletet a nagyobb (nálunk 50 m.) oszloptávolságok alkalmazásának költségeivel szemben. Kisebb oszloptávolság mellett ugyanis a kisebb erővel feszített huzaloknak van ugyanaz a belógása, mint nagyobb oszloptávolság esetén a nagyobb erővel feszítetteknek. (A kisebb oszloptávolság mellett a vezetékek összecsapódásának veszélye nélkül sem kell a vezetékeket erősen kifeszíteni). A kevésbé feszített vezetékek pedig a zuzmara okozta veszéllyel szemben nagyobb biztonságot nyújtanak, azonkívül az oszlopok várható igénybevétele is kisebb.

A 10—15 m. magas, hatalmas, telítetlen cédrus és gesztenyefa oszlopok „szépségére” nem sokat adnak. Újabban kreozottal felített oszlopokat is használnak.

A sarokoszlopokat huzalkötelekkel kötik ki és feltűnően ferdére állítják a sarokban ható erővel szemben. Bakoszlopokat nem használnak. Minden tizedik támszerkezetet két, párhuzamosan összeszerelt oszlopból a vonalban mindkét irányban erősen kihorgonyozva, mint vonalfixpontot képezik ki.

Az oszlogödör ácsa helyett lyukat fúrnak. Ez a fúrás és az oszlop állítása különlegesen szerelt autók segítségével történik. A lyukfúrógép 60 cm. átmérőjű, 2 m. mély lyukat közepes talajban átlagban 1 perc alatt fúr meg, köves vagy fagyott talajban pedig 5—10 perc alatt (1. fénykép).

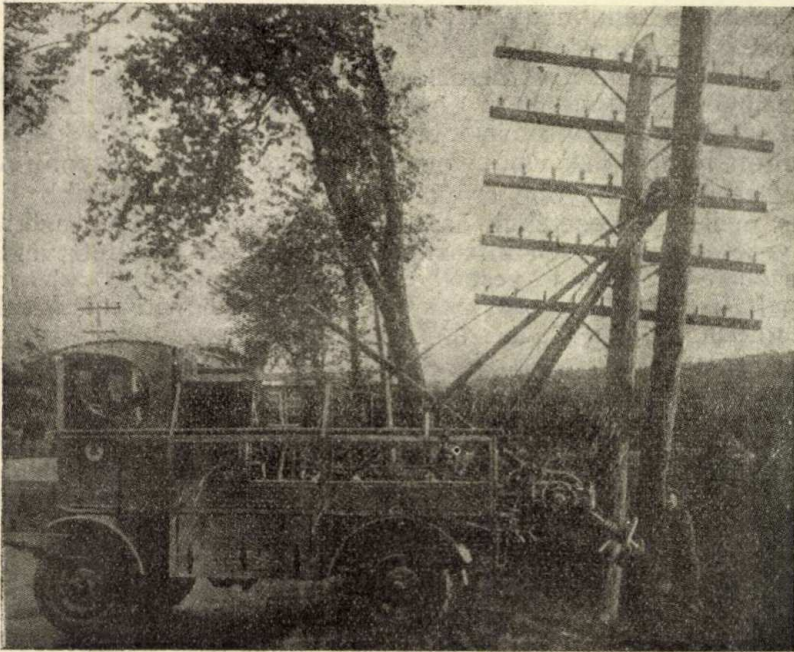
Az erősen gyantatartalmú fából készült 10 peckes keresztfákat oszloponként váltakozva az oszlopoknak hol a vonal kezdő-, hol a végpontja irányába néző oldalán a megfelelően készült bevágásba helyezik és elfordulás ellen szalagvasakból készült merevítőkkal biztosítják. A keresztfák száma a fővonalakon oszloponként legfeljebb négy. A pecek anyaga is jó ideig fa volt, újabban azonban a nagyfrekvenciájú áramkörök számára épült vonalakon acélpeceket is alkalmaznak.

Kizárólag üvegből készült szigetelőket használnak. A szigetelők szerelésénél a fapecekre vékony rézlemezekből kupakokat tesznek és az ugyanazon áramkörhöz tartozó szigetelő alatti kupakokat rézlemezekkel rövidre zárják. Az újabban alkalmazott és az ugyanazon áramkörhöz tartozó két acélpecket a keresztfa alatt elhelyezett huzaldrabbal összekötik. Ennek az eljárásnak célja a kisebb csillapítás el-

érése volt. A szigetelő típusok fejlesztésével, a pecekre való említett felerősítési móddal sikerült az időjárásváltozás okozta csillapítás-ingadozást $\frac{2}{3}$ -ára, a csillapítást magát pedig a magas frekvenciáknál $\frac{3}{4}$ -ére leszorítani.

Keresztelési és bevezetési szigetelőket nem használnak. A kifejlesztéseknél a bevezetési szigetelők helyett a németek által használt haranghoz hasonló üvegpipákon húzzák át a felszálló borított huzalokat.

A huzal anyaga keményre húzott vörösréz, melyet 3 típusban: 2.64, 3.26 és 4.19 mm. átmérővel használnak.

I. fénykép.

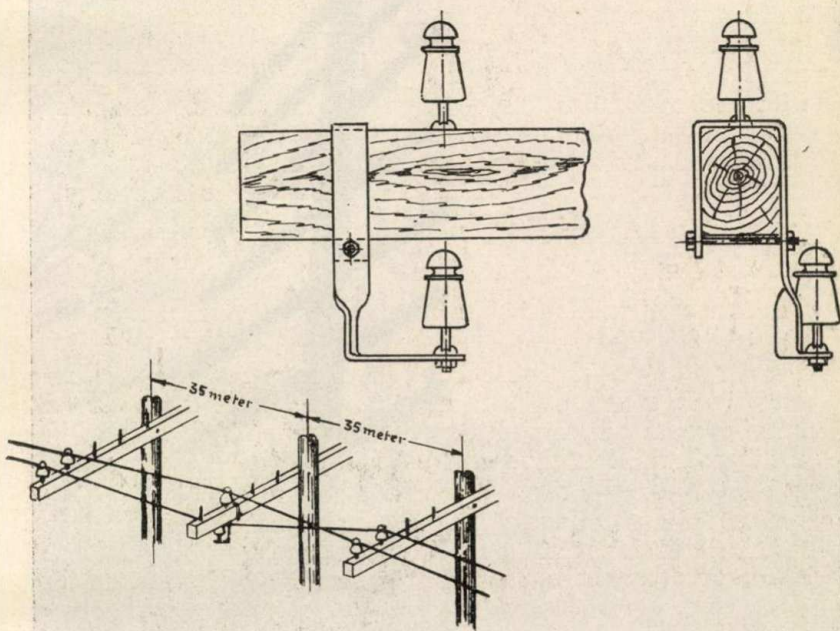
Lyukfúró és oszlopállító szerkezet szerelő autón.

A nagyfrekvenciájú áramkörök elterjedését megelőzően a huzalvastagság megválasztásának alapjául szolgáló számításoknál csak az alapáramkörök — és a belőlük képezhető fantomok csillapítását kellett tekintetbe venni, tehát csak 4 huzalnak és az ezeken haladó 3 áramkör erősítőinek esetleges költségei jöttek számításba. A nagyfrekvenciájú áramkörök üzembehelyezésével az erősítők költsége mind lényegesebb szerepet játszik a huzalköltségekhez képest, mert a nagyfrekvenciájú áramkörök erősítőinek száma átlag háromszorosa az alapáramkörökön alkalmazott erősítők számának. Ennek a következménye az, hogy a nagyon nagy távolságú áramköröknél a számítások általában a 4.19 mm-es huzal alkalmazását mutatták a legelőnyösebbnek.

A nálunk is használt keresztelési szigetelőket nem használják, hanem a kereszteléseket*) vagy az általunk is használt régi módszer (4 szigetelő) szerint (point transposition) vagy két oszlop között (two bracket) (10. ábra) hajtják végre. A helycsereket csak két oszlop között tudják végrehajtani (11. ábra, 2. fénykép).

A légvonalak jobb kihasználása érdekében a nagyfrekvenciájú áramkörök vagy más néven vezetékkel irányított rádió rendszerek az Egyesült Államokban nagyon elterjedtek. A 12. ábránkon

Tartók kereszteléséhez

10. ábra.

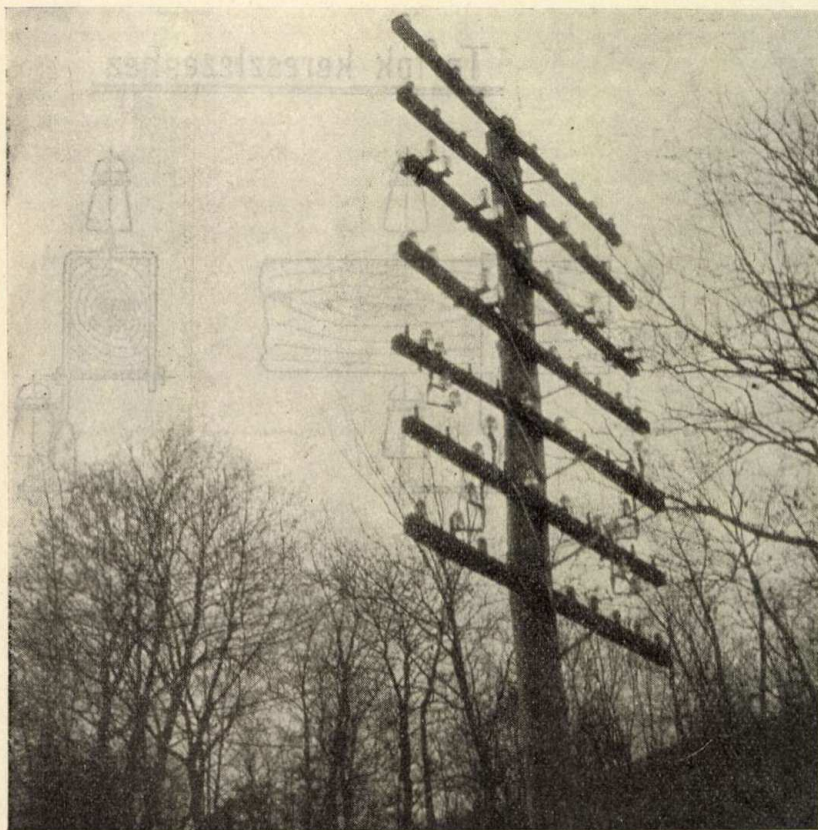
láthatjuk az 1928. év júniusában a nagy távolságokon üzemben lévő nagyfrekvenciájú áramkörök irányait (12. ábra).

Az ATT a nagyfrekvenciájú áramkörök terén kétféle rendszert fejlesztett ki és pedig: a 3 műáramkörös, nagy távolságok áthidalására alkalmas, és a kisebb hatókörrel bíró egy műáramkörös rendszert.

*) Abból a célból, hogy az áramkörök közti áthallásokat, illetőleg a kívülről jövő zavaró hatásokat (erőátviteli vonalak, táviró berendezések stb.) bizonyos mérték alatt lehessen tartani — az egyes áramkörök két vezetékét (keresztelés), illetőleg a fantom (duplex) céljára felhasznált két áramkör helyét (helycsere) a vonal hosszában bizonyos rendszer (indukciómentesítés) szerint — ismételve egymással felcserélik.

Az Egyesült Államok leghosszabb áramkörei — legalább is egyes részeikben — nagyfrekvenciájú áramkörök.

Például a New York és Los Angeles közötti áramkörök hossza 5.100 km. Ebből az 5.100 km. áramkörhosszból 550 km. (New York—Pittsburgh) kábelben halad, 4550 km. pedig két (Pittsburgh—St. Louis között és St. Louis—Los Angeles között állandóan összekötött) nagyfrekvenciájú berendezés. A 4550 km. távolságon 13 közbenső erősítő van üzemben.

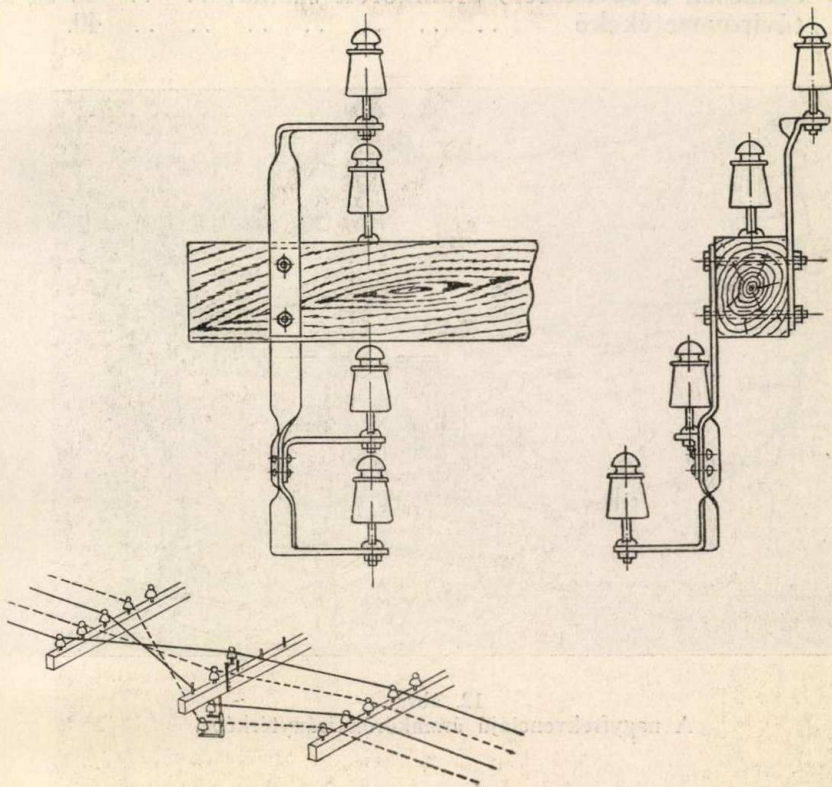

2. fénykép.
Keresztesési oszlop.

Hasonlóképpen a New York—San Francisco közötti, 4550 km. hosszú áramköröknek New York—Chicago és San Francisco—Sacramento közötti ágai kábeláramkörök, a Chicago és Sacramento közöttiek pedig 3800 km. hosszú, 10 közbenső erősítővel bíró nagyfrekvenciájú áramkörök. (Nálunk jelenleg kísérletkép Budapest és Miskolc között egy egyműáramkörös nagyfrekvenciájú áramkör, Bukarest és Szeged között pedig ugyancsak egy egyműáramkörös rendszer volt üzemben. Ez utóbbi helyén most már egy háromműáramkörös rendszer van üzemben).

A nagyfrekvenciájú berendezések azzal a tulajdonsággal is rendelkeznek, hogy könnyen üzembe helyezhetők és így ideiglenes megoldásként is rendkívül alkalmasak. Pl. 1917. decemberében, amikor a New York—Syracuse—Watertorn közti távbeszélővonalat a hóvihár teljesen tönkretette, nagyfrekvenciájú rendszerek üzembehelyezésével 32 órán belül kerülő utakon kielégítő számban állottak áramkörök rendelkezésre. Ugyancsak ezeket a berendezéseket veszik üzembe, ha

Tartók helycserehez.

11. ábra.

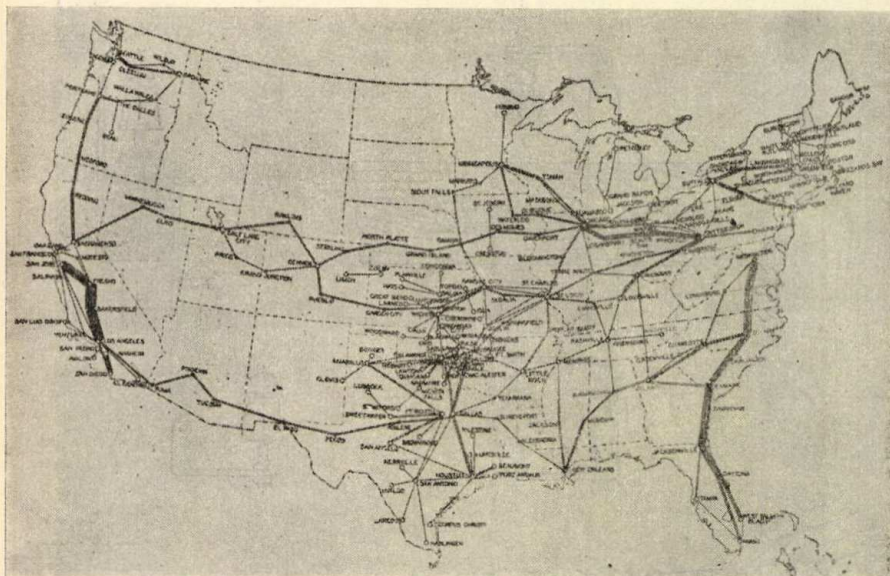
egy-egy központ számára esetenként különös összeköttetésekről kell gondoskodniok.

Nézzük most már, hogy egy normális négykeresztfás oszlopon hány távbeszélő áramkört és táviróvezeték*) lehet vezetni?

*) Az ATT-nek nincs saját közhasználatú táviróüzeme. Azonban a távirót a saját szolgálati szükségletén felül melléküzletként használja a távossági és a helyi viszonylatban is. Ez az oka annak, hogy a vonalakat a táviró számára is berendezte. Több mint 2 millió kilométer táviróvezeték van üzemben. Ezeknek több mint $\frac{1}{3}$ -át az ujságok és ujságügynökségek bérlik. A többi $\frac{2}{3}$ rész a rendőrség és a repülés szolgálatában áll és azonkívül különböző üzleti vállalkozások használatában van.

Normális indukciómentesítés esetén, az egyműáramkörös rendszert az oszlop mellett szereltek kivételével az összes áramkörökön (5—6, 15—16, 25—26, 35—36) lehet alkalmazni. Az áramkörök és táviróvezetékek száma tehát:

alap- (voice) áramkörök száma	20
fantom áramkörök száma	10
nagyfrekvenciájú áramkörök száma	16 és a
táviróvezetékek száma	40.
Összesen a távbeszélő áramkörök száma:	46 és a
táviróvezetékeké	40.

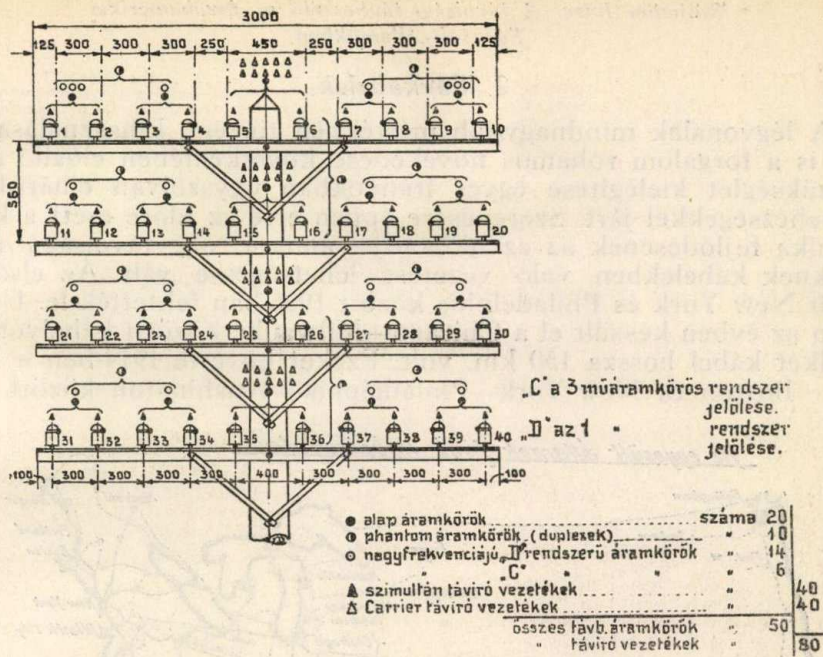
12. ábra.

A nagyfrekvenciájú áramkörök iránytérképe.

A normális indukciómentesítés mellett a legfelső keresztfán 2 darab 3 műáramkörös rendszer alkalmazható, ha a többi áramkörökön kimenőerősítővel ellátott műáramkörös rendszert tartanak üzemben (13. ábra).

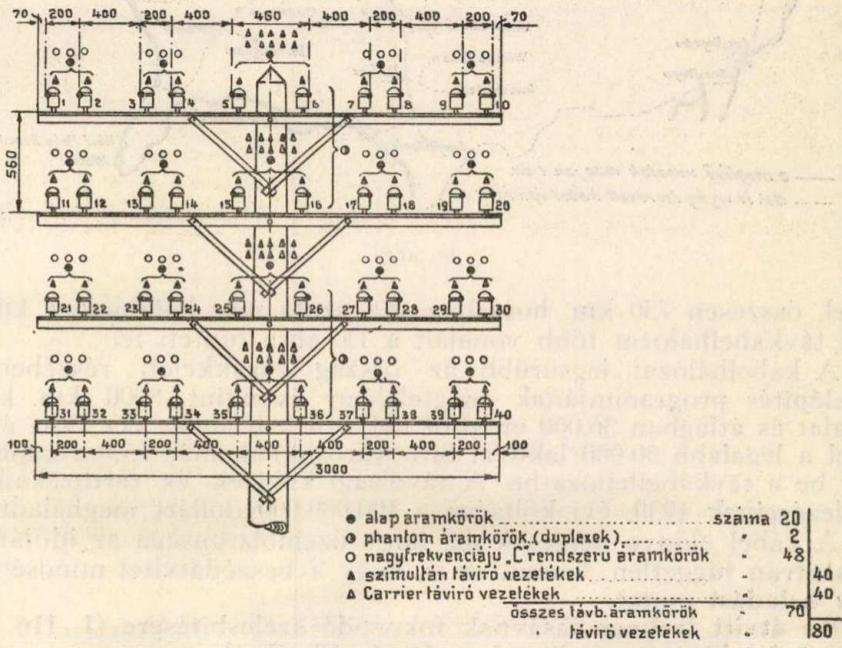
A 3 műáramkörös rendszerek mindinkább erősödő térfoglalására való tekintettel az újonnan épülő légvonalakat a 14. ábrán feltüntetett módon szerelik.

Az ábrán látható, hogy a szélső áramkörök huzalainak pecek-távolságát 20 cm-re csökkentették és hogy ezeken fantomokat már nem alkalmaznak. Ezért az áramkörök helyeinek egymásközti felcserélései: az ú. n. helycserék elmaradhatnak. Az így feleslegessé vált helycserék elmaradása folytán az indukciómentesítésnek egyszerűbb a kiviteli módja, a keresztvezéseket azonban lényegesen sűríteni kellett.

13. ábra.

Normális indukciómentesítéssel ellátott távbeszélő oszlopsoron vezethető távbeszélő áramkörök és táviróvezetékek száma.

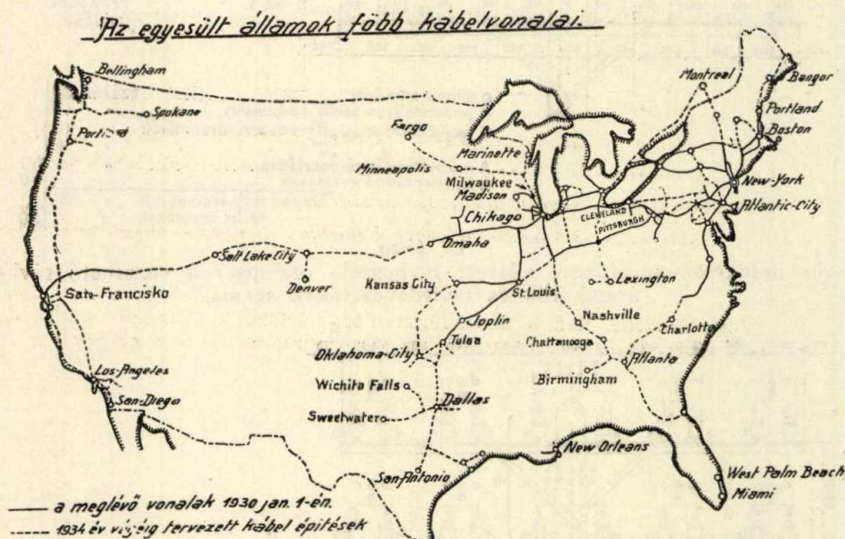

14. ábra.

3 műáramkörös nagyfrekvenciájú rendszerre alkalmas különleges szerelésű és indukciómentesítéssel ellátott oszlopsoron vezethető áramkörök és táviróvezetékek száma.

2. Távkábelek.

A légvonalak mindnagyobb mértékben történő kihasználása ellene is a forgalom rohamos növekedése következtében előálló áramkörszükséglet kielégítése egyes irányokban úgyszólván elháríthatatlan nehézségekkel járt. Szerencsére éppen erre az időre esett a kábeltechnika fejlődésének az az időpontja, amikor nagytávolságú áramköröknek kábelekben való vezetése lehetségessé vált. Az első távkábelt New York és Philadelphia között 1906-ban fektették le. Ugyanabban az évben készült el a Chicago—Milwaukee közötti kábelvonal is. Mindkét kábel hossza 150 km. volt. Ezeket követte 1914-ben a New York—Boston és New York—Philadelphia—Washington között épült

15. ábra.

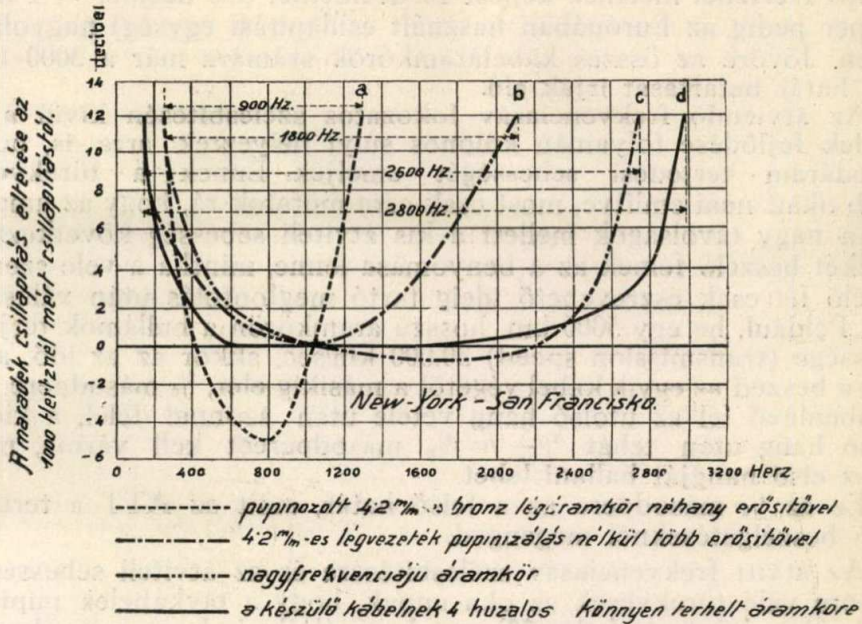
kábel, összesen 730 km. hosszban. Az azóta már hatalmasan kifejlődött távkábelhálózat főbb vonalait a 15. ábra tünteti fel.

A kábelhálózat legsűrűbb az ország északkeleti részében. A kábelépítés programjának megfelelően évenként 8000 km. kábelvonalat és átlagban 36.000 erősítőt helyeznek üzembe. Az 1930. év végével a legalább 50.000 lakóval bíró városoknak már 75%-a kapcsolódott be a távkábelhálózatba. A távolsági kábelek és tartozékaik berendezéseinek 1930. évi költsége a 100.000.000 dollárt meghaladta.

A kábel előnye nemcsak az, hogy üzembiztonsága az időjárástól úgyszólván független, hanem az is, hogy a beszédátvitel minőségében nagy haladást mutat.

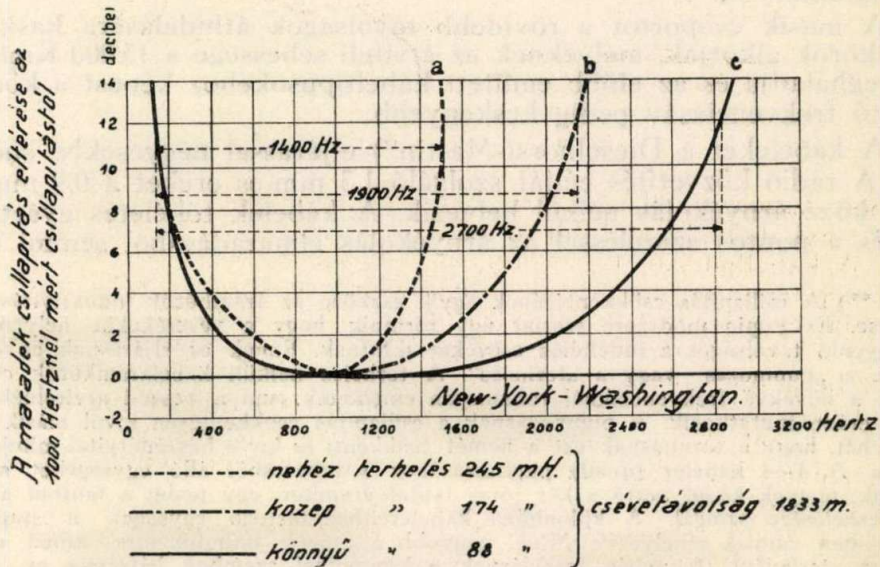
Az átvitt frekvenciasávnak fokozódó szélesítésére (1. 116. old.) könnyű áttekintést nyújtanak a 16. és 17. ábrák.

Az újabb berendezéseknél azt a követelményt tartották szem előtt, hogy az átvendő frekvenciasáv szélessége legalább 2500 (250—2750) Hertz legyen úgy, hogy a szélső frekvenciáknál mért csillapítás

16. ábra.

Az „átvitt frekvenciasáv”-nak a beszédérthetőség érdekében történt „szélesítése” a New York—San Francisco közötti viszonylatban lévő áramkörökön.

17. ábra.

Az átvitt frekvenciasáv szélesítése a New York—Washington közötti viszonylatban.

az 1000 Hertz-nél mérthez képest 10 decibelnél (86 decibel = 1 neper, a neper pedig az Európában használt csillapítási egység) nagyobb ne legyen. Jövőre az összes kábeláramkörök számára már a 3000 Hertz felső határ betartását írják elő.

Az átvindó frekvenciasáv fokozatos szélesbítésén kívül a távkábelek fejlődése folyamán különös súlyt helyeztek arra is, hogy a beszédáram terjedési sebességét emeljék. Ennek a törekvésnek egyéb okait nem említve, most csak arra mutatok rá, hogy az amerikai igazán nagy távolságok mellett a kis átviteli sebesség következtében mindkét beszélő félnek az a benyomása lenne, mintha a vele szemben beszélő fél csak észrevehető ideig tartó megfontolás után válaszolna neki. Például, ha egy 5000 km. hosszú áramkörön a hullámok terjedési sebessége (transmission speed) 30.000 km/sec, akkor az az idő, amely alatt a beszéd az egyik kábel végétől a másikig elér, $\frac{1}{6}$ másodperc. Ha a szembenlévő fél az utolsó hang vétele után azonnal felel, a kiejtett utolsó hang után tehát $\frac{1}{6} + \frac{1}{6} = \frac{1}{3}$ másodpercet kell várnia, míg a válasz első hangját hallani lehet.

Ez az $\frac{1}{3}$ másodperc az a felső határ, amit az ATT a területén folyó beszélgetéseknél megenged.

Az átvitt frekvenciasáv szélesbítésére és az átviteli sebesség növelésére való törekvések az oka annak, hogy a távkábelek pupinozásánál már a közép terhelést**) sem használják, és hogy a jövőben már csak a „könnyű” terhelést alkalmazzák.

Az amerikai távkábel-áramköröket az említetteknek megfelelően két főcsoportba lehet osztani:

Az első csoportba tartoznak a nagy távolságok számára 30.000 km/sec átviteli sebességgel és 2750 Hertz átviteli frekvenciasávval bíró kábeláramkörök.

A másik csoportot a rövidebb távolságok áthidalására használt áramkörök alkotják, melyeknek az átviteli sebessége a 15.000 Km/sec-ot meghaladja és az előbb említett kábeltípusokéhoz képest a közvetíthető frekvenciasáv pedig keskenyebb.

A kábeleket a Dieselhorst-Martin*) eljárással négyesekbe sodorják. A rádió közvetítés célját szolgáló 1.3 mm-es ereket a 0.9 mm-es erek közé árnyékolás nélkül helyezik. A kábelek tökéletes gyártásával és a pontos szereléssel az árnyékolás elmaradásából semmi hát-

**) A csillapítás csökkentésének egyik eszköze az áramkörök induktivitásának emelése. Ez Pupin módszere szerint úgy történik, hogy a vezetékekbe helyenkint, de egyenlő távolságokra indukciós csévéket iktatnak. Ennek az eljárásnak az elnevezése a „pupinozás” vagy a „terhelés”. A terhelés nélküli kábeláramkörök csillapítása a növekvő frekvenciáknál rohamosan emelkedik, ami a beszéd átvitelnél torzítászerűen mutatkozik. A pupinozásnak a csillapítás csökkentésén kívül másik előnye tehát, hogy a torzításnak ezt a nemét csökkenti és így a beszédátvitel minőségét javítja. A 4-4 kábelér (quad) pupinozásához 3 tekercsből álló egységeket alkalmaznak, melyek közül kettő a két főrsz (side) áramkör, egy pedig a fantom áramkör terhelésére szolgál. A különböző kábelerekhez tartozó egységek a „pupinfazekak”-ban vannak elhelyezve. Minél nagyobb a csévék önindukciója, annál nehezebb a „terhelés”. A nehéz terhelésnek a könnyűvel szemben hátránya az, hogy a könnyű terhelésűhöz képest a beszédáram terjedési sebessége csökken, és hogy a határfrekvenciát alacsonyabbá teszi.

*) Ilyen a szerkezete a mi távkábeljeinknek is.

rány sem származik, viszont a kábel keresztmetszetnek az árnyékolás okozta nagyobbodása elmaradt. Egy-egy kábelben rendszerint 6 rádió érpár van.

A köpeny anyaga úgy a behúzó és a páncélos, mint a légekábel számára 99% ólom és 1% antimon ötvözete. Az árkokba fektetett kábeleket a szokásos páncélozással és compound réteggel látják el.

A pupincséve magok most „permalloy” vasból készülnek. Az ilyen csévéket tartalmazó fazekak ma már csak $\frac{1}{5}$ akkora térfogatúak, mint az ugyanannyi csévét tartalmazó régi fazekak.

A régebbi erősítő állomásokban a fokozatos fejlődés és bővítés folytán a különböző típusú egységek mind megvannak. Van olyan erősítő állomás, amelyet 10.000 erősítő egység befogadására méreteztek.

A távkábelvonalak közül azokat, melyeknél rohamos fejlődésre van kilátás, elegendő tartalék-nyílással rendelkező tömbcsatornás vonalnak építik ki. A tömbcsatornás vonalakban a kötések számára egymástól 229 m. távolságokban kisebb aknákat építenek be. A pupinfazekak befogadása céljából pedig rendszerint 1830 m. (6.000 láb) távolságokban nagyobb aknákat iktatnak közbe. A kisebb fejlődésre tervezett földalatti vonalakon vagy páncélos kábeleket fektetnek (a kábeleket nem fedik védő téglákkal), vagy pedig a páncélozás nélküli kábeleket fiberanyagból készült csövekbe húzzák be. Ezeken a vonalakon csak pupincsévék számára készítenek aknákat.

Az európaiakhoz képest lényegesen magasabb órabérek és a nagy távolságok az alább részletesen felsorolandó szempontok mérlegelése alkalmával oly irányban érvényesültek, hogy a távkábelvonalaknak kb. 50%-át légekábelvonalként építették ki.

Ezek a szempontok a következők:

1. A légekábel építési költsége lényegesen alacsonyabb a földbe helyezetttnél.

2. A légekábel szerelése gyorsabban folyik, ezért a kábel elkészülte és üzembehelyezése közötti idő kisebb, és a befektetett tőke kevesebb ideig hever jövedelem nélkül.

3. Ahol a forgalom kialakulása bizonytalan, a kevesebb érpárral bíró légekábel létesítése kevesebb anyagi kockázatot jelent, mint ugyanolyan méretű földalatti vonal kiépítése.

4. Légekábelt köves és sziklás vidéken is aránylag könnyű szerrel lehet létesíteni.

5. Míg a földbe fektetett kábelnek mindig az utak irányát kell követnie, a légekábelvonalakat hegyen-völgyön át (3. fénykép) egyenesen „torony irányában” lehet építeni, ami a nagy távolságok áthidalásánál lényeges vonalhossz csökkentést és így a költségekben és a csillapítási veszteségekben számottevő megtakarítást jelenthet.

6. A folyók és csatornák, hacsak nem túl nagy a szélességük, — könnyebben áthidalhatók légekábelvel. (Erre az amerikaiaknak különleges szerkezeti megoldásaik vannak.)

7. A beázás veszélye a légekábelnél kisebb, mint a földben fekvő kábelnél.

Bár a légekábelek sérülésére több a lehetőség, a hibákat könnyebben és gyorsabban meg lehet szüntetni.

8. A légekábelek teljes hosszukban szemmel tarthatók, az úttes-ten végzett munkák nem veszélyeztetik a légekábeleket. Az utaknak süllyesztése, emelése, vagy traszkorrekció keresztülvezetése esetén is az útvonalon haladó légekábelvonal különös nehézség nélkül áthe-lyezhető.

9. A kóboráramok káros hatása a légekábelvonalakon teljesen je-lentéktelen.

3. fénykép.

Légekábelvonal hegyen-völgyön át szabadterepen.

10. A tömbökben vezetett kábeleket a tömbökben összegyűlt és megfagyott víz összepréselheti.

A felsorolt előnyökkel szemben a légekábelek terhére a követ-kező hátrányok mutatkoztak:

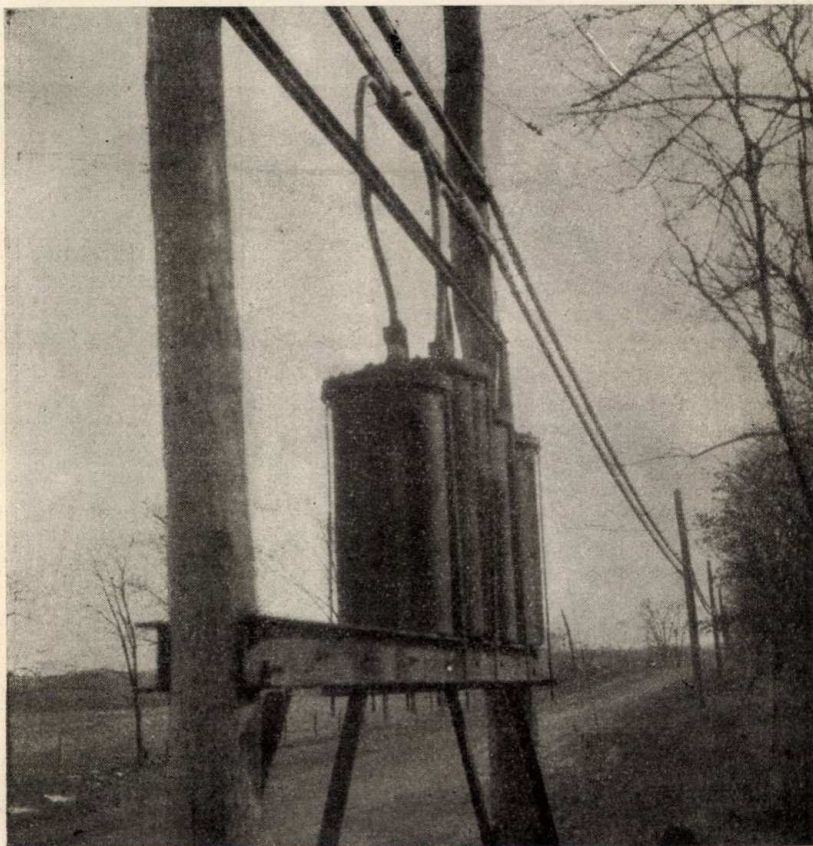
1. Esztétikai szempontok.

2. A légekábel-köpeny kikristályosodása lényeges károkat oko-zott. A köpeny jelenlegi összetétele azonban a kikristályosodás ve-

szélyét — úgy látszik — már kiküszöbölte. A helytelen szerelés okozta elcsavarodások újabban már alig fordulnak elő.

3. A légekábelek kevésbé védettek a rosszakaratú rongálással szemben, mint a földben fekvők.

4. A községek belterületén át vezetett irányokon a községekben előforduló tüzesetek többízben komoly zavarokat okoztak. Az újabb vonalvezetésnél a községek belterületét vagy kikerülik, vagy pedig a község belterületén a kábelt földbe helyezik.

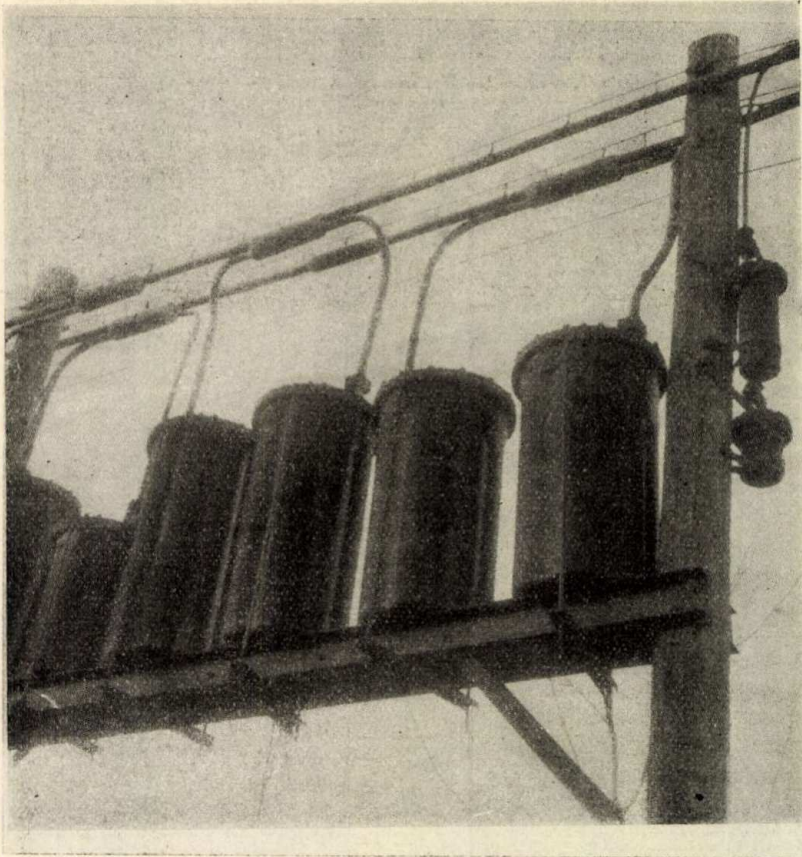
4. fénykép.

Pupinfazekak a légekábelvonalban.

5. A légekábeleknel a hőmérséklet ingadozások okozta csillapítás változások lényegesen nagyobbak, mint a földben fekvőknél. Ezeket a hátrányokat is automatikus berendezésekkel kiküszöbölték.

A légekábeleket a tartókötelekre fixen felerősített gyűrűkbe húz-

zák be. A kötelek belógásának megállapításánál a hőmérséklet okozta hosszváltozásokon kívül a kábelkötésekre fordítanak különös gondot azért, hogy a kábeleken elcsavarodások és törések ne állhassanak elő. Az említett gyűrűket a szerelők a tartó köteleken és csigákon mozgó csillékben ülve szerelik. A légvonalak pupinfazekait a vonal irányába állított párhuzamos oszlopokat összekötő U vasakra erősítik (4. és 5. fénykép). Forgalmasabb helyeken a légkábel vonalakba földalatti szakaszokat iktatnak közbe.

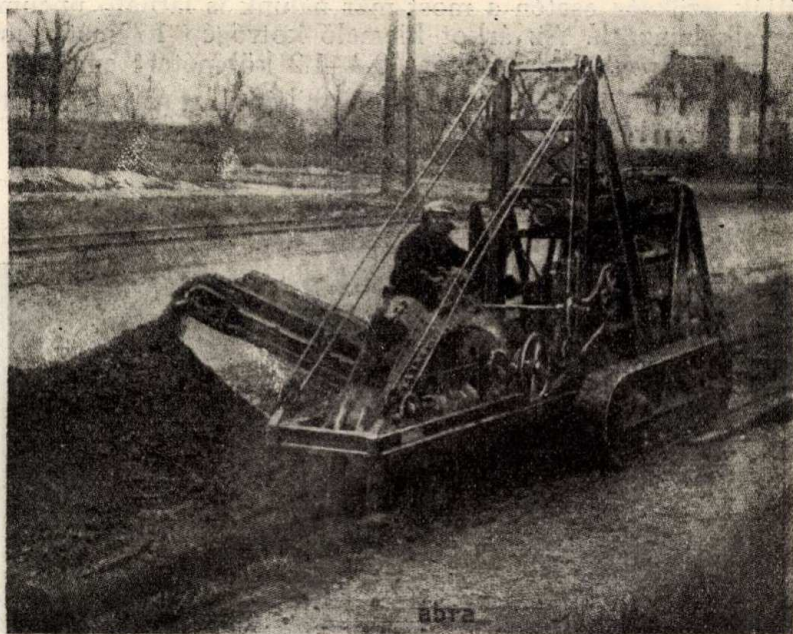

5. fénykép.

Légkábelvonal pupinfazekai.

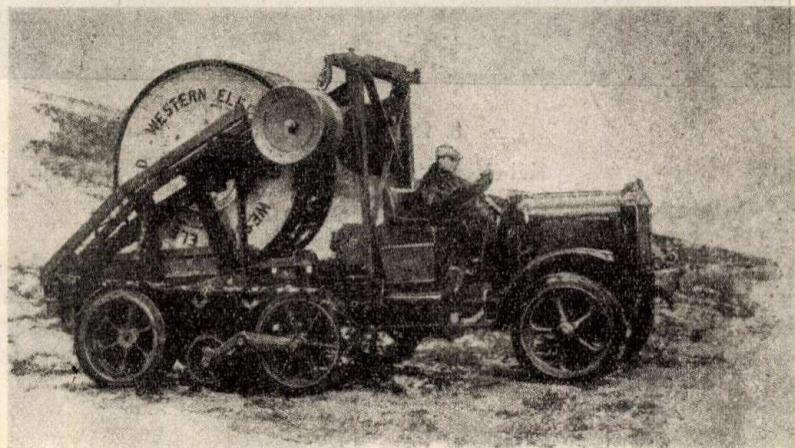
Az árok kiemeléséhez különleges hernyó vontatású kotrógépet használnak, az aknához pedig markolókat (6. fénykép).

A 7. fénykép a kábel fektetésnél használt terepjárót mutat be. A kábelek behúzása, fektetése és az árkok betömése is gépekkel történik. Az árkokat kiemelő kotrógépeket csak könnyebb talajban

6. fénykép.

Kotrógép a kábelárok kiemeléséhez.

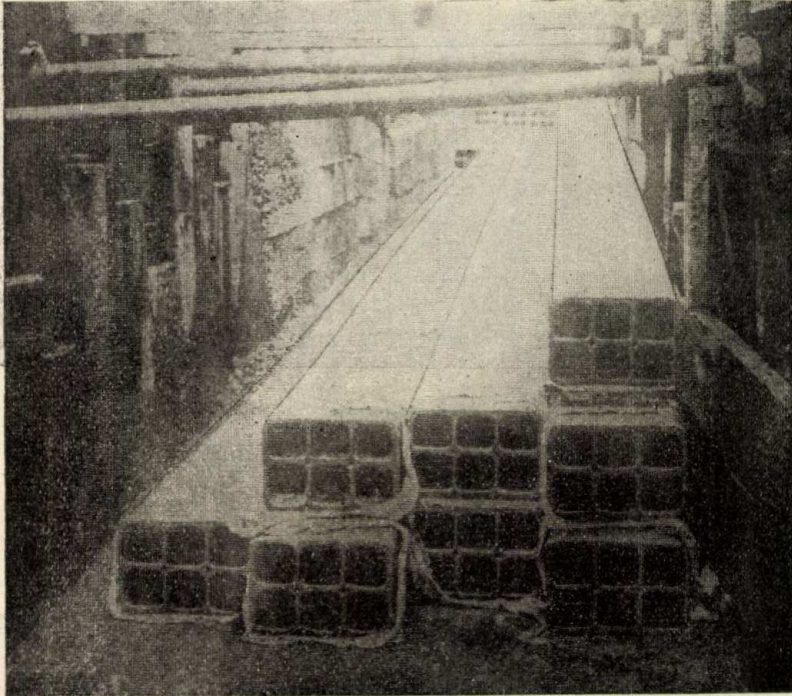
7. fénykép.

Kábelfektetésnél használt terepjáró.

használják, szükség esetén a most már nálunk is látható pneumatikus vésőket alkalmazzák. Az árkot kiemelő kotrógép 1.7 méter mély és 55 cm. széles árokból percnként 0.2—1.2 köbmétert emel ki.

A fontosabb földalatti vonalakon miként azt már említettük, a kábeleket tömbökbe húzzák.

A tömböknek terrakottából készült lapos 2, 3, 4, 6, vagy 9 nyí-

8. fénykép.

Kábeltömbcsatorna vonal.

lású darabokat használnak (8. fénykép). A tömböket homok alpra fektetik; ha a talaj puha, előbb betonlapot készítenek. A tömbcsatorna-lakozásokat szalaggal és betonnal veszik körül. A csatornák vízteleltetésére nem fordítanak nagy gondot. A cséveaknákat rendszerint betonból építik.

(Folytatjuk.)

Adatok a Rákóczi kor postáinak történetéhez.

Irta: Dr. MONUS FERENC m. kir. postatitkár.

Données concernant l'histoire des postes de l'époque de Rákóczi.

Par le dr. François Monus, secrétaire des postes r. h.

L'auteur fournit de précieuses données à l'histoire des postes en Hongrie et en Transylvanie, du prince François Rákóczi.

Il expose les instructions postales éditées par Rákóczi le 5 août 1707 et les difficultés qui entravaient dans ces temps le service postal.

Rákóczi vezérlőfejedelem magyar- és erdélyországi postája az akkori időkhöz viszonyítva, alaposan szervezett magyar intézmény volt, amelyre posta intézetünk ma is büszkén tekinthet vissza. Postahálózata főképpen a felvidéken volt legrendszeresebb, legsűrűbb, a dunántúli részeken kevesebb és nem mindig állandó „postalis lineá“-i voltak. E területek postahálózatait nem ismerjük eléggé, de kétségtelen, hogy a Habsburgok által a 17. század végén létesített dunántúli postavonalak (Buda—Székesfehérvár—Paks—Eszék, továbbá a Pozsony—Sopron—Körmend—Csáktornya—Zágrábi vonalak) egy részét felhasználta, átszervezte. Új hadi vonalakat létesített Sopron—Kapuvár—Csorna—Győr—Komárom, Komárom—Igmánd, Kisbér—Székesfehérvár, Kisbér—Pápa, Veszprém—Devecser—Szombathely, Sümeg—Tapolca között. Ezek részben állandóbb jellegű (stabilis) hadivonalai voltak. Ott, ahol időnként nagyobb seregrészek operatív módon léptek fel s ahol arra egyéb hadi tekintetben is szükség volt, ideiglenes jellegű vonalakat állított fel. Ha a csapatrészek tovább vonultak, a postavonalak is megszűntek s a parancsnokló tábornokok a mögöttes részekkel való levélközvetítést szükség esetén alkalmi futárokkal bonyolították le. A hadipostákhoz táboriposta vezetők voltak beosztva, ezek rendszerint a katonaság kötelékéből kerültek ki.

A fejedelemnek a posta elsősorban és főképpen hadművelési szempontból képezte kiváló gondoskodását s ezért is nagy súlyt helyezett annak mindenkorai pontos, késedelem nélküli közlekedésére.

Több mint kétszáz esztendő távlatából el sem tudjuk képzelni, hogy Rákóczi postaszervezete milyen nagy levélforgalmat bonyolított le. E levelek legnagyobb része a fejedelem főhadiszállásáról, továbbá a vezénylő tábornokoktól származtak. Nem hiányoztak továbbá a vármegyék és hivatalos személyek elég gyakran váltott levelezései sem. Hogy a fejedelem ú. n. mágnás tábornokai katonai szolgálatuk mellett milyen nagyszámú és kiterjedt levelezést folytattak a fejedelem főhadiszállásával, egymásközt, az alájuk rendelt csapattisztekkel, azonkívül vármegyék, — városok, — községekkel, erre nézve igen érdekes képet kapunk gróf Eszterházy Antal, a Dunántúli részekben operáló kuruc hadak „generális marchallusá“-nak ránk maradt tábori könyvéből. A generális hadi és egyéb vonatkozású rendeletei, levelei, tábori irodáján kiadott parancsai, utasításai, illetőleg ez utóbbiaknak csak pár soros kivonatai hatalmas kötetet tesznek ki. Hogy milyen nagy súlyt helyeztek már ez időben is az írásos vagy levélbeli harc-

téri jelentésekre, bizonyítják Eszterházy tábori naplójában elég gyakran található ilyen rendelet kivonatok: „Kis Gergely vicekapitánynak order, Ausztriát dúlassa, égesse, háborgassa keményen, jó correspondentia folytatására gondja legyen.“

A híres Bezerédi Imre brigadéros pl. arra kap utasítást, hogy 2000 kuruccal menjen Ausztriába égesse, dúlassa, de gyakori correspondentiáról ne feledkezzen meg.

Nagyon — nagyon fontos szerepet játszott a szóbeli hadijelentések mellett az írott levélbe foglalt haditudósítás. Az ilyen „országos dolgokban“ írt leveleket nem is bízták bárkire. Külön futárok, hívséges, jó, bátor hazafiak, többnyire hadnagyok vitték a vezérlőfejedelem ezüstös címerével. Ezt igazolják Eszterházy tábori könyvében a következő bejegyzések: „Sibrik István uramnak postatábla adatott Kegyelmes Urunk után való menetelre.“ Vagy: „Talián Ádám uramnak adatott postatábla Bezerédi Imre uram után siető levelekkel, hogy menjen.“

Dé a hadiszempontok mellett nem kevésbé nagy érdek fűződött közigazgatási szempontból is a postaszervezethez, habár a két érdek a Rákóczi felkelés alatt elválaszthatatlanul összefüggött egymással. Rákóczi mindezt tudva, Léváról, Egerből, majd az 1707. évi augusztus 5-én Munkács kővárából kiadott „Instructiója“-ban szigorú rendelkezésekkel körvonalazta a postamesterek, postalegények (postilók), továbbá a vármegyék, városok, községek kötelességeit a postákkal szemben. „Állandó rendelést kívántunk tenni — mondja az Instructió bevezető része — amely által mindennemű communicatiok Nemzetünk tapasztalható javával jó folyamatra indulyanak és követessenek.“ „A levélbeli communicatiok, úgy egyéb rendbéli correspondentiák folyamattya akármely Republicának jó rendel való igazgattására tartozván, anélkül penig a szükséges közdolgok tudása, rendes uttyára nem bocsáttathatván, az egymásközt való értetlenségből származó zürzavarok és rendetlenségek az nemzettségek boldogulására tartozó állapottyukat fenekestől szokták felforgatni.“

Szepessy János „supremus postarum magister“ szigorúbbnál-szigorúbb hangú rendelkezésekkel igyekezett a vezérlőfejedelem intencióinak eleget tenni, intézkedéseinek azonban nem volt és nem is lehetett meg mindég a várható eredménye, mert a háborús és ellenséges dúlások miatt a postamesterek hihetetlen szenvedéseken, anyagi károsodásokon mentek keresztül. Megtörtént elégszer, hogy a „helyéből kibontakozott“ posták ha visszatérhettek állomáshelyükre, elpúsztitott, földig leégett házakat találtak, ahol sem maguk, sem lovaik számára élelmet nem kaptak.

A postamestereknek a postaközlekedést mégis biztosítaniok kellett, pedig az erőszakoskodó katonákon kívül olyan utasok szállítását is vállalniok kellett, akik a posta díjakkal adósok maradtak. Keservesen panaszták is nem egyszer, hogy a hadak élén álló harci főtiszték privát ügyekben sürgősen kötelezték őket díjfizetés nélkül éjjel-nappal is levelek, utasok szállítására.

Szepessy János főpostamester a sok panaszra végül is a fejedelemhez fordult, aki tábornokai útján kiadott rendelkezésekkel igyekezett szabályozni ezt a kérdést. Szepessy János ugyanakkor a kö-

vetkező rendelkezést adta ki a postamesterek részére: „Kegyelmes Urunk Ó Nagysága most recenter lött kegyelmes determinatiója szerint kegyelmessen reselválta ő Nagysága, hogy az mostani szük időre nézve ennekutánna azoktul, a kik közpénz-tizetással járnak az postákon, az egy lótul járó 90 pénz helett kegyelmetek egy-egy rhenensis forintot vegyen, másképpen ne is próbálja kegyelmetek, a melyre kemény büntetés alatt köteleztetik kiki kegyelmetek közöl, vizsgálván azon currenst az tabellán, melyet promoveálja, magát ne menthessen, hogy nem tudta. Datum Rozsnyó, die ultima mensis Decembris anni 1706. Supremus postarum magister Joannes Szepessy m. p. (L. S.)“

A postamesterek elolvasták e rendeletet, dehát nem igen tudtak annak érvényt szerezni, mert a szük időknek miatta sokszor nem volt, aki az Rhénes forintot fizesse, hasztalan volt minden kérés, szóbeszéd, főpostamesteri orderekre hivatkozás.

Mint ismeretes, Rákóczi Ferenc postái nem nehezdedtek közteherként az ország lakosaira. A postaköltségeit a „Hadi Cassa“-ból rendelte fizetni a fejedelem. De a folytonos harcok és ellenséges dúlások alatt súlyossá vált pénzügyi helyzet miatt bizonyos elkerülhetetlenül fontos hadiszolgáltatásokat később a vármegyékre, városokra, községekre kellett áthárítani. E követelmények idők folyamán mindég súlyosabban jelentkeztek ugyanannyira, hogy a Rákóczi posták fenntartása is, habár rövid ideig és az események kényszerítő hatása alatt a dunántúli vármegyékben — részben az ország lakosságát terhelte. A munkácsi „Instructió“ 14 pontja szerint „Az utaknak egyengetését tisztítását s úgy az postalis lineakon való megcsináltatását, melyek iránt az Nemes Vármegyék s városok s egyéb helységek tiszteit ideje korán requirálja és azok reparatóiját effectualtassa (t. i. a főpostamester). Articulariter is a Nemes Vármegyéket illetvén az utaknak reparatóija, melyrül lészen is parancsolattya a Nemes Vármegyéknek.“

Az „Instructió“ e pontját a háborús helyzet szülte nagy szegénység miatt a katonaság részéről is többször meg kellett újítani, illetőleg kiegészíteni. Így pl. 1708. évi február 24-én a Dunántúl táborozó gróf Eszterházy Antal kuruc generális, a vezérlőfejedelem megbízásából a nemes vármegyéket emlékeztetendő a fejedelmi rendeletre, a következő utasítást adta ki: „E mellett, tudom, constál a tekéntetes nemes vármegyénél, sümegi gyűlésünk alkalmatosságával minémő determinatiót tettünk vala a postalis lineák fölállitásában; immineálván az előttünk lévő husvéti napok, méltó, hogy akkor a stabilis posták mindenütt erigáltassanak. Az idő alatt is penig, amint ajánlotta magát követje által a tekéntetes nemes vármegye, folytassa az eddig observált móddal serényebben a falusiak által való póstai obligatiót, melyben nem kevés fogyatkozás tapasztaltatik mostanság a communicationnak folytatásával: ugyszintén a magára kész szivvel fölvelt készpénzbeli és naturalis impositák praestatióját, most heles ideje lévén hozzája, a tekéntetes nemes vármegye administrálni és a naponként remélhető idő kinyílásával a campániára kívántató portális szekerek előlkészttetése felől rendes dispositiókat tenni a tekéntetes nemes vármegye minden uttal-móddal szorgalmatoskodjék. —

Caeterum, etc. Datum ex castre Rohoncz, die 24, February, 1708.“

A sümegi gyűlésen határozták el a Dunántúli vármegyék, hogy a stabil (állandó) posták működését természetbeni, sőt pénzbeli segítséggel is támogatják, csak hogy azok működésében az „édes Haza“ hátrányt ne szenvedjen.

A természetbeni szolgáltatások egy részét képezték a postalovaknak való abrak, széna és a személyszállításához szükséges szekerek.

Köszegi Adám, Győr vármegye alispánja arra kapott utasítást, hogy a szentmiklósi postának, „minthogy az ellenség lovait s javait elvette, ki miatt hogy fogyatkozás ne essen a communicatiók serény folytatásában — a maga három vármegyéjéből állítson ki két lovat kocsistul számára s provisió dolgából is légyen reflexióval hozzá.“

De a vármegyéknek sem kevés nehézségbe került az utasításoknak eleget tenni. A legerélyesebb intézkedésekre is, a postamesterek alig-alig kapták meg a lovaknak való takarmányt és a közlekedés fenntartásához szükséges szekereket. Ezért valamely postahivatal körzetében levő községeket pecsétetes levél figyelmeztette, hogy hétről-hétre felváltva kocsikat tartoznak adni a „posta alá“.

A postamesterek helyzete is rendkívül nehéz volt, olyan súlyos adókkal voltak terhelve, olyan hadiszolgáltatásokat tartoztak teljesíteni (többek között zsoldoskatonákat szállással, élelemmel ellátni), hogy a panaszok emiatt is állandóak voltak. Gróf Eszterházy Antal „generalis marschallus“ nem egy védőlevelet adott ki a hozzáfordult postamestereknek. Így többek között győri László Péter pápai postamestert a következő oltalomlevéllel védte meg a folytonos quartélytartás, forspontadás stb. kellemetlenségeitől:

„A nemes haza közszolgálatjának gyámolatosabb céljára és a hadak és a nemes vármegyék dolgainak valamint tul a Dunán, ugy az innenső részen is jobb cathegoriában való tartására legszükségesebb medium lévén a posták által kellő szorgalmatos communicatióknak rendes folytatása, mely póstáknak illendő helyeken ujjabb, mostani erectiók alkalmatosságával minthogy személyek és mindennemő javaik mind a méltóságos generálisság, ugy a nemes vármegyék közakarattjával quartélytartás, forspontadás, condescensiók onusa és akár mely névvel nevezendő contributiók praestatójátul simpliciter immunisoknak lennyi, (hogy annyival is az általok expediálandó haza dolgai gátlás nélkül kormányoztatván, ad debita loca penetráltassanak) resolváltottak: kívánván azon indulgeált exemptiójokban őket manuteneálnom: nemes Veszprém vármegyében Pápán lakozó győri László Péter postamester uramat, mostani subeált postamesteri érdemes hivataljára nézve vettem specialis protectióm alá, intimálván Felséges Fejedelem urunk hadi tisztjeinek, közhadainak és más. akár mely rendbéli hiveinek mind közönségesképpen s mind személy szerént, hogy nevezett postamester uramat se személyjétől, se javaitul valamiben ad contribuendum, vagy forspont és quartély-gazdálkodásra ne compellálják: sőt a praemittált resolutióhoz képest generalismarschallusi autoritásomból parancsolom, hogy a kik póstai alkalmatossággal akarnak is mennyi: kezem írása s pöcsétem alatt emanálandó postalis tabbellájok nem lévén, a szokott fizetést praevie le-

tenni tartozzanak, és a más közelebb rendelt posta helynél lovait és szekerét meszszebb zaklatni kemény animadversióm alatt ne merészeljék: másként érdemes büntetéseket akármely az olyatén erőszakos engedetlenek ő kegyelmét háborgató, vagy más excessivus személyek magokon tapasztalni fogják. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. — Datum ex castris Devecser, 7. February, 1708.“

Ugyanakkor nem késett figyelmeztetni a pápai, szentmiklósi és igmándi postamestereket „hogy az hírek communicatiói és leveleknek frisebben, folytatási eránt szorgalmatosabbak legyenek.“ Sőt Szepessy supremus postarum magisterrel is közölte a posták fogyatkozásait azzal, hogy ugyanezt a vezérlőfejedelem tudomására is fogja adni. Eszterházy Dániel kuruc tábornok (Antal gróf unokabátyja) a posták ügyeit hasonlóképpen szívvel-lélekkel kezelte. Az ezred parancsnokait arra utasította, hogy „országos és más egyéb szükséges dolgokban járó leveleket az olyatén elrendelt katonák munkájával frisebben és jobb módon éjjel-nappal szállíttassa.“

Miután azonban hadi-tiszt urék e rendelkezésnek eleget tenni elmulasztották, Eszterházy generális maga jelölte ki e célra a következő kurucokat névszerint: Gerjeni Pétert, Nyék Ferencet, Pette Istvánt, Pető Miklóst, Bobics Miklóst, Egresi Istvánt, Varsányi Istvánt, Béres Istvánt, Molnár Istvánt, Vajda Jankót. Akiket — mint postásokat a harci szolgálat alól felmentett, elrendelve a Vezérlőfejedelem ő Nagysága híveinek, fő, alacsony rendű tiszteinek, hogy nevezettek „senki vagy házoknál, vagy útközban háborgatni, regementekhez felülni vagy katonát magok helyett fogadni ne kénszerítsék“ különben érdemes, méltó büntetésben lesz részük.

A dunántúli vármegyék közül Zala- és Veszprém megyéket érélyes hangon szólítja fel Eszterházy Antal gróf, hogy a sümegi határozat értelmében a „posták fizetésére rendelt pénzt“ haladéktalanul szolgáltatassák be a „Hadi Cassába.“ Be is szolgáltatták a „rézkongókat“, azonban a postamesterek súlvos anyagi helyzetén mit sem változtattak azokkal, mert az értéküket részben elvesztett rézpénznek vásárló ereje alig volt.

Hogy az Eszterházyak mennyire átértették a vezérlőfejedelemnek a posta ügyekre vonatkozó intencióit, mutatja egyéb intézkedéseik között a következő is: . . . „senki in privatis et publicis suis negotiis a posta leveleket vagy kurokat expediálni ne merészelje s postamester uraimékat angariálni, hanem nekik járandó füzetéseket tartozzanak megadni.“

Ismét másutt rendelik:

„Az postáknak directióiokat is recommandálok a Nemes Vármegyének: ne terheltsék ezt jobb móddal mentől hamarébb statuálni és olyan dispositiókat rendelni maga gremiumában, hogy amely helységeben postamesterek lovak dolgábul szükölködtenek, tehát a helységek birái és lakosai minden alkalmatosságra mindenkor kocsiakat, lovakat készen tartani tartozzanak.“

A magyarországi szövetséges hadak harci dicsőségének elfogytával a Rákóczi féle „postalis lineák“ is megszűntek, a vezérlőfejedelem híres magyar postaszervezete felbomlott, a posták helyükből végleg „kibontakoztak“. Elpusztult a vezérlőfejedelemnek az az alko-

tása, amelyen oly nagy szeretettel csöggött, amit úgyszólván maga teremtett meg s melynek járását-keelését úgy szabályozta, hogy késniök nem volt szabad.

*

A bujdosás keserves napjaiban a jenikői, majd rodostói száműzött, de sokszor fájdalommal gondolhatott magyarországi postaszervezetére, mely gyors és pontos teljesítményével hadi- és közigazgatási tekintetben nagy szolgálatot tett az „édes Hazának.“ Mélységes szomorúsággal gondolhatott magyarországi volt postamestereire a szultán hatalmas birodalmából, ahonnan csupán csak levelezés útján érintkezhetett a keresztény világgal. És sokszor csüggedten, de nem reményvesztetten várta, várta leveleire a választ. Hogy mily sok levelet írt és íratott számüzetéséből a fejedelem, jó Mikes Kelemen a megmondhatója s leveleit nem „postalis lineákon“, hanem titkos, rejtek-úton, bujkálva vitte egy-egy meghitt embere hónapokon át, erdőkön, szakadékokon, vízmosásokon, hogy az elfogatást elkerülje. . . . És boldog volt a fejedelem, ha hosszú-hosszú hónapok múlva, ha nagy, sok késedelemmel is, valamelyik levelére válasz érkezett.

Forrás: Gróf Eszterházy Antal kuruc generalis tábori könyve 1706—1709. Bpest. 1901. Közli Thaly Kálmán.

Irodalom: Hubert Károly: A postaintézet Magyarországon. Kőszeg, 1886.

A rádióhírmondó szabályozása.

Irta: Dr. TEÉSZ FRIGYES, m. kir. postatiszt.

Règlementation de la radiodiffusion. Par le Dr. Frédéric Teész.

L'auteur compare les différentes modalités suivies par les Etats dans la solution des problèmes (droit d'autorisation, la compétence de fixer la somme de redevance, la perception de celle-ci etc.) qui se posaient lors de la règlementation de la radiodiffusion. Il s'occupe ensuite des charges (redevances, droits d'entrée, impôts) imposées au détenteur d'un appareil radiophonique.

A rádióhírmondó vagy szórakoztató rádió kevés kivétellel már minden országban elterjedt s az azzal összefüggő kérdéseket a legtöbb államban szabályozták is. Érdekes az egyes országokban érvényben levő szabályozások alapján vizsgálnunk, hogy a felmerülő feladatokat az egyes országokban milyen keretek közt, milyen módon oldották meg.

A Magyar Posta 1931. évi 4. számában közzétett tanulmányomban a rádióhírmondó fejlődésének három főtípusával foglalkoztam, most pedig összehasonlító kutatásaim felhasználásával, a különböző feladatok megoldásánál az egyes országok által követett irányelveket és rendszereket állítom egymás mellé.

1. Rádióállomások engedélyezése általában.

Rádióállomások felállítása és üzemben tartása minden országban az állam fenntartott joga.¹⁾ Előzetes engedély nélkül rádió-adó, sőt legtöbb országban vevőállomást sem lehet felállítani.²⁾ Az engedélyadási jogot sok állam a felségjogok közé sorolja (pl. Belgium, Dánia, Finnország, Olaszország, Jugoszlávia, Litvánia, Ausztria, Csehszlovákország, Lengyelország, Németország, Svájc, Törökország), más országokban a rádiót állami monopóliumnak tekintik (Esztország, Portugália), míg Bulgáriában állami üzemmé nyilvánították.

Az államok felségjogait, illetőleg monopoljogait a vonatkozó rádiótörvényekben, rádiórendeletekben és végrehajtási utasításokban büntetőhatározatok felvételével igyekeztek megvédeni, illetőleg körülbástyázni. Engedélyezés alá esik általában minden rádióberendezés; ez alól kivétel egyes országokban az ország védelmét szolgáló katonai rádióállomások (pl. Magyarország, Esztország, Finnország, Csehszlovákország), amely országokban ezek a honvédelmi-, illetőleg hadügyminiszterhez tartoznak. *Csehszlovákországban* a katonai rádióállomásokon kívül az államvasút és az állami vízszolgálat rádióállomásaihoz sem kell engedély; ezeket az állomásokat is azonban csak a postai hatóságok hozzájárulásával lehet felállítani. *Bulgáriában* csupán a bulgár kereskedelmi hajókon felszerelt rádióállomások nem tartoznak a posta-, táviró- és távbeszélő vezérigazgatóság hatáskörébe.

Az engedély adását (a felségjog gyakorlását) mindegyik országban arra a miniszterre (illetőleg hatóságra) bízták, amelyik miniszterhez (hatósághoz) a posta-, táviró- és távbeszélő tartozik. Ettől eltérő rendelkezéseket Görögországban és Spanyolországban találunk. Ugyanis *Görögországban* úgy az adó-, mint a vevőállomások engedélyezése nem a posta hatóságához, hanem a tengerészeti miniszterhez (rádió igazgatóságához) tartozik. Megjegyzem, hogy Görögországban a rádióhírmondó-szolgálat tulajdonképpen még nincs megszervezve. *Spanyolországban* megkülönböztetést tettek állami- és magánrádióállomások közt s ez alapon az állami rádióállomások a szolgálatuk szerint illetékes miniszter (hadügy-, tengerészeti-, belügyminiszter), a magánrádióállomások pedig mind a belügyminiszter hatáskörébe voltak rendelve. Ezt a helyzetet az 1931. április 25-iki rendelet megváltoztatta és az összes rádióállomásokat a közlekedésügyi miniszter hatáskörébe utalta.

2. Vevőberendezésekre vonatkozó különös rendelkezések.

A rádió-vevőkészülékek berendezésére és üzemeltetésére vonatkozó s nagyjában egyező rendelkezések közül kiválik az idevonatkozó *portugál* törvény, amelyik kimondja, hogy a postavezérigazgatóságtól előzetes engedélyt csak akkor kell kérni, ha az antenna a ma-

¹⁾ Az Amerikai Egyesült-Államok rádiótörvénye (Radio Act of 1927) értelmében csak a vevőállomásokat nem kell bejelenteni, míg az adóállomások üzemeltetése engedélyhez van kötve. Részletesebben I. Magyar Posta 1931. 4. számban.

²⁾ Franciaországban csak a nyilvántartás végett, Németalföldön pedig a műszaki ellenőrzés lehetővé tétele végett kell a rádióvevőállomásokat bejelenteni.

gántulajdont képező telek határán túl nyúlik; egyéb esetekben a rádióvevő-berendezésekhez engedély nem kell.¹⁾

Németalföldön szintén nem kell engedélyt kérni, hanem csak be kell jelenteni a vevőberendezés létesítését s erről igazolványt adnak. Ennek magyarázata egyrészt az, hogy hivatalosan megállapított rádió-előfizetési díj nincs, másrészt a bejelentés kötelező, mert a posta a vevőberendezéseket műszaki szempontból szigorúan ellenőrzi.

Szovjetországban az orosz alattvalók, hatóságok, vállalatok, stb. általában szabadon állíthatnak fel és tarthatnak üzemben rádióvevőberendezést, csupán a bejelentési kényszert rendelték el, de a kristálydetektoros készülékeket még be sem kell jelenteni. Ez általános szabály alól kivétel az országhatármenti sáv 100 km. szélességben; az itt létesítendő vevőállomáshoz a népbiztosságtól előzetes engedélyt kell kérni. Külföldi állampolgároknak vevőkészülék engedélyezését kérni kell.

Külföldi állampolgárok részére rádió-vevőberendezés üzemben tartására az engedélyt *Spanyolországban* a belügy-, hadügy- és tengerészeti minisztériumok bevonásával a közlekedésügyi vezérigazgatóság adja meg. *Romániában* pedig az engedély megadása a belügyminiszter hozzájárulásától függ.

Görögországban külső antennát nem szabad használni.

Jugoszláviában a határterületeken vevőberendezés felállításához a közlekedésügyi miniszter engedélyén kívül a belügyminiszter hozzájárulása is szükséges.

Luxemburgban rádió-vevőberendezések után díjat nem kell fizetni; az adást ellátó társaság csak azzal a feltétellel kapta meg a kormánytól az engedélyt, ha kiadásait a rádió-reklámok díjaiból fedezi.

Lengyelországban, az országhatármenti sáv 20 km. szélességében, a rádióvétel-engedélyt a másod- és harmadfokú hatóságok minden indokolás nélkül bármikor megvonhatják.

3. Rádióelőfizetés.

A rádióelőfizetők közé való belépést általában a posta-, táviró- és távbeszélő-hivataloknál kell bejelenteni, illetőleg kérni s e hivatalok kézbesítik a kiállított engedélyokiratokat (*Magyarország, Belgium, Esztország, Finnország, Lengyelország, Olaszország, Ausztria, Norvégia*). *Magyarországon* a kérelem megírására szolgáló kérvénymintát a levélkézbesítőnél díjmentesen is meg lehet kapni és a kellően kitöltött kérvényt az első havi használati díjjal együtt a levélkézbesítőnek is át lehet adni.

A rádióvétel-engedély névre van kiállítva és másra át nem ruházható. (*Magyarország, Dánia, Görögország*.) *Lettországon* csupán arra szolgál, hogy egy megnevezett helyen és csak az engedélyokiraton megjelölt helyiségben használhatják. *Minden országban* csak a mindenkinek szóló közlemények és a rádióhírmondó-műsor vételére jogosít. *Németalföldön* a távbeszélőhivatalnál való bejelentéskor nem engedélyokiratot, hanem díjfizetés nélkül igazolványt adnak. *Norvégiában*, ha nyilvános helyiségben hangosan beszélőt akarnak felállítani, arra külön díjköteles engedélyt kell kérni.

¹⁾ Archiv für Post und Telegraphie. 1931. 8.

A rádióengedélyek időtartamát is különböző módon szabályozták a vonatkozó törvények és rendeletek. *Magyarországon* rádióadóállomások berendezésére és üzemeltetésére vonatkozó engedély maximális időtartama 10 év. *Bulgáriában* időtartama 1 év vagy 6 hó, amelynek meghosszabbítása a rádiódíj egyszerű továbbfizetése által történik. *Esztországon* az engedély csak addig érvényes, ameddig a díjakat fizették. *Ausztriában* bizonytalan időre szól az engedély. *Olaszországban* a rádióvétel-engedélyek csak egy évre érvényesek.

4. A rádióelőfizetési díjak megállapítása.

A rádióelőfizetési díjak nagyságát Magyarországon a kereskedelemügyi miniszter állapítja meg, mert a megállapítás joga őt illeti, azonban az engedélyes (Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt.) társaságnak adott engedélyokiratban a díjmegállapításra vonatkozólag a kereskedelemügyi miniszter magára vállalta, hogy díjleszállítás esetén az engedélyes társaság véleményét előzetesen meg fogja hallgatni; a díjak megállapításánál tekintettel van ugyanis a kereskedelemügyi miniszter arra, hogy a társaságnak jutó bevételből megfelelő színvonalú műsorról tudjon gondoskodni és ezenkívül a társaság az általában szokásos üzleti nyereséget is elérhesse. A díjakat *Esztországon* a közlekedésügyi miniszter, *Dániában* pedig a rádióhírmondó-tanács javaslata alapján, az országgyűlés pénzügyi bizottságával egyetértve, a közmunkaügyi miniszter állapítja meg. *Dániában* a rádióelőfizetési díjat úgy kell megállapítani, hogy a pénzügyi törvénnyel rendelkezésre adott összegek kamatait és törlesztését is felölelő összes kiadások fedezhetőek legyenek. *Belgiumban* és *Litvániában* a rádióelőfizetési díjakat törvényben állapították meg. *Finnországban* az államtanács illetékes a díjak megállapítására. *Romániában* a közlekedésügyi- és a pénzügyminiszter együttesen állapítja meg a díjakat.

Azokban az országokban, ahol a rádióelőfizetési díjakat törvényben szabályozták, azok erős alapon nyugszanak s kevésbé vannak kitéve érdekcsoportok esetleges arra irányuló törekvéseinek, hogy a díjak megváltoztatása saját üzleti előnyükre történjék; a közérdek erősebb védelme forog fenn ezekben az országokban, habár a törvény útján megállapított díj is lehet tévesen megállapított összeg. Ugyanis a rádió fejlődésének még csak az elején vagyunk és az sem állapítható még meg pontosan előre, hogy az előfizetők száma milyen arányban fog növekedni, mikor éri el a telítettségi fokot, sőt a telítettség egymagában is állandóan változó az adóállomások, relais-állomások felállításával, új műszaki találmányok vagy eljárások felhasználásával akár az adó-, akár a vevőkészülékeknél. (Példa erre a rövidhullámok kibocsátásával és felvételével kapcsolatos műszaki újításoknak szinte naponkénti változásai, az ezekkel összefüggő szervezeti kérdések, idegen világrészeknek rendszeresen adott műsorok, helyi műsorszolgáltatás új alapjai, stb.) A telítettségi fok egyik fő meghatározója továbbá a lakosság gazdasági helyzete, az országban uralkodó kereseti viszonyok, stb. Amikor ezeket felsorolom, ezt azért teszem, hogy ki-tűnjék az, hogy a rádióelőfizetési díjak megállapításánál milyen té-

nyezőkre kell figyelemmel lenni és hogy ezek a tényezők mennyire magukon viselik a változó jelleget. Ha változók azok a tényezők, amelyek a díj meghatározásánál közrehatnak, akkor bekövetkezhetik egy idő, amikor az érvényben levő díjak már nem megfelelőek. Ezért megfontolt előrelátásról tesz tanuságot a rendeleti úton való szabályozás; ez alkalmas arra, hogy változott gazdasági viszonyok között a díjak is könnyebben változtathatók legyenek és az ország, illetőleg a lakosság teherbirása szerint alakulhasson, különösen inflációs időben a megfelelő műsorszolgáltatás, valamint a műszaki szolgálat ellátása biztosítható legyen. Az értékingadozásoktól már sokat szenvedett államok általában a rendeleti úton való szabályozást választották (Magyarország, Esztország, Spanyolország, Olaszország, Ausztria) és csak kevés ország foglalta törvénybe (Belgium, Litvánia). A törvényben rejlő erő tehát a rádióelőfizetési díjak nagyobb állandóságát biztosítja és védi a magánérdekesoportok ostroma ellen (aminek különben éppen Belgium a hazája és ezért ott a törvényben való megállapítás volt a helyes megoldás), viszont a rendeleti úton való megállapítás elősegíti azt a törekvést, hogy a díjak a gazdasági erőviszonyokat szükség esetén könnyebben követhessék.

Ezek után megállapíthatjuk, hogy úgy a törvény merevebb alakjának, mint a törvényen alapuló, de könnyebben változtatható rendeletnek felhasználása alkalmas a közérdek megvédésére s csupán a kettő között való helyes választást kell eltalálni; ehhez természetesen intuitív megérzés kell.

5. A rádióelőfizetési díjak beszedése.

A rádióelőfizetési díjak beszedésével a legtöbb országban a posta van megbízva. A posta azután kézbesítők útján vagy készpénzben szedi be a díjakat (Magyarország) vagy kitöltött csekk-befizetési lapokat kézbesítenek, melyeket a postán kell befizetni (Dánia). *Belgiumban* minden rádióelőfizető részére csekk számlát nyitnak, amely számlát „rádió-díj” felirattal látják el és a díjak befizetése vagy átutalása erre a számlára történik. *Bulgáriában* a posta a befizetett díjakat az engedélyokirat hátlapján nyugtázza. *Nagybritanniában, Norvégiában és Olaszországban* az előfizetési díjakat a posta- és táviró-hivatalokban kell befizetni, *Lettországban* Rigában a díjakat a „rádió-előfizetők irodájá”-ban fogadják el, vidéken pedig a postahivatalokban. *Romániában* a hivatalosan megállapított díjakat az engedélyes rádiótársaság szedi be. Ez a rendszer egészen egyedülálló Európában, habár Németalföldön ugyancsak a rádiótársaságok szedik be a díjakat, de azok a díjak csak önkéntes hozzájárulások, mert, mint említettem, Németalföldön hivatalosan megállapított rádióelőfizetési díj nincs. Ezzel szemben Romániában a közlekedésügyi és a pénzügyminiszter által hivatalosan megállapított díjakat szedi a magántársaság.

Üzemgazdasági szempontból vizsgálva, kétségtelen, hogy a Bulgária által követett eljárás — a befizetett rádióelőfizetési díjaknak az engedélyokirat hátlapjára való vezetése, — jár a legkisebb igazgatási költséggel, mert nagyobb ellenőrző nyilvántartást nem kíván és a nyugták vagy csekklapok kiállítása is elesik. Nem szabad azonban fi-

gyelmen kívül hagyni, hogy a befizetéssel való visszaélések sokkal könnyebben elkövethetők e rendszer mellett, mint bármelyik másikonál. Az így szenvedett károsodás sokszorosan túlmutatja azt az aránylag nem nagy megtakarítást, amit a szélesebb alapokra fektetett nyilvántartás és a nyugták, illetőleg csekkek nem alkalmazása révén elérhető.

Kitöltött csekklapoknak a kézbesítése és az előfizetési díjaknak a csekklapokkal való befizetése, — amint ezt Dániában teszik, — több kezelési munkát igényel, mint a díjaknak rádiónyugta ellenében kézbesítő útján való beszedése (Magyarország), mert Dániában minden egyes csekklappal a postahivatalba kell menni, a felvevő postatisztviselőnek minden egyes csekket a kiállítás szempontjából felül kell vizsgálni, a befizetett pénzt meg kell olvasni, befizetésüket el kell könyvelni, a csekklapokat külön-külön alá kell írni, továbbá keletbélyegzővel a megfelelő helyeken el kell látni és végül, a befizető félnek visszaadandó részét le kell vágni és az engedélyesnek vissza kell adni. Ez a csekk-rendszer használatának a többletmunkája, mert csak ezek után jut a befizetés a rádiódíjnyilvántartóba, ahol mindegyik előfizetőnek külön számlája van és ahonnan az előre kitöltött csekkbefizetési lap kiindult. — Az ugyancsak előre kitöltött rádiónyugta (Magyarország) ugyanilyen központi nyilvántartóból indul ki, azonban a nyugta ellenében közvetlenül beszedett rádióelőfizetési díjak, a pénzbeszedő kézbesítő beszállítása révén, a központi díjnyilvántartóba közvetlenül jut. A Magyarországon alkalmazott nyugtarendszer tehát nem von maga után felesleges felvételi munkát s így a felvételi szolgálatot kevesebb tisztviselő is elláthatja, kevesebb a járandóság, a világítás, fűtés, stb. Ezzel a rendszerrel elkerülhető továbbá a csekkbefizetési munkahelyek előtt való felesleges sorbaállás, viszont lehetővé teszi a felvevő szolgálat egyenletesebb ellátását. Uto'sónak említém meg a rádióelőfizetőknek azt a nagy előnyét és kényelmét a nyugtarendszernek alkalmazása esetén, hogy nem kell minden egyes befizetés alkalmával a postahivatalba menni, hanem kényelmesen otthonában várhatja be a kézbesítőt és a rádióelőfizetési díjat a postahivatal által már előre kiállított nyugta ellenében a kézbesítő kezeihez fizetheti. (A háznál való díjbeszedésért Olaszországban külön díjat számítanak fel, részletesebben alább.)

A díjakat minden országban előre kell fizetni. Nálunk a díjakat havonta kell befizetni, 8 napos határidővel. *Esztországban* a díjakat legalább félévre előre kell fizetni és akkor is határidőre, még pedig a naptári félév első hónapjáig; a határidőre be nem fizetett díjakat a beszedéssel járó költségekkel együtt, a posta szedi be. *Belgiumban* az évi díjat egy összegben és egy hónap alatt kell befizetni; csupán annyi kedvezmény van, hogy az évközből jelentkező rádióelőfizető csak a hátralevő hónapokra eső részdíjat fizeti, de a már megkezdett hónap egész hónapnak számít. *Bulgáriában* az éves engedélyeknél március 25-ig, a féléves engedélyeknél szintén március 25-ig, illetőleg szeptember 25-ig kell a díjakat befizetni, mert különben az engedély érvényét veszti. *Nagy-Britanniában, Finnországban, Görögországban, Olaszországban* és *Svédországban* ugyancsak egy évi díjat kell előre befizetni.

Nagy-Britanniában azt, aki a rádióelőfizetési díjat nem fizeti be idejében, mint orvhallgatót büntetik. Olaszországban, aki azt kívánja, hogy a rádióelőfizetési díjakat postakézbesítő útján a lakásán szedjék be, ezért külön egy lírát kell a postának fizetnie. Ezért a beszédésért a beszédő postahivatal vezetője és a kézbesítő külön díjazást kap.

Jugoszláviában, Lettorszáiban és Litvániában a díjakat negyedévre kell előre kifizetni. Ezenkívül Lettorszáiban, ha 3 hónapig nem fizetnek díjat, a berendezést úgy tekintik, mint nem engedélyezett.

Ausztriában az évi díjat lehet havi részletekben is fizetni, felmondás esetén azonban, — minthogy felmondani csak a naptári év végével lehet, — a díjakat a naptári év végéig ki kell fizetni. Németországban az évi díjat szintén lehet havi részletekben fizetni, de az előfizetők közül évközből is ki lehet lépni anélkül, hogy az év hátralévő hónapjaira a díjakat fizetni kellene (1931. december hó 1-től).¹⁾

6. A rádióelőfizetők nehezedő terhek.

a) Előfizetési díjak.

Ha vizsgálni akarjuk a rádióelőfizetési díjak révén az előfizetők nehezedő terheit, kiinduló pontul össze kell hasonlítanunk a különböző országokban szedett díjakat; ezek a következőképpen alakulnak:

Ország	Előfizetési díj Schilling	Pengő	Engedélyezési díj Schilling	Pengő	Évi meg. te hólás Pengőben
Magyarország: egyszerű használat után					
havi				2.40	28.80
kiterjesztett használat után:					
Budapesten és Ujpesten, havi				24.—	288.—
másutt, havi				7.20	86.40
Ausztria:					
1. rádióelőfizetők	évi 24.—	20.84	évi 1.50	1.21	22.05
2. gyárosok és kereskedők Bécsben és Grácban	havi 20.—	16.12	„ 10.—	8.06	201.50
3. gyárosok és rádiókereskedők 20.000-en felüli lakossal bíró helyeken (Bécs és Grác kivételével)	„ 12.—	9.68	„ 10.—	8.06	124.16
4. gyárosok és kereskedők 20.000-nél kevesebb lakossal bíró helyeken .. .	„ 6.—	4.84	„ 10.—	8.06	66.14
5. üzemek, ahol rádióalkatrészek előállításával vagy karbantartásával foglalkoznak	„ 6.—	4.84	„ 1.50	1.21	59.29
6. nyilvános előadásokon:					
a) minden vevőberendezés után ..	„ 4.—	3.23	„ 1.50	1.21	39.95
b) minden bekapcsolt hangosan beszélőért	„ 2.—	1.62	—	—	19.44
c) minden 5 pár bekapcsolt fejhallgatóért	„ 2.—	1.62	—	—	19.44
d) nyilvános vándorelőadások után az a)–c)–ig felsorolt díjakon kívül helységenként és naponként ..	napi 0.30	0.24	—	—	2.88
7. külföldi utazók és turisták, ha legfeljebb 3 hónapot időznek Ausztriában	havi 1.—	0.81	„ 0.20	0.16	9.88
8. üzemből nem tartott vevőkészülékek igazolványa	—	—	„ 0.20	0.16	0.16
9. minden bérelt vevőkészülék után ..	—	—	„ 3.—	2.43	2.43

¹⁾ Deutsche Verkehrs-Zeitung 1932. 4.

Ausztriában tehát nemcsak előfizetési díjat, hanem évenként engedélyezési díjat is kell fizetni. Ez a maga nemében érdekes osztrák rádiódíjzabás 1930. évi október hó 1-én lépett érvénybe; azt megelőzően pedig az előfizető jövedelme szerint állapították meg a fizetendő díjakat.

Ország	Előfizetési díj	Pengő	Évi megterhelés Pengőben
Belgium: kristálydetektoros készülék után	évi 20.— frank	3.20	3.20
lámpás készülék után	60.— „	9.60	9.60
Bulgária: kristálydetektoros készülék után	200.— leva	8.36	8.36
lámpás készülék után magánosoknál	500.— „	20.90	20.90
lámpás készülék nyilvános helyiségekben	10 000.— „	418.—	418.—
Csehszlovákország: bármilyen készülék az engedély kiállítási díja	havi 10.— cseh korona	1.70	20.40
	5.— „ „	0.85	0.85
Dánia: bármilyen vevőkészülék után	évi 10.— dán „	15.33	15.33
Esztország: kristálydetektoros készülék lámpáserősítő nélkül és lámpás vevőkészülék iskolában	évi 6.— eszt „	18.82	18.82
lámpás készülékek után egyes személyek vagy család használatában:			
1 és 2 lámpás	12.— „ „	37.64	37.64
3 és ennél több lámpás	15.— „ „	47.04	47.04
lámpás készülék nyilvános helyiségben	60.— „ „	188.16	188.16
Finnország: bármilyen vevőkészülék után	100.— finn márka	16.80	16.80
Franciaország: még nincs szabályozva. ²⁾			
Görögország: személyes használatra	500.— drachma	37.40	37.40
Jugoszlávia:			
1. állandóan ugyanazon a helyen használt készülék után	300.— dinár	30.30	30.30
2. előadási célokból hordozható készülék után	800.— „	80.80	80.80
3. rádiókereskedők	1.200.— „	121.20	121.20
Lengyelország: bármilyen vevőkészülék után	36.— zloty	23.13	23.13
a rádióengedélyokirat díja	egyszeri 1.— „	0.65	0.65

¹⁾ Minden további bekapcsolt hangosanbeszélő után még évi 100 finn márka (16.80 P.).

²⁾ A törvénytervezet szerint kristálydetektoros készülék után évi 30 francia frank (6.78 P). lámpás készülékek után évi 70 francia frank (15.82 P).

(Folytatjuk.)

Tranzitstatisztikai kérdésben felmerült vita.

A berni nemzetközi postairoda közzétett véleménye alapján ismerteti:

Dr. Rác Alfonz postatanácsos.

A londoni szerződés 23. cikkének 1. pontja értelmében a berni nemzetközi postairodának a többek között az is a feladata, hogy az érdekelt felek kívánására vitás kérdésben véleményt adjon.

A szerződésnek erre a rendelkezésére

hivatkozva Egyiptom és Hedjaz postaigazgatásai az 1929 május 1-től 28-ig tartott nemzetközi tranzitstatisztikai számlálásból kifolyóan felmerült vitás kérdésekben 1930-ban véleménynyilvánításért a berni nemzetközi irodához fordultak.

A vitás kérdés a következő volt.

Egyiptom postaigazgatása az 1929 május havi tranzitstatisztikai számlálásra érvényes stockholmi szerződés foganatosító szabályzatának 56 és azt követő cikkeiben foglalt rendelkezések alapján Hedjaz postaigazgatásának megküldte a statisztikai számlálás eredményét feltüntető kimutatásokat. E kimutatások alapján Hedjaz Egyiptomnak az egyenkint átszállított, vagyis olyan levélpostai küldeményekért, amelyek nem Egyiptomba voltak címezve, s amelyeket Hedjaz az Egyiptomnak szóló közvetlen zárlataiban abból a célból helyezett el, hogy azokat Egyiptom továbbítsa, 11.304.90 aranyfrankkal tartozott.

Hedjaz a kimutatásokat visszautasította s kijelentette, hogy a május hónapi adatokat nem fogadhatja el a közte és Egyiptom között érvényes számadások alapjául, mert ebben a hónapban a szent Izlam zarándoklatokra való tekintettel a levelezések darabszáma a normális mennyiség tízszerezésére is emelkedett s így az évi darabszám, amelyet úgy nyerünk, hogy a 28 nap statisztikai eredményét 13-mal megszorozzuk, a jelen esetben nem felelt meg a rendes évi átlagos kicserelő forgalomnak.

Erre való tekintettel tehát Hedjaz kívánsága az volt, hogy Egyiptom az általa követelt évi összeget szállítsa le, vagy pedig járuljon hozzá ahhoz, hogy még az 1930. év valamelyik hónapjában új statisztikai számlálást tartsanak.

Az egyiptomi igazgatás e kívánságra azt válaszolta, hogy sem új statisztikai számlálásról, sem pedig a megállapított évi összegnek leszállításáról nem lehet szó, mert Egyiptom ezeket az egyenkint átszállított küldeményeket a nemzetközi posta egyesülethez (Unio) tartozó több államnak indított közvetlen zárlataiban elhelyezve továbbította, s az azokért járó tranzitdíjat a közvetlen zárlatokat átszállító államok Egyiptom terhére már fel is számították.

Egyiptom ehhez még azt is hozzáfűzte, hogy az 1924 október-november havi tranzitstatisztikai számlálás nem esett a zarándoklatok idejére, miért is az 1924. évi statisztika Hedjaz postaigazgatását kárpótolta azért a veszteségért, amely őt most a zarándoklatok idején tartott statisztika eredményével érte.

Hedjaz Egyiptom ellenvetései után is fenntartotta álláspontját s a statisztikai számlálás idejére esett rendkívüli kereskedelmi forgalomnak és a levélpostai küldemények ezzel járó rendkívüli emelkedésének bizonyítására felemlítette, hogy a „Khedivial Mail Line” és a „Società Italiana di Navigazione” hajóvállalatok hajói, amelyek Hedjaz zárlatait továbbítot-

ták, rendes körülmények között havonként csak ötször, a zarándoklat idején ellenben minden második nap közlekedtek Djeddah (Hedjaz) és Port-Tewfik (Egyiptom) kikötők között. Egyúttal összehasonlító kimutatást készített arról, hogy a zárlatok (zsákok) számából, amelyeket ezek a hajók továbbítottak, hány darab esett a statisztikai számlálás idejére s hány darab egyéb hónapokra s ezt a kimutatást a berni nemzetközi postairódnak is megküldte.

Egyiptomnak azzal az ellenvetésével szemben pedig, hogy az egyenkint átszállított küldeményekre eső tranzitdíjak az egyes átszállító államok Egyiptom terhére már fel is számították, Hedjaz megjegyezte, hogy Egyiptom ezekért a küldeményekért darabszám szerint követeli tőle a tranzitdíjat, holott ő azt a súly arányában fizeti.

Ezek voltak az érvek, amelyekkel Hedjaz és Egyiptom a vitás kérdésben igazukat igyekeztek bizonyítani, amidőn a berni nemzetközi postairódtól véleményt kértek.

A berni iroda véleményében mindenekelőtt azt vizsgálja, hogy az érvényben lévő nemzetközi szerződés alapján mikor van helye a számadások revíziójának s idézi a londoni szerződés foganatosító szabályzata 60. cikkének 3. és 70. cikkének 2. pont 2. bekezdésében foglalt rendelkezéseket, amelyek így hangzanak:

„Ha a levélpostai küldeménynek az egyik országból egy másik országba való irányításánál jelentékeny változás áll be és amennyiben e változás együttesen legalább is 12 havi időszakra vagy időszakokra terjed ki, mindegyik érdekelt igazgatás kérheti, hogy az átszállítási díjak számadását felülvizsgálják.”

„Ha a szétosztás módjában a megegyezés nem sikerül, új statisztikai felvételt kell csinálni abból a célból, hogy az igénybevett különböző igazgatások közt a súlymegosztást szabályozzák.”

A valamelyik meghatározott országba szóló levelezések irányításában beálló változás nem tekinthető jelentékenynek, ha ez a változás az indító és az érdekelt közvetítő igazgatások közt lévő számadásban évenként 5000 franknál nagyobb eltérést nem eredményez.”

„Abban az esetben, ha a 26-os, vagy 13-as szorzószám a valamely igazgatás által lebonyolított rendes kicserelő forgalomnak nem felel meg, az érdekelt igazgatások más szorzószám elfogadásában egyeznek meg, amely szorzószám alkalmazást nyert azokra az évekre, amelyekre a statisztika vonatkozik.”

Meg kell jegyeznünk, hogy ugyanígy rendelkezik a stockholmi szerződés foga-

natosító szabályzata 53. cikkének 3. és 64. cikkének 1-ső pontja a 3. bekezdésben.

Ezeknek a rendelkezéseknek alapján azután a berni iroda a következőket állapítja meg:

Az 1929 május havi statisztika a londoni szerződés foganatosító szabályzata 60. cikkének 1. pontja értelmében csak 1931 végéig, tehát 3 évig nyer alkalmazást. Ez alatt az idő alatt a zárlatok irányításában beálló változásnak együttesen legalább 12 hónapra kell kiterjednie, hogy a számadások megváltoztatása céljából valamely igazgatásnak új statisztikai számlálás tartására legyen joga.

A Hedjazból Egyiptomba továbbított zárlatok szállításában beállott jelentékeny változás csak a zárandoklatok ideje alatt történt, amelyek átlagos időtartama 3 hónap. Minthogy 3 év alatt ez csak 9 hónapot s nem 12-öt tesz ki, Hedjaznak az a kívánsága, hogy új statisztikai számlálást tartsanak, nem indokolt.

A berni iroda a továbbiakban azt vizsgálja, hogy a nemzetközi szerződésben előírt 13-as szorzószám helyett, más szorzószámnak alkalmazásával — mint azt Hedjaz állítja — a vita eldönthető-e?

A rendelkezésre bocsátott kimutatás adatai alapján, amelyet Hedjaz postaigazgatása készített, a berni iroda az alábbi következtetésekre jut:

1929-ben Djeddah (Hedjaz) kicserélő hivatal Port-Tewfik (Egyiptom) kicserélő hivatalnak 102 darab zsákot továbbított. Ezekből 16 darab a statisztika idejére (május 1-től 28-ig) és 6 darab az október hó 14-ikét követő 28 napra esett. (A legközelebbi tranzitstatisztikai számlálás 1933 október hó 14-ikét követő 28 napra fog esni. Ezért veszi összehasonlítás képen az október 14-ikét követő 28 napra eső zsákok darabszámát.)

Ezek az adatok egyrészt azt mutatják, hogy a statisztika ideje alatt továbbított zsákok darabszáma — kevés kikerekítéssel — az évi átlag szerint egy hónapra eső darabszámának ($102 : 13 = 7.8$) a kétszerese, másrészt pedig azt, hogy ha a 3 évi időtartam alatt, amelyre az 1929. évi statisztika érvénye kiterjed, Hedjaznak az Egyiptomon kívül más államokkal való forgalma arányban volt a Djeddah kikötőből a statisztika ideje alatt Port-Tewfik egyiptomi kikötőbe továbbított zsákok számával, úgy a díjak, amelyeket e statisztikai adatok alapján Hedjaznak Egyiptom részére fizetnie kell, a kétszeresét teszik ki azoknak a díjaknak, amelyek a rendszeres forgalomnak megfelelnek.

Ezzel szemben az ugyancsak 3 évi időtartam alatt, amelyre az 1933 október-november havi statisztika érvénye ki fog

terjedni, a tranzitdíjak körülbelül csak $\frac{1}{4}$ -ét fogják kitenni a rendszeres forgalomnak megfelelő díjaknak, ha ezt a forgalmat ugyanolyan arányúnak tételezzük fel, mint amilyen az 1929-ben volt.

Az 1929 október hó 14-ét követő 28 napra ugyanis Hedjaz kimutatása szerint 6 darab zsák esett. Ha tehát feltételezzük, hogy az 1933. évi forgalom is ugyanilyen lesz, úgy 1933-ban a darabszám (6×13) 78-at fog kitenni az 1929. évi 102 darabbal szemben. A különbség 24 zsákkal, vagyis 23.5%-kal kevesebb.

Ha nem a zsákok, hanem az indítások számát vesszük, úgy az eredmény Hedjazra nézve valamivel kedvezőbb. Nevezetesen 1929-ben az indítások száma 81 volt. Ebből a statisztika idejére (május 1-től 28-ig) 11, az október 14-ét követő 28 napra pedig 5 indítás esett. Amennyiben az 1933 október-november havi statisztika idejére hasonló forgalmat veszünk, úgy 1933-ban az indítások száma az 1929. évi 81 indítással szemben (5×13) 65 indítás lesz. A különbség 16 indítással, azaz 20%-kal lesz kevesebb, ami az 1929. évi forgalomnak $\frac{1}{5}$ -ét jelenti.

A felsorolt adatok alapján a berni iroda arra az eredményre jut, hogy Hedjaz postaigazgatását a reá nézve kedvezőtlen 1929. évi statisztika eredményeért a legközelebbi statisztikai számlálás nem fogja kárpótolni, mert az csak kis mértékben fogja enyhíteni az előbbi eredményét. Megjegyezi egyúttal, hogy ezeket az adatokat alig lehet figyelembe venni ennek a vitának vizsgálatánál, mert lehetetlen megállapítani, hogy a Djeddah kikötőből Port-Tewfik kikötőbe továbbított zsákokban elhelyezett levelestani küldemények mily arányban voltak Egyiptomba és mily arányban más országokba címezve. Az a tény továbbá, hogy Egyiptom hasonlóképpen tranzitdíjat követel 15 Djeddahból indított s nem Egyiptomba fekvő 5 kicserélő hivatalnak szóló közvetlen zárlat után, és hogy Hedjaz szintén felhasználja a Khedivial Mail Line és a Società Italiana di Navigazione hajóit nemzetközi levelezéseinek szállítására, azt mutatja, hogy a Djeddah és Port-Tewfik között történt kicserélő forgalom csak egy részét teszi ki Hedjaz külföldre irányuló forgalmának.

Ennélfogva a berni iroda úgy vélekedik, hogy ha illetékes volna a szerződés alapján e kérdés lényegének eldöntésére, úgy kiegészítő vizsgálatot lehetne elrendelni avégből, hogy az Egyiptomon átmenő forgalom feltételei és eredménye határozott és kétséget kizáró módon megállapíthatók legyenek. A londoni szerződés foganatosító szabályzata 70. cikkének 2. pont 2. bekezdésében foglalt rendelkezések azon-

ban azt kívánják, hogy az érdekelt igazgatások maguk vizsgálják meg azt, hogy a 13-as szorzószám megfelel-e a valóságos forgalomnak s maguk egyezzenek meg egymás között más szorzószám elfogadására nézve. Arra az esetre pedig, ha nem tudnának megegyezni, a londoni szerződés 77. cikkének 3. pontjában foglalt rendelkezés gondoskodik arról, hogy a vitát választott bírói döntésre lehessen bízni.

A berni nemzetközi iroda tehát ily feltételek mellett s figyelembevéve azt a körülményt, hogy a vélemény, amelyet tőle kértek, csak arra szorítkozhat, hogy megjelölje az irányelveket és az eljárást, amelyet a vita eldöntése céljából követni kell, a következőkben foglalja össze álláspontját:

1. Hedjaz postaigazgatásának az a kívánsága, hogy az 1929-től 1930. évekre terjedő számadások megváltoztatása céljából új statisztikai számlálást tartsanak, nem indokolt. Hedjaznak el kellene fogadni Egyiptommal szemben az 1929 május havi statisztika eredményét. Egyiptom viszont — hacsak rendkívüli körülmények nem következnek be — érvényesnek tartozik majd elfogadni Hedjazzal szemben az 1933

október-november havi statisztikai eredményt.

Azt a kérdést, hogy a londoni szerződés foganatosító szabályzatában előírt 13-as szorzószám helyett más szorzószám alkalmazásának van-e helye, a két érdekelt igazgatásnak kell megvizsgálnia. Amennyiben megegyezésre jutni nem tudnának, a kérdés megvizsgálását a szerződés 10., 23. és 77. cikkeiben foglalt rendelkezések alapján a nemzetközi irodára bízhatnák, vagy döntő bírói ítéletet kérhetnének.

Ami pedig Hedjaz postaigazgatásának azt a megjegyzését illeti, hogy az egyenként átszállított küldemények után járó tranzitdíjat Egyiptomtól a darabszám arányában kéri, jöllehet ő ezeket a díjakat más igazgatásoknak a súly arányában fizeti, meg kell jegyezni, hogy a londoni szerződés 73. cikkének 1. és 5. s foganatosító szabályzata 62. és 67. cikkei értelmében azokért a levelezésekért, amelyeket Egyiptom postaigazgatása közvetlen zárlatokban továbbított, e zárlatok súlya szerint megállapított, az egyenként váltott levélpostai küldeményekért ellenben a darabszám szerinti tranzitdíj jár.

Döntőbírói ítéletek

Jugements arbitraux.

Döntőbírói ítélet
értéklevél kifosztással kapcsolatos anyagi felelősség kérdésében.

1.

A kínai és indokínai igazgatás között három értéklevél kifosztása körül felmerült felelősség kérdésében vita keletkezett.

A tényállás röviden a következő volt: Yunnanfuban (Kína) három értéklevelet adtak fel. Az egyiket 1929. szeptember 7-én 3000 frank értéknyilvántással Hanoiba címezve, a másodikat 1929. október 18-án 550 frank értéknyilvántással Hai-phongba (Indokína), a harmadikat 1929. november 4-én 3000 frank értéknyilvántással szintén Hai-phongba. A küldeményeket Hokow kínai kicserélőhivatal rovatolta Laokay indokínai kicserélőhivatalhoz, ahol azokat kifogás nélkül átvették. A levelek a címzettekhez kifosztva érkeztek. A kifosztást mind a három esetben azonos módon követték el. A borítékot a zárószárnyak és a bérmentesítésre szolgáló bélyegek között éles eszközzel felválták, a tartalmat kiemelték és ujságpapírt tettek helyébe.

A tárgyalást Yunnanfu hivatal indította meg. Az indokínai igazgatáshoz küldött átiratában rámutatott arra, hogy Laokay kicserélőhivatal a fenti küldemények átvételekor mind a három esetben küldött ugyan visszajelentést Hokow kicserélőhivatalnak, e visszajelentések azonban több értéklevél súlykülönbözetre vonatkoztak. Ezek között csak annyit említ meg, hogy a fenti második értéklevél három pecsétje közül kettő összetörött, a harmadikat Hokow hivatal állította helyre. A súlyeltérésekre vonatkozólag Yunnanfu azt a magyarázatot adja, hogy az ő hivatalában precíziós mérlegen állapították meg az értéklevelek súlyát, ami általában nem sokkal különbözik az indokínai kicserélőhivatal által elismert súlytól. Nagyobb súlyeltérés csak a harmadik értéklevélnél mutatkozott, mely az indításkor 34,30 g volt. Laokay kicserélőhivatal 34,70 g-ot állapított meg, a rendeltetési hivatalban, Hai-phongban pedig 43,20 g-ot mérlegeltek. Yunnanfu hivatkozott arra, hogy e jelentékeny súlykülönbözethez fel kellett volna hívnia a rendeltetési hivatal figyelmét és ennek következtében figyel-

mes vizsgálat után észre kellett volna venni a boríték alsó részén levő bemetszést, mely a zárószárnyak ragasztott szélétől élénken elütött.

Minthogy a felsorolt észrevételek dacára a küldemények átvételénél nem emeltek kifogást, Yunnanfu kéri az indokínai igazgatást, hogy vállalja a kártérítést.

Időközben az indokínai igazgatás a kínai igazgatáshoz átiratot küldött, amelyben kifejezte azt a véleményét, hogy a kínai igazgatás által előállított értéklevélborítékok nem felelnek meg a stockholmi értékegyezmény foganatosító szabályzat 4. cikkében felsorolt feltételeknek, a következő okokból:

a) az 1. ponttal ellentétben a borítékok nem készültek egy darabból,

b) a boríték hátlapjára jelzőcédula van ragasztva, mely kínai írásjegyekkel és angol nyelven az értéklevéltorgalomra vonatkozó tudnivalókat tartalmaz,

c) a boríték három oldalán ragasztható, ami nagyon könnyen megsérthető lezárási mód.

Az indokínai igazgatás e szabálytalanságokra hivatkozva kijelenti, hogy az ilyen borítékokban továbbított értékek kifosztása esetén felelősséget nem vállal.

A kínai igazgatás erre az átiratra küldött válaszában hangsúlyozta, hogy szerinte a borítékok megfelelnek a foganatosító szabályzat előírásának, mert egy darabból készülnek, a hátlapra ragasztott jelzőcédula a boríték megerősítésére szolgál és a három oldalon való ragasztás is csak a boríték széleinek ellenállóbbá tételét célozza. Ezenkívül felemlíti, hogy ilyenfajta borítékokat már több éve használnak értékek küldésére Kínából a Postagyűlés országába anélkül, hogy felszólaltak volna ellene. Sőt 1926 óta, amióta az értéklevélforgalmat Kína és Indokína között megnyitották, körülbelül 3000 levelet továbbítottak nagyobb részt ilyen borítékban. Az indokínai igazgatás a boríték készítmódját sohasem kifogásolta.

Mindezeket egybevéve, a kínai igazgatás úgy vélte, hogy az indokínai igazgatás felelőssége fennáll minden olyan értéklevél kifosztása esetében, melyet a szóbanforgó különleges borítékban küldenek.

Az indokínai igazgatás ezt az álláspontot nem fogadta el. Elismerte ugyan, hogy ezideig a küldemények szabályszerűségét nem vizsgálták, azonban ebből a tényből nem lehet arra következtetni, hogy ezeket a küldeményeket szabályszerűeknek tartásuk és mint ilyeneket kezeljék. Mint hogy a felelősség kérdésében a kínai igazgatással nem tudott megegyezni, az ügyet döntőbírói elé utalta és felkérte a belga

igazgatást döntőbíróul. A kínai igazgatás a maga részéről a németalföldi igazgatást kérte fel.

A döntőbírói legelőször az indokínai igazgatás mulasztását állapította meg. A stockholmi értékegyezmény 20. cikkének 1. pontja ugyanis kimondja, hogy: „az az igazgatás, amely egy értéklevelet vagy értékdobozt egy másik igazgatásnak átadott, mentesül minden felelősség alól, ha az a kicserélőhivatal, amelynek a levelet vagy a dobozt átadta, a zárlat megvizsgálása után a legelső postával nem küld az indító igazgatásnak jegyzőkönyvet arról, hogy vagy az egész értékkegység, vagy maga a kérdéses levél vagy doboz hiányzott, illetőleg megsérült.” Az indokínai kicserélőhivatal az értéklevelek átvétele alkalmával küldött ugyan visszajelentést, amely több értéklevél súlyeltéréséről szólt, sőt az egyik értéklevél megrongálódott pecsétjeiről is említést tett, azonban a borítékok állapotára vonatkozólag kifogást nem emelt. Ilyen körülmények között az indokínai igazgatás nem élhet visszakereseti jogával és a kártérítési felelősséget nem háríthatja el magától.

Kedvezőtlen megvilágításba helyezi az indokínai igazgatás ügyét az a tény, hogy az egyik értéklevélnél a rendeltetési hivatal jelentékeny súlyeltérést állapított meg. Ezt a súlyeltérést, amelyre Yunnanfu is hivatkozott, az indokínai hivatal a további kezelésnél figyelmen kívül hagyta. Ilyenformán feltételezhető, hogy az értéklevélben levő bankjegyek helyébe újságpapírt Indokína területén tettek. Feltűnőnek látszik az a körülmény is, hogy a rendeltetési hivatal a jelentékeny súlyeltérés megállapítása után, a címzettnak való kézbesítés előtt, nem vizsgálta meg alaposan a küldemény külső állapotát.

Az indokínai igazgatás az említett átiratában elhárította magáról a felelősséget olyan értéklevelek kifosztása esetén, melyet a kínai igazgatás által előállított szabályellenes borítékban küldenek. Kétségtelen, hogy ez a nyilatkozat a kijelentés napján életbe lép, azonban nem szolgálhat felelősség mentesítésére olyan kifosztások esetében, amelyek a nyilatkozat megtétele előtt történtek. Minthogy a vita tárgyát képező három értéklevelet az átirat küldése előtt továbbították, a felelősség szempontjából az említett kijelentés tekintetbe nem vehető.

Mindazonáltal a felelősség kérdése szoros kapcsolatban lévén a kínai igazgatás által előállított borítékok készítmódjával, a döntőbírói igazgatás nem tartotta helyesnek ezt a körülményt a vita megítélésénél figyelmen kívül hagyni. Ezek a borítékok tulajdonképpen két egymásra helyezett bo-

ritékből állottak, melyek közül a belső igen vékony papírból készült. A külső boríték hátlapjára egy ugyanolyan színű címke volt ragasztva, mely kínai írásjegyekkel és angol nyelven e küldemények feladására és kézbesítésére vonatkozó felteteleket sorolta fel. E papírlapot kettős fonal erősítette a borítékokhoz. A lezárásnál a külső boríték szélét kellett mind a három oldalon a hátlapra hajtani és leragasztani. A feladó a viaszpecsét lenyomatát két erre a célra szánt keretbe alkalmazta. A boríték elő- és hátlapján benyomatott szöveg széles, színes vonallal volt bekerítve.

A boríték készítése módja nem felelt meg az értékegyezményben felsorolt követelményeknek. A borítékra címke ragasztása ellenkezik a rendelkezések szellemével, mely megtiltja más mint a postaszolgálati ragjegyek használatát. Ugyancsak nem engedhető meg az elő- és hát-

oldalra nyomtatott szöveg széles, színes vonallal való bekeretezése. Három oldalon való lezárás esetén két viaszpecsét alkalmazása elégtelen a zárószárnyak tartására. Mindezek megkönnyítették a küldemények kifosztását.

A borítékok hibás volta tagadhatatlanul lényeges szerepet játszik a kártérítés kérdésében és e végből a döntőbíró úgy vélte, hogy nem lenne méltányos egyedül az indokinaí igazgatás felelősségét megállapítani, mely arra a tényre hivatkozik, hogy ez az igazgatás előzőleg a borítékok szabályosságát sohasem kifogásolta és a vitás küldeményeket fenntartás nélkül átvette.

Az előadottak alapján a döntőbíró úgy ítélte, hogy a három kifosztott értékvélért andandó kártérítést a kínai és indokinaí igazgatás közösen viselje.

Ismerteti: Módos Elemér,
m. kir. postafogalmazó.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

A new-yorki csőpostaberendezés. A csőposta a leggyorsabb és legjobb összeköttetést biztosítja a világvárosok postahivatalainak egymásközötti forgalmában. Az Amerikai Egyesült Államokban ilyen berendezés ezidőszert New-Yorkon kívül Bostonban és Chicágóban működik. A new-yorki főpostahivatal szakadatlanul 25-30 km.-es sebességgel indítja a levélananyagot szállító tokokat a végállomások felé. Az üzem állandósága és az anyagszállító tokok nagy befogadóképessége lehetővé teszi, hogy a berendezés óránként kb. 150.000 drb. levelet is közvetít a különböző állomások között Statisztikai adatok szerint a forgalmasabb napokon a new-yorki csőpostaberendezés 27.243 menetben több mint 10 millió drb. küldeményt szállít 1 munkanap alatt, de az átlagos napi forgalom is meghaladja az 5 millió darabot. A csőpostaberendezés 4-6 láb mélyen fekszik a föld alatt és 2 fővonallal rendelkezik, melyek a City Hall kezdőállomástól keleti és nyugati irányban elágazva a Central Parkot futják körül és a két vonal a 125-ös utcánál keresztezi egymást. A szállítótokok acélból készültek és 7-800 levelet befogadására szolgálnak s 8-10 másodperces időközökben indíttatnak úgy, hogy a csőhálózatban állandóan útban vannak az anyaggal telt tokok a végállomások felé. (V. B. W. 1932. 8.)

Harc a pókok ellen. A Western Union Telegraph hadjáratot indított a pókok ellen. Az egyébként ártatlan rovarok közül különösen délnyugati Amerika szárazabb vidékein igen kártékony és a táviró-távbeszélő áramkörre egyenesen veszedelmes féregnek bizonyult egy pókfajta, melyet ördögszakállnak hívnak. Ez a pók a nagyon erős szálaból szőtt hálóját előszeretettel köti a légi vezetési áramkörök dróttjai közé. Az éjjeli nedvesség pókhálót vezetővé teszi s ez az áramkörökben levezetést, áramgyengülést és erősen kellemetlen egyéb üzemzavarokat okoz. Ez a pókfajta igen gyakori ezen a tropikus vidéken és éppen azért erősen zavarja a táviró és távbeszélő üzem biztonságát. (Informations P. T. T. 1932. 13.) (k. j.)

London postaberendezéseinek sajátosságáról emlékezik meg angol tanulmányútja alkalmából egyik német postatisztviselő. Többek között elmondja, hogy a londoni főpostahivatal az angol főváros kereskedelmi negyedének a „City”-nek egész házcsoportját elfoglalja. A felvevő ablakok bankszerűen vannak ugyan kiképezve, de a felvevő tisztviselőt a közönségtől erős szövésű, de a kilátást semmi képen sem zavaró drótháló választja el. A feladni szándékozott küldeményeket a közönség a dróthálón nyitott kb 5 cm-es nyíláson adja át a felvevő alkalmazottaknak kezelésre. Terjedelmesebb

küldemények, különösen pedig csomagok feladása drótháló nélküli munkahelyeknél történik. A felvevő munkahelyektől oldalt, elkülönített asztalnál francia, német és spanyol nyelvet beszélő alkalmazott gondoskodik az idegenek postai szükségleteinek kielégítéséről és ha kell közvetítő szerepet tölt be az angol nyelvet nem beszélő közönség és a postaalkalmazott között. A felvevőterem jól áttekinthető és egységes berendezése jó hatást tesz az idegenre is. Annál kezdetlegesebb berendezésük a fiókpostahivatalok, ahol rendszerint női alkalmazottak látják el a felvevőszolgálatot, míg a főpostahivatal felvevőmunkahelyeinél szinte kivétel nélkül férfi munkaerők ülnek. A nyilvános távbeszélő állomások fülkéi nem túl nagy terjedelműek s néhol a gyakori igénybetel miatt meglehetősen tisztátalanok.

Feltűnően kezdetlegesen történik a London utcáin felállított levélszekrények kiürítése. A levélszekrények legtöbbször hengeralakú oszlopok formájában állanak az utcák gyalogjárói mellett és feltűnő vörös színre vannak mázolva. A gyűjtés gépkocsival történik. De a gépkocsivezető még a legforgalmasabb negyed gyűjtőszekrényeiből is kézzel szedi ki és rakja nagy szürke gyűjtőzsákba a leveleket. A gyűjtőszekrények rendszerint mélyek és különösen a forgalmas időszakban sok levélanyagot tartalmaznak, ezért a gyűjtéssel kapcsolatos kiürítésük kézzel sokszor percekig tart; a levélanyagok a szekrényből kézzel történő kiszedése különösen hat az idegenre. De ennél is egyszerűbb és kezdetlegesebb gyűjtési járatokat is lehet Londonban látni. A világváros legtöbb negyedében a levélgyűjtést még ma is gyalogos postaalkalmazott, vállaira vetett gyűjtőzsákkal látja el. (D. V. Z. 1932. 1.) (k. j.)

Az öt éves terv postai vonatkozásai. Az elmúlt 1931. év tudvalevően harmadik éve az orosz 5 éves tervnek. Hír szerint az orosz szovjetposta sem tudta a reá kötelezően előírt gazdasági programot megvalósítani. Leveleknél a tervezett forgalomemelkedésnek csak 93 százalékát, nyomtatványoknál 90 százalékot, a bevételknél pedig az előirányzat 65 százalékát sikerült csak elérni. A vidék telefonhálózatának fejlesztésénél csak 23 százalék, a rádióval 75 százalék eredményt értek el. Különösen a munka minőségének javulása nem kielégítő. Az 5 éves terv előirányzata szerint az 1932-ben az orosz postaforgalomnak 31, a táviróforgalomnak 40 százalékkal kell az 1931. évi forgalmat meghaladnia. A postaküldemények átlagos kezelési ideje a feladástól-kézbesítésig 16

óránál több nem lehet, városokban pedig, hol a kézbesítés decentralizált, 12 óra. A moszkvai feladású táviratoknak a tartományi székhelyekre átlag 4 órán belül kell érkeznük. Távbeszélőnél a várakozási idő helyközi beszélgetéseknél, átlag 30 percet, a helyi hálózatban pedig 8 másodpercet meg nem haladhatja, a kézi kapcsolású központoknál sem.

Egyébként 1932-ben 555 millió rubelt kell beruházni a postánál. A személyzet létszámát 143 ezerről 165 ezerre kell szaporítani. Az átlagos havi bérnek 88-ról 100 rubelre, ezzel szemben a munkateljesítménynek ez évben 23%-kal kell emelkedni. A posta- és távirószolgálat részére 3-000 növendéket képeznek ki magasabb iskolában; tervbevették az év folyamán további 286 mérnök, 6.000 műszerész és 1.005 műszaki tisztviselő felvételét a teljesítmények fokozására. A posta bevételei — 618 millió rubel kiadással szemben — 730 millió rubelben irányoztattak elő. (P. N. 1932:56.) (k. j.)

Francia posta évi jelentése 1930. évről. A francia posta 1930. évi forgalma a táviróforgalom kivételével — a gazdasági helyzet rosszabbodása ellenére is — állandóan emelkedőben volt. A postaforgalom 1929. évvel szemben 2,2, a helyi távbeszélőforgalom 11,7, távolsági 10,5, a pénzforgalom 3,7%-kal emelkedett, a táviróforgalom pedig 6,8%-kal csökkent. A bevételek 6,4%-os emelkedése mellett a személyzet létszámában mindössze 0,4%-os emelkedés volt, amit főként az év folyamán végrehajtott üzemegyszerűsítéseknek kell javára írni. A mozgópostaszolgálat ellátásának javítására 148 új kocsit állított be a francia postavezetés. A falu postai kiszolgálásának javítása érdekében a fennálló gépkocsijáratokat szaporították, úgy, hogy 1930. év végén 1.500 község között 200 gépkocsijárat közvetítette a postaforgalmat. A légi postával közvetített postaküldemények összcsúlya az 1929. évi 50.000 kg-ról 1930. év folyamán 83.000 kg-ra, tehát 66%-al emelkedett.

Noha a francia távbeszélőforgalom az előző évihez képest 10%-al emelkedett, az ott alkalmazott kiszolgáló személyzet létszámát csak 2,5%-kal kellett szaporítani: 828 községben új távbeszélőközpont nyílt meg.

Az év folyamán a megyei postafelügyelőségek helyébe lépett kerületi postaigazgatóságok működését miniszteri biztos vizsgálta felül abból a szempontból, hogy az új rendszer a gazdaságos ügyvitel, pénzügyi eredményesség és személyzeti szempontokból mennyire váltotta be a hozzáfűzött reményeket. A vizsgálat eredményeit az évi jelentés még nem közli.

Az 1923-ban rendszeresített igazgatótanács (Conseil Impérial), mely a gazdasági érdekelttség 28 tagjából alakult, havi ülésezett. Az igazgatótanácsnak mai összeállításában a francia posta legfőbb igazgatása mellett inkább tanácsadó szerep jut. Hasonló szerv a kerületi igazgatóságok mellett is működik, ahol évenként kétszer ül össze az érdekelttség és ad útbaigazító véleményt a felmerült kérdésekben. Az állandó kerületi tanácsok mellett a napi sajtóval, a kereskedelmi kamarákkal és más érdekelttségekkel is állandó összeköttetést tartanak fenn a kerületi postaigazgatóságok. A francia posta összes beruházásai 1923—1931. decemberéig kerekén 6 milliárd frankot tettek ki; ebből a szűkebb postai beruházásra 902, távirádára 125, míg a hátralevő 4.975 milliárd frank távbeszélő beruházásokra fordított. (D. V. Z. 1932: 6.) (k. j.)

A francia posta pénzügyi helyzetének javítása érdekében különböző terv foglalkoztatja a francia posta vezetését. E tervezetek 4 programpontra körül csoportosulnak. Mindenelőtt általános munkaprogramot dolgoznak ki, amely évi 1 milliárd frank befektetéssel a szárazföldi távkábel fektetését, a távbeszélőközpontok automatizálását óhajtja megoldani a legrovidebb időn belül; a kereskedelmi könyvvezetés bevezetésével és az új megrendelések odaítélésének új alapokra fektetésével az önköltség leszorítására törekszenek. Nagyobb önálló, belső kölcsön felvételét is tervezi a posta. Másodsorban a posta államjogi állásának új alapokra való fektetése céljából, vezetését a napi politikától függetleníteni óhajtják. A postát önálló jogi személyiséggé óhajtják tenni, melynél állami felügyeletet a postaminiszter gyakorolja, aki a parlamentnek felelős, de a posta szakirányú vezetése a postavezérigazgató kezébe lenne jövőben letéve. A továbbiakban a posta pénzügyeinek vezetését jövőben teljesen függetlenítenék az állami pénzügyektől; a posta teljes pénzügyi önállóságot kapna. A jelenlegi vagyontárgyakat az állam átengedné a postának a megbecsült értékeknek évi térítése fejében. A posta gazdálkodását a senatus, a kamara, az államtanács és a legfőbb számszék küldötteiből álló bizottság ellenőrizné. Végül az üzemvezetést az igazgatótanács végezné, amely többé nem csak tanácsadó, hanem intézkedő és irányító szerv volna; az igazgatótanács 18 tagja közül hatot a kormány a pénzügyi világ képviselőiből, hatot az ipar- és kereskedelem és hármát a posta közigazgatási és hármát a forgalmi személyzetből nevezte ki. (Postfachblatt 1932: 3.) (k. j.)

Leszerelési bélyegek. Eddigi postabélye-

geken — különösen a háborús eredetű bélyegeken — gyakran találkozunk a háborút jelképező jelenetekkel, képekkel és csak kevés ama bélyegek száma, melyek a béke gondolatát igyekeznek propagálni. Ujabbán a postaigazgatások mind gyakrabban állítják a postabélyegeket is a béke gondolatának szolgálatába. A Genfben most ülésező leszerelési világértelmezlet alkalmából a svájci postaigazgatás sikerült bélyegsorozatot adott ki; az 5, 10, 20, 30 és 60 centimes postabélyegeken törött kardot ábrázolt a tervező, melyet erős, munkás kéz tart, de amelynek pengéjéről a béke madara, a szelid galamb készül szárnyrakelni, csőrében a béke olajágával. Az 1 frankos bélyeg rajza is sikerült: a szárnyas géniusz személyesítő női alak esküre emelt kezében a reménység és a termékeny élet fátylóját lobogtatja. A 15, 20 és 30 centimes légipostabélyegeken a három motoros legújabb mintájú repülőgép látható, mely a békét szolgálja azzal, hogy különböző fajú népeket és országokat köt össze. A leszerelési postabélyegek kiadásának gondolata Lafa Ferenc svájci újságírótól eredt. (D. V. Z. 1932: 6.) (k. j.)

A Transradió a német posta saját üzemébe vette át 1932. január hó 1-től kezdve. Ez a hatalmas drótnélküli távirótársaság 1918. januárjában kezdte meg működését és a német tengerentúli rádiótáviróforgalom lebonyolítását látta el. Az állami kezelésbevitellel kapcsolatban a társaságnak alkalmazottait is a postaalkalmazottak sorába kellett átvinni. A Transradió tartotta üzemből a naueni nagy adót és a beelitzi rádió vevőállomást, ezenkívül Berlinben és Hamburgban üzemi központjai voltak. Az állami kezelésbevitellel kapcsolatban a Transradió alkalmazottjainak számát 530-ról 499-re csökkentették. (Postfachblatt 1932: 3.) (k. j.)

Az országos takarékosági biztos véleménye a német postáról. A német parlament költségvetési bizottsága február hó elején foglalkozott az állami üzemek gazdaságosságának felülvizsgálására kiküldött országos takarékosági biztosnak a német postáról készített jelentésével. E jelentés a német posta pénzkezelésének új rendjéről, mely a kereskedelmi kettős könyvvitel szabályai szerint dolgozik, végleges ítéletet egyelőre nem mond, mert ehhez még nem áll elég gyakorlati tapasztalat rendelkezésére.

A takarékosági biztosnak a vasút és a posta egyetlen közös minisztérium alá rendelésére vonatkozó javaslatát gyakorlatilag még keresztülvihetetlennek találta a költségvetési bizottság. Legnagyobb akadálya ennek a két nagy közlekedési intézet egymástól annyira eltérő államjogi helyzete

nevezetesen az a tény, hogy a német államvasut az ézidőszert külföldi hitelezők ellenőrzése alatt áll, tehát elhatározásában nem független. Egyébként a költségvetési bizottság elvileg az egyesítés mellett foglalt állást. Véleménye szerint nem lehetnek komoly akadályai az egyesítésnek sem a két állami üzem hatalmas méretei, sem pedig azoknak az állami érdekek szempontjából külön-külön hangsúlyozott jelentősége sem. A bizottság elismeri azt is, hogy az önállóság mindkét állami üzem, különösen a német posta fejlődésének egyik legfőbb tényezője volt és lehetne a jövőben is. Ennek ellenére a bizottság takarékosági szempontokból kénytelen az egységes vezetés gondolata mellett állást foglalni, mert a két intézetnek már eddig is voltak, a jövőben pedig — különösen a gépkocsüzemet illető kérdésben — még inkább lesznek közös érdekei, melyek egységes vezetés mellett leginkább szolgálhatók.

A takarékosági biztos ama kérdésére, hogy a német posta igazgatótanácsában ki tartsa kezében az elnöki tisztséget, a költségvetési bizottság a mai gyakorlat fenntartása mellett döntött. Ezért ott továbbra is a postaminiszter elnököl.

Elvileg magáévé tette a pénzügyi bizottság a takarékosági biztosnak a német posta igazgatótanácsa 42 főből álló létszámának csökkentésére irányuló javaslatát is. A német posta képviselője az igazgatótanács mai összetételének fenntartása mellett foglalt állást. Különösen tiltakozott a személyzet képviselőinek létszámcsökkentése ellen, mert a posta eddig is előnyét látta annak, hogy a dolgozó személyzet képviselői résztvesznek a posta legfőbb irányításában és saját tapasztalataikon át felvilágosíthatják megbízóikat az egyes intézkedések igazi indokairól és szükségességéről.

A német posta bevételi fölöslegeinek az állampénztárba kötelező beszolgáltatása összegszerűen nem változik a jövőre nézve sem.

A költségvetési bizottság kívánatosnak tartotta továbbá, hogy a német posta összes nélkülözhető műhelyeit és ipari üzemait szüntesse be és versenyével ne okozzon további nehézséget az a nélkül is válsággal küzdő magániparnak. (D. P. 1932: 6.) (k. j.)

Használt postabélyeget a német posta is árusít. A német bélyegértékesítő iroda (Versandstelle für Sammlermarken in Berlin C. 2) legutóbb január 4-én és 18-án tartott bélyegárusítónapot. Ebből az alkalomból közel 20.000 igénylő futott be. A rendelkezésre álló készlet azonban mindössze 1500 igénylő kérelmének ki-

elégítését engedte meg s ezek mindegyike csak egyetlen ország bélyegeiből összeállított egyetlen csomagot kaphatott. A német postaigazgatás ezért újságok útján értesítette a megrendelőket, hogy készlet hiányában ki nem elégíthető megrendelők ne is számítsanak írásbeli elintézésre. Február 1-én kb. 5000 félkilós csomag használt bélyeg került újabb kiosztásra a 5 márka egységáért. Ezek a bélyegcsomagok az európai államok postabélyegeit vegyesen tartalmazták. Az igénylőket január 31-ig kellett beküldeni. (D. V. Z. 1932: 5.) (k. j.)

A postabélyegző történetéhez. A postabélyegző, amely a postaküldemények bérmentesítésére használt postabélyegek értéktelenítésén kívül, a kezelés időpontjának jelzésére is szolgál, meglehetősen történeti mulattal dicsekedhetik. Ma már személy szerint nehéz megjelölni azt az egyént, akinek először jutott eszébe a postaküldeményeket keletbélyegző lenyomattal ellátni. De bizonyos, hogy a keletbélyegző eredetileg annak a szükségességnek igyekezett megfelelni, hogy a postára adott küldemények származási helyét és idejét állandó jelleggel feltüntesse, mert a küldemények legnagyobb részének tartalma a postai kezelés időpontjának és helyének hiteles alakban történő feljegyzését erősen kívánatosná tette. A postabélyegző alkalmazása előtt ezeket az adatokat a postaalkalmazott kénytelen volt kézírással, tintával a küldeményre feljegyezni.

Történelmileg igazolt tény, hogy az angol posta már a 17. század második felében használta a feladás helyét és időpontját feltüntető postabélyegzőt. Nevezetesen Bishopp Henrich, az angol posta akkori bérloje, már 1660-ban kötelezőleg előírta a keletbélyegző használatát. A postabélyegzők angol őse többé-kevésbé szabálytalan kis átmérőjű kört ábrázolt, melyet az átmérő két részre osztott; ezek egyikében a feladási hónap nevének rövidített alakja, a másikban — a feladás napját jelző számcsoport volt olvasható. E keletbélyegzőn kívül hosszúkás helybélyegzőt is alkalmazott az angol posta, mely a felvevő postahivatal nevét rendszerint kétsoros álló írásban tüntette fel.

Mikor Franklin Benjamin 1753-ban az amerikai posta vezérfelügyelője lett, ott szintén bevezette az Angliában látott postabélyegzők használatát. E bélyegzők hasonlítottak az angol bélyegzőkhöz. Eltérés az volt, hogy a bélyegző belseje nem volt két mezőre osztva és az évet jelző számcsoport rendszerint a körvonalon kívül talált elhelyezésre. A 19. század közepéig nem volt minden amerikai pos-

tahivatal bélyegzővel ellátva, hanem a feladás napját a küldemények címrátára legtöbbször kézírással jegyezték fel. Csak 1800. után vezette be az amerikai posta a nagyalakú körbélyegzőket, melyeken a felvétel hivatal neve is a körön belül volt elhelyezve. A postabélyeg alkalmazása előtti időben fontos szerep jutott a postakezelésnél a postabélyegzőnek is. Ezzel a bélyegzővel jelezték az amerikai postaal alkalmazottak az érkezett postaküldeményekért járó díjakat és azok kiegyenlítésének megtörténtét.

Németországban először 1813-ban, a porosz postaigazgatás alkalmazott postabélyegzőt. Ennek kezdetben hosszúkás volt az alakja és a hivatal nevén kívül a feladás hónapjának nevét és a napot tüntette fel. Kisebb postahelyeken használt postabélyegzők a kezelő postahivatalnak csak a nevét tüntették fel. Az első köralakú bélyegzőt a porosz posta 1826-ban vezette be, 18—30 mm. között változó átmérővel. 1839-ben Berlinben már 22 mm. átmérőjű olyan feladási bélyegzőt használtak, melynek kerületét kettős körvonal jelezte. 1847—1850-ig használt bélyegzők téglalap alakúak voltak. (Kastenstempel).

A 19. században a postabélyegzők használata általánossá vált, amely elől egyetlen postaigazgatás sem térhetett ki. Mikor pedig a postaforgalom állandóan emelkedett, rövidesen módot kellett keresni a bélyegzőlenyomatok géperővel történő alkalmazására. Az első géperőjű postabélyegzőt még 1826-ban használatba vették. Ez a géperőjű bélyegző — melyet Wake és Worksop szerkesztettek, percenként 90—250 küldeményt látott el bélyegzőlenyomattal, az amerikai postaigazgatásnál volt használatban. A porosz postaigazgatás 1867-ben, Hamburgban próbálta ki a Hindrichsen Róbert által előállított géperőjű bélyegzőt. E gépbélyegzők azonban még nagyon kezdetlegesek voltak és nem tudták leküzdeni azokat a nehézségeket, melyet a küldemények eltérő mérete és vastagsága jelentett s éppen ezért sok volt a hibás bélyegzés. Az első igazán használható bélyegzőképet Hamburgban 1881-ben Haller és Löffelhardt szerkesztették, amelyet azonban elsősorban az érkezett levélpostának érkezési bélyegzőlenyomattal való ellátására használtak. A géperőjű bélyegzés gyakorlati megoldását jelentette a J. Brooks Ydung által Montréalban összeállított, de először Bostonban használatba vett bélyegzőgép, amely rövidesen Anglia és Németország forgalmasabb hivatalaiban is elterjedt. (V. B. W. 1932: 9.) (k. j.)

A torpedóposta, mint a jövő gyors

postája. Kétségtelen, hogy a postaszállítás terén azóta, hogy a vasút elnémitotta a postalegények kúrtját, és vigan pattogó ostorát, gyorsaságban alig haladt valamit. A postaszállítás jövője a gépkocsi és a légi járművéké. Ez utóbbiak közül, újabban mind nagyobb érdeklődés mutatkozik a légi torpedóval történő postaszállítás problémájának megoldása iránt. A német szaklapok szerint ma már ez a probléma sem megoldatlan: Pfautz Richard berlin-wilmersdorfi mérnöknek sikerült a gyakorlatilag is használható torpedópostát megszerkesztenie. Az általa szerkesztett légitorpedó óránként 4—500 km-es gyorsaságot ér el, ami azt jelenti, hogy Berlinből—Hamburgba feladott levél 1 órán belül rendeltetési helyére ér.

A Pfautz-fél légitorpedó légicsavarral mozgásban tartott jármű. A járművek gyorsasága a surlódási felületek nagyságával csökken. A kerekek és a sínek surlódásából származó energiavesztést növeli a hajtóerőt termelő anyagban fellépő surlódás is. A Zeppelin autóknaál alkalmazott légi propellerek e tekintetben már lényeges haladást jelentettek. A repülőgépeknél szintén propellerek működnek ugyan, de itt igen nagy holt terhet jelent a gép és a benzin önsúlya, melyet a hajtóerőnek folytonosan a levegőben kell tartania. Pfautz szintén torpedó formát adott járművének és ezzel a levegő legkisebb ellenállását kell annak legyőznie haladás közben. Emellett Pfautz torpedóját a földön járhatja, tehát annak önsúlyával nem a mozgóerőnek kell megbirkóznia. A torpedót elől és hátul felszerelt légi csavarok tartják mozgásban. A surlódási felület csökkentése céljából a sínhálózat elmarad, helyette felsővezetékként egyetlen erős drótvezetéket alkalmazott a feltaláló, amelyben keringő villamos áram mozgatja a légicsavarokat, tehát a benzin súlyával és a drága benzin motorokkal sem kell mint holtteherrel számolnia. Erre való tekintettel a légicsavar eddig alig remélt gyorsasággal továbbítja az egyetlen vezetőkeréken továbbgördülő és alakjánál fogva is igen előnyösen formált postatorpedót, amely a feltaláló számítá- sa szerint egy-egy kocsjában 2000—2500 levelet is képes lesz szállítani. A hamburg-berlini útvonal építésének költségeit 2 millió márkára téve, a pályán továbbított évi levélposta külön díjaiból kb. 13 millió bruttóbevételre számít a feltaláló, ha óránként egyetlen torpedót indít mindkét irányban. (Postfachblatt 1932: 2.) (k. j.)

A francia postadíj szabás emelésének terve ellen emlékiratot adott be a termelők szindikátusa (La Confédération géné-

rale de la Production française), amelybe kb. 2500 nagyiparos és kereskedő tartozik, a francia parlament pénzügyi bizottságához. Ebben az emlékiratban a szindikátus sajátosságosan nem a francia posta meglehetősen magas személyi kiadásait teszi szóvá, hanem a tarifaemlést előidéző okok között reámutat azokra az ingyenes, avagy nagyon csekély mértékben díjazott szolgáltatásokra, melyeket a francia posta a portómentesség, a nyugdíjak, rokkantjárulékok kifizetésének ingyenes vállalása révén az államkincstárnak, továbbá a kedvezményes újságtarifa révén a sajtónak juttat, mint nemzeti ajándékot. Az emlékirat kiemeli, hogy felszólalásával nem a sajtónak különböző címeken a posta részéről juttatott kedvezményeket sokalja, hanem reá óhajt mutatni arra a tényre, hogy e kedvezmények miatt kénytelen most a posta tarifáját emelni. Ha az állam helyesnek s méltányosnak találja pld. a sajtónak is juttatott eme kedvezményeket, gondoskodjék megfelelő összegű állami támogatásnak a postaköltségvetésébe leendő beiktatásával megelőzni azt, hogy a kedvezmények miatt a közönség ama része legyen kénytelen a jelenleginél is többet fizetni, amely már eddig is a teljes díjak mellett vette igénybe a postát, telefont és rádiót. (P. N. 1932 : 55.)

Az angol posta átszervezésének szükségét hangoztatja újságcikkeiben és parlamenti beszédeiben Lord Wolmer, aki 1924—29. években, a konzervatív párt kormányzása alatt az angol postának helyettes vezérigazgatója volt. A volt helyettes Postmastergeneral beszédeiben a posta, de különösen a táviró és távbeszélő üzemeltetése szerint magánvállalkozó kezében a posta eme üzletágai feltétlenül hasznosuló üzemeknek bizonyulnának.

Lord Wolmer 1931. év novemberében a közvéleménynek a hirlapokban történt előkészítése után terjedelmes emlékiratot dolgozott ki és adott át a miniszterelnöknek, az angol posta üzemének gazdaságossá tétele ügyében. Az emlékiratot az angol alsóház kb. 320 tagja is aláírta, ami az angol parlament többségét jelenti. Az emlékiratban Lord Wolmer többek között a következőkkel próbálja az angol posta átszervezésének szükségességét alátámasztani:

Amikor az állam nehéz anyagi helyzetében minden téren a legmesszebbmenő takarékoságot követeli a kormánytól, a postaiüzem gazdaságosabb vezetését is minden eszközzel biztosítani kell, ha másképpen ez nem megy, akkor az intézet átszervezésével. Néhány újságban

lord Wolmer ama nézetének adott kifejezést, hogy a választással a kormány szabad kezet kapott a posta átszervezésének kérdésében is.

Az emlékirat szerint az angol postát teljesen az egyéb természetű állami köz-igazgatási hivatalként kezelik, holott azt üzemi természetének megfelelően kereskedelmi vállalkozás módjára kellene vezetni és igazgatni. A postaintézet vezetéséből a pártpolitikai szempontokat teljesen ki kellene kapcsolni. Ma pedig az a helyzet, hogy a Postmastergeneral éppen politikai okokból a szükségesnél gyakrabban cserélgetik, ami az üzemvezetésnél feltétlenül hátrányt jelent.

Az angol posta, de különösen a telefon fejlődése nem kielégítő és az Amerikával való összehasonlítást ahogy sem bírja. A pénzügyi kormányzat gyámködése egészségtelen eredményekkel jár, mert állandóan egyetlen célt követ: hogy a posta évenként mennél többet szolgáltatson be tiszta jövedelemként az államkincstárba. Ezzel szemben az emlékirat szerint a posta esetleges jövedelmét tartalékalap képzésére és a postai beruházások fedezésére kellene felhasználni.

A személyzet előhaladását annak mai szervezeti nem segítik elő, hanem egyenesen hátráltatják. Az emlékirat vég-eredményében csekély számú, de széles hatáskörrel felruházott bizottság alakítását kéri, amely a posta átszervezésének kérdésében mennél hamarabb javaslatokat lenne köteles kidolgozni. Az emlékirat hallgat a posta egyes üzletágainak bérbeadásáról, csupán politikai és pénzügyi befolyástól mentes üzemvezetést követel a posta minden üzletágában és példaképpen a londoni közlekedési vállalatok élére állított 5 tagú üzemi tanácsot állítja, melyet azonban a parlament még máig sem hagyott jóvá.

A postaszemélyzet ez év január 13-án küldöttséget menesztett a Generalpostmasterhez és terjedelmes ellenemlékiratban fejtette ki javaslatait a lord Wolmer-féle tervekkel szemben, a mai helyzet fenntartása mellett foglalt állást. A postaszemélyzet elleniratát az angol napi sajtó szintén közölte s az meglehetősen feltűnést is keltett éles hangjával. Sir Kingsley Wood, a jelenlegi Postmastergeneral a személyzet küldöttsége előtt kijelentette, hogy maga is szükségesnek tart bizonyos reformokat a posta egyes üzletágainál, de a bérbeadás gondolatával egyenesen szembehelyezkedik. Egyébként a személyzet emlékiratát eljuttatja a miniszterelnökhöz, mert a benne érintett kérdések a kormány politikáját is érintik. (P. N. 1932 : 55.)

(k. j.)

A svéd királyi táviróigazgatás 1930. évi hivatalos távbeszélő statisztikája többek között az alábbi érdekes adatokat tartalmazza:

Az 1930. évi december 31-iki állapot szerint:

a) Az összes fő- és alközpontok száma 4008; növekedés 1921. óta 30%.

b) Az összes távbeszélőkészülékek száma 522.454; növekedés 1921. óta 39%.

c) Távbeszélőáramkörök összes hossza km-ben 960.803; növekedés 1921. óta 46.5%.

d) A távbeszélgetések évi száma: távolsági díj nélküliek 745,969.200; növekedés 1921. óta 46.7%.

A távbeszélgetések évi száma: távolsági díjjal 44,994.144; növekedés 1921. óta 49.4%.

e) Összes távbeszélő bevétel: 85,134.113 sv. kor.; növekedés 1926. óta 17%.

Az összes távbeszélő bevételből, a 85,134.113 sv. kor.-ból 43,624.286 drb távolsági díjköteles beszélgetésre 29,989.531 sv. kor. esik úgy, hogy az egy beszélgetésre eső átlagos bevétel 0.69 kor. Az 1929. évben kb. ugyanez volt az átlagos beszélgetésenkénti bevétel.

A beszélgetéseknek bel- és külföldi megoszlása a következő:

Belföldi díjköteles távolsági beszélgetés: 42,614.338 darab; összes bevétel 27 millió 202.684 sv. kor.

Külföldi díjköteles távolsági beszélgetés: 1,009.948 darab; összes bevétel 2 millió 786.847 sv. kor.

Az 1930. évben egy-egy belföldi távolsági beszélgetés átlagos időtartama 1, 4 háromperces egység volt.

A belföldi beszélgetések a különböző díjök szerint a következőképpen oszlottak meg:

Távolság km-ben (díjmentes távolsági sugár a központoktól számított 20—40 km.)	Háromperces beszélgetés díja	A díj-övre eső beszélgetések száma	A díj-övre eső beszélgetések száma %-ban
45 km. alul ..	20 öre	20 öre	30.54
45—90 km. ..	30 „	30 „	31.53
90—180 km... 50 „	40 „	40 „	17.58
180—270 km... 70 „	50 „	50 „	8.59
270—450 km... 90 „	60 „	60 „	8.30
450—540 km... 110 „	70 „	70 „	2.41
540—630 km... 130 „	80 „	80 „	0.43
630—720 km... 160 „	90 „	90 „	0.21
720—810 km... 200 „	100 „	100 „	0.24
810 km-en túl	250 „	120 „	0.17

Lédeczy S. (Ericsson news, 1931 7-8 sz.)

San Marino, mint az Egyetemes Postaegyesület tagja. Ahhoz hogy valamely állam az Egyetemes Postaegyesületnek tagja legyen, önálló postaszervezetének kell lennie. Nem az tehát a döntő, hogy nemzet-

közijogilag szuverén-e és önállóan köthet-e nemzetközi szerződéseket. Így például számos, nemzetközileg nem szuverén gyarmat tagja az Egyetemes Postaegyesületnek, mert postaszervezete önálló.

Viszont, ha valamely állam nemzetközileg szuverén is, de nincs külön postaszervezete, az Egyetemes Postaegyesületnek nem önálló tagja. Ez természetesen csak egész kis államokkal lehetséges, amelyekben gazdasági okokból nincs külön postaszervezet. Ilyen „állam“ ma három van Európában: Lichtenstein hercegség, Val Andora és Monako fejedelemség. Ezeket az államokat a római (1906. évi) postaszervezet a foganatosító szabályzat XLIV. cikkében sorolta fel az időközben önálló postaszervezet berendező és csoportból kiváló San Marino-val és néhány Európán kívüli kisebb országgal együtt. Ez a cikk már az eredeti berni (1874-es) szerződésben megvolt. Az e cikkben felsorolt államokat 4 csoportba lehet osztani:

1. „A“ ország, mint „B“ országhoz tartozó ország,
2. „A“ ország, mint „B“ ország része,
3. „A“ ország, mint amely „B“ ország postaiszervezetéhez tartozik,
4. postahivatalok, amelyeket „A“ ország „B“ országban tart fenn.

Az Egyetemes Postaszervezés szövegének új rendezése óta (Stockholm 1924) ezeket az országokat a szerződés 9. cikke sorolja fel. Ez országok száma állandóan csökkent. Egyes csoportokat ugyanis közös név alá foglaltak, más országokat viszont innen kihagytak és a független, a szerződést aláíró államokhoz soroltak. Így Izland és Finnország, amelyek itt voltak felsorolva, a világháború óta szuverének lettek. Hasonlóképpen kimaradt, mint fentebb már említettük San Marino, amely önálló postaszervezetet rendezett be.

Korábban San Marino a fenti 3. csoportba tartozott, ugyanis a postáját az olasz postaiszervezés látta el. Ez annál inkább érthető volt, mert a csak 59 km² területre igazán nem volt gazdaságos önálló postaiszervezet berendezni.

Az Olaszország és San Marino közt 1862. illetőleg 1872-ben kötött államszerződés szerint viszont San Marino tulajdonképpen önálló állam volt. Ennek a végső kihatása volt tehát az, hogy 1923-ban a korábbi szerződésekkel ellentétben, San Marino jogot nyert önálló postaberendezésre.

Ez az 1923-ban kötött szerződés — mint az Egyetemes Postaszervezés — a tulajdonképeni szerződésből és a hozzátartozó foganatosító szabályzatból áll.

A szerződés úgy postatechnikailag, mint jogilag érdekes. San Marino, mint tudjuk, olasz államterületől van körülvéve. Ahhoz

tehát, hogy a többi postaegyesületi taggal érintkezessék, az olasz államnak kellett a küldeményei részére szabad átszállítási lehetőségét biztosítania. (Ez a helyzet hasonló az azóta létrejött Vatikánváros államnak az olasz államhoz való viszonyához.)

Az olasz — san marinoi szerződés fontosabb rendelkezései a következők:

A postaberendezést az olasz posta szervezetével összhangban és azzal egyenlő alakban kell felállítani. Az üzletszabályok, kezelési utasítás stb. azonosak az olasszal. A San Marino-i és az olasz postaigazgatás közt a forli-i olasz postaigazgatás látja el a közvetítést. A levélzárlatokról a riminii postahivatal gondoskodik a san marinoi postahivatal veszélyére. A zárlatszállítás költségeit (Rimini és San Marino közt) 1:10 arányban osztják meg San Marino és Olaszország közt. Minden segédkönyvet, nyomtatványt az olasz posta szolgáltat.

A postaszolgálat minden, az olasz posta által ellátott szolgálati ágra kiterjed, kivéve a postatakarékpénztárt.

A San-Marinóból Olaszországba, vagy viszont szállított postaküldemények díja azonos az olasz beltöldi díjszabással. Mindkét állam megtartja az általa beszedett postadíjakat. A kártérítés kérdésében aszerint, hogy San-Marino—Olaszország, vagy pedig azon túlmenő országról van szó, az olasz postajog, illetőleg az Egyetemes Postaszerződés szabályai szerint kell dönten.

Minden olyan nemzetközi szolgálatban, amelyben Olaszország résztvesz vagy részt fog venni, San-Marino is bekapcsolódik. Az Egyetemes Postaegyesületből eredő San-Marinóba szóló küldemények oly díjak alá esnek, mintha Olaszországba szólnának. San-Marino e forgalomban is megtartja a beszedett levélpostai díjakat. A vám díjakat az olasz posta veti ki a külföldről jövő küldemények után. Kártérítés kérdésében San Marino nevében Olaszország tárgyal a többi igazgatással.

Az új szerződés San Marinónak megadja a jogot, hogy a postaszolgálatot saját területén önállóan rendezze be. Így a személyzet illetménye, dologi kiadások stb. tekintetében teljesen önálló.

A San-Marinót, mint önálló egyesületi tagot megillető szavazati jogot a gyakorlatban tényleg az olasz posta használja. Erről persze a szerződésben nincs szó.

Az 1923-as szerződés egy hosszadalmas tárgyalást zárt le az anyaállam és a kis „köztársaság” közt. Ennek előfutárja volt, hogy már az 1920. évi madridi szerződés San-Marinót a szerződés bevezető részében az önálló államok közt sorolta fel, noha a kongresszusi okmányokat akkor

még San-Marino nevében nem írták alá. Csak 1922. január hó 1-ével lépett tényleg San-Marino az Egyesület tagjai közé.

A stockholmi és londoni szerződéseket San-Marino képviselői már aláírták.
(D. V. Z. 1931. 31. sz.)

Dr. Forster Károly.

Az írógéptávíró erős előtörése az Egyesült-Államokban. A Journal Télégraphie-ben érdekes adatokat olvasunk az írógéptávírónak (teletype) az Egyesült-Államokban való hatalmas előtöréséről. A közlés szerint az „American Telegraph and Telephone Comp.” s a vele társult Bell érdekeltségi vállalatok új szolgálatot rendszeresítettek e téren. Az új szolgálatban külön központokat rendeztek be az előfizetőként jelentkezett magánfelek írógépes távirókészülékeinek egymással való összekapcsolása céljából. Bármelyik előfizető kérheti ezek szerint, hogy készülékét a központ az általa megnevezett másik előfizető készülékével összekapcsolja, akivel aztán kölcsönösen kicserélhetik távirataikat. A központok a kapcsolásnál ugyanúgy járnak el, mint a távbeszélőállomások kapcsolásánál.

Az írógépes táviratozás előnyeit eddig Amerikában csak a magánérdekeltségek által bérlet vonallal összekötött vállalatok élvezhették, melyek természetesen kapcsoló központ igénybevétele nélkül dolgoztak egymással. E berendezések ezután is megmaradhatnak. Az új központok által kapcsolt írógépes táviratozás azért lett egyszerre annyira jelentős, mert az írógéppel rendelkező előfizetők száma igen magasra szökkent fel.

Az új írógéptávíró éppen olyan simulékony, mint maga a távbeszélőszolgálat. A kapcsoló központok, melyek teljesen úgy működnek, mint a távbeszélőközpontok, az előfizetők számára épp úgy meghozzák a kívánt helyi vagy helyközi összeköttetést, mint a távbeszélőforgalomban s amíg a két előfizető egymással össze van kötve, tetszésük szerint válthatják továbbításra váró írásos közleményeiket.

Mihelyt az American Telegraph and Telephone Comp. a maga távolsági hálózatát kiépítette s a távolsági szolgálat rendszer ellátására berendezkedett, a magánérdekeltség által használt eddigi egyéni vezetékeket is ki fogja tudni cserélni a távbeszélő áramkörre berendezett táviró művezetékeivel.

Az első magántávíróvonal Amerikában 1887-ben, december hó 9-én adatott át a forgalomnak és az a Weld and Cie. cég newyorki és bostoni telepeit kötötte össze. Amint aztán a nagytávolságú összeköttetések száma szaporodott, az ilyen közvetlen táviróvonalak igénybevétele a nagy ameri-

kai vállalatok anyaintézetei és fiókjai közti forgalomban is mindinkább elterjedt. Nagybankok, ügynökségek, hírlapvállalatok vették őket főleg igénybe. Elterjedésük attól az időtől lendült fel főleg, mikor az írógépes táviratozás megkezdődött (teletype), vagyis 1915-től kezdve; az utolsó öt évben azonban az előretörés már feltűnő volt. 1931-ben a különböző vállalatoknál az írógépes távirókészülékek ezrei voltak már használatban Amerikában.

Az üzemre berendezkedett társaság az írógépes távirókészülékeket az előfizetőknek meghatározott árért eladja, a készülékek felszereléséről és üzembiztos állapotban való tartásáról azonban a társaság ingyen gondoskodik, a készülék forgalma után azonban havi díjat vet ki, amelynek minimuma 30 dollár. A készülékek forgalma után fizetendő díj a két előfizető közti távolság szerint változik s azt az igénybevétel idejéhez igazodó osztatlan öt perccenként számított díjegysek alapján számítják, nevezetesen:

50 mértföld távolságig 5 perccenként 50 cent, 150 mértföldig 90 cent, 250 mértföldig 1 dollár 15 cent, 500 mértföldig 1 dollár 60 cent, 1000 mértföldig 2 dollár 60 cent, 1500 mértföldig 3 dollár 40 cent, 2500 mértföldig 4 dollár 60 cent. (J. T. 1931. 12.)

Amerikában is fúzióról beszélnek. A New-Yorks Times közlése szerint a jelenlegi gazdasági pangásban az Északamerikai Egyesült-Államokban jelenleg működő táviró- és távbeszélő-társaságok száma túlsoknak bizonyul s ezért minden lehető el kell ott is követniük, hogy a vállalatok összevonása útján egyetlen s magát valóban kifizető szervezetet létesítsenek. A lap úgy véli, hogy a kongresszusnak meg kellene fontolnia, hogy az amerikai törvényeknek ú. n. trust-ellenes rendelkezéseit nem kellene-e a változott viszonyoknak megfelelően megváltoztatni. (J. T. 1932. 1.)

Csehszlovákia jó tapasztalatokat szerzett a rövidhullámú rádiótáviróüzemmel. A Journal Télégraphique közlése szerint a Prága—New-York közt 1930 december 1. óta üzemben lévő rövidhullám-rendszerű rádiótáviróösszeköttetés forgalma állandóan emelkedik. Ezért a közeljövőben a csehszlovák igazgatás a meglévő berendezések útján közvetlen rádiótáviró összeköttetést kíván létesíteni Délamerikával és a távoli kelettel is. (J. T. 1932. 1.)

Az olasz távbeszélő fejlődése. Az olasz közlekedési miniszter újabb 250 millió lírát kíván a távbeszélő üzembe befektetni. Ebből az összegből 75 milliót távolsági távbeszélő kábelek építésére, 40 milliót erőstőberendezések és más mellékberendezések, 135 milliót pedig távbeszélő központok építésére kívánnak fordítani. A terve-

zett munkákkal 1934-ig el is készülnének. Az Olaszországban működő távbeszélő magántársaságok szintén hatalmas anyagi erőket kívánnak a további fejlesztés érdekében megmozgatni saját társasági hálozatuk további kiépítése érdekében. (J. T. 1932. 1.)

Távbeszélgetés Belgium és a Belga-Kongó közt. Belgium és gazdag gyarmata Belga Congó közt az első rádiótávbeszélgetést 1931. december 22-én folytatták. Ebből az alkalomból a belga gyarmatügyi miniszter és Congo kormányzója beszélgettek egymással. Az összeköttetést a Ruysledeben levő belga rádióállomás a congói Leopoldville rádióállomása igénybevételével létesítették.

Ausztráliában és Új-Zélandban elhatározták a rádióhírmondó állami kezelésbe vételét. Az ausztráliai kormány elhatározta, hogy a rádióhírmondó társaságok koncesszióit nem fogja többé meghosszabbítani. Ezzel szemben 1932. június végétől kezdve, mikor a társaságok engedélye lejár, az állam ellenőrzése alá helyezett vállalatra fogja az ausztráliai rádióhírmondó szolgálat ellátását bízni úgy, amint azt Angliában a British Broadcasting Corporation végzi. Ehhez hasonlóan változik meg a rádióhírmondó üzeme a megjelölt időponttól kezdve Új-Zélandban is, azzal a különbséggel, hogy az üzemet maga a posta-, táviró- és távbeszélő igazgatás fogja ellátni. Ebből az alkalomból a négy új-zélandi rádióhírmondó adóállomás energiáját az illető vidék szükségletének megfelelően fel fogják emelni. (J. T. 1932. 1.)

Új távbeszélőkábelépítés Csehszlovákiában. Ezidőszerint Csehszlovákiában Mistek és Teschen közt fektetnek távbeszélő kábelt abból a célból, hogy Lengyelországgal létrejöhessen az első távkábel összeköttetés. Lengyelországban ugyanis Teschennél ennek a kábelnek ugyancsak kábelcsatlakozása lesz a Teschen—Kattowitz—Lodz—Varsó építés alatt álló kábelhez, mely legnagyobb részt már el is készült. E kábel összeköttetésnek az üzembehelyezése egészen rövid idő kérdése. A Csehszlovákia és Németország közti távbeszélő összeköttetések szaporítása céljából a csehek a folyó év karácsonyáig el akarják készíteni a Hate-on át vezető s a Gleiwitz—Kosel német összeköttetéshez csatlakozó kábelt. Végül a jövő évre a csehek Romániával való közvetlen kábelösszeköttetést is terveznek, mely a Pribor—Zsolna—Kassa—Huszt irányon haladva közelítené meg a román határt. Az ezidőszerint építés alatt álló belföldi cseh kábelek közül a legnevezetesebb a Prága—Olmütz közti kábel, melynek elkészülte ugyancsak a jövő évben várható. Ennek a kábelnek Zlín felé

is lesz elágazása. Külön távbeszélő-áramkör fog épülni Prága és Ungvár közt is, melyet később Kasság kábelbe kívánnak helyezni. (E. F. 1932 : 27.)

Olaszországban legújabban üzembehelyezték a Trieste—Bologna távbeszélő kábelét. Az olasz távkábelhálózat teljes hosszát 1700 kilométerre tervezik. (E. F. 1932. 27.)

A németalföldi postaigazgatás 1930. évi jelentése szerint bár Németalföld és Németország közt 1930-ban a távbeszélő forgalom 4.1⁰/₀-al, Németalföld és Nagybritannia közt pedig 5.6⁰/₀-al visszaesett, az végeredményben még is az előző évhez képest 28.393 beszélgetéssel emelkedett s elérte a 2,296.435 beszélgetést. Az egyes külföldi országok szerint az emelkedés a következő százalékat érte el: Belgiummal 11⁰/₀-ot, Franciaországgal 15⁰/₀-ot, Svájjal 24.9⁰/₀-ot, Svédországgal 24.1⁰/₀-ot, Ausztriával 11.9⁰/₀-ot, Luxemburggal 97.5⁰/₀-ot, Lengyelországgal 312.8⁰/₀-ot, Dániával 14.6⁰/₀-ot, Csehszlovákiával 8.2⁰/₀-ot, Olaszországgal 24.5⁰/₀-ot, Magyarországgal 31.5⁰/₀-ot. A külföldi beszélgetések átlagos tartama 4.5 perc volt. Németalföld a legtöbb beszélgetést a külföldi forgalomban Németországgal folytatja (az összes külföldi beszélgetések 58.2⁰/₀-át), utána a következő sorrendben következnek az egyes országok: Belgium (23.3⁰/₀), Nagybritannia (7.4⁰/₀), Franciaország (5.4⁰/₀), Svájc (2.8⁰/₀), Ausztria (0.8⁰/₀). A Németalföldi Indiával való rádiótávbeszélő forgalomban 1930-ban összesen 4.151 fizetett beszélgetést folytattak.

Szovjet-Oroszország rádiótervei. A szovjetunió eddigi ötéves rádiótervét legújában megváltoztatta, mert megállapítást nyert, hogy a régi ötéves terv elégtelen. Oroszország ugyanis úgy az adóállomások hálózatát, mint a rádióhírmondó elterjedését illetően még igen hátramaradott állapotban van. Ez az elmaradottság igen komoly veszélyt jelent az egész ötéves terv megvalósítása szempontjából, mert Oroszországban a rádióknak sokkal fontosabb szerepe van, mint a vezetékös távközlekedési hálózattal rendelkező nyugati kultúrországokban. A Szovjetunió vezetékös hálózata ugyanis igen kritikus állapotban van. Az ércekben való hiány lehetlenné teszi a vezetékös hálózatnak az ötéves tervnek megfelelő méretekben való kiépítését. Ezért ott a távközlekedés terén a rádióösszeköttetéseknek kell majd azt a forgalmat is lebonyolítaniok, melyet a nyugati országokban a vezetékös hálózat útján bonyolítanak le. (E. F. 1932 : 27.)

Észak- és Dél-Amerika közt üzembehelyezték a második rádiótávbeszélő összeköttetést. Az új összeköttetés New-York és

Rio de Janeiro közt létesült (7.700 kilométer légvonal-távolság). Az eddigi rádiótávbeszélő összeköttetés New-York és Buenos Aires közt működik.

A török távbeszélőhálózat kiépítése. Az Istanbul-Sofia közti távbeszélő áramkör üzembehelyezése lehetővé tette úgy Istanbul mint Ankara számára a távbeszélő forgalmat a bolgár fővárossal. Az első időben az új áramkörön a forgalom még gyenge volt s csak napi 3—5 beszélgetést váltottak, mikor azonban az Edirnében (Driinápoly) beépített erősítővel az érthetőség az új áramkörön megjavult, a beszélgetések száma is emelkedett. Az új áramkör üzembehelyezése a török igazgatást abba a helyzetbe hozta, hogy országának a középeurópai országokkal való távbeszélő forgalmát is komolyan megfontolás tárgyává tehetné s e forgalmi viszonylatok megnyitása iránt a tárgyalásokat megkezdhetné. (E forgalom megnyitása Sofia—Bucarest—Budapest-en át fog megtörténni). Ami a török belföldi helyközi távbeszélő összeköttetések fejlesztését illeti, legelőször az Ankara—Izmir távbeszélő vonal megépítésére kerül a sor. E vonal munkálatai az Ankara—Eskichehir szakaszon már meg is kezdődtek. Fokozatosan aztán a török birodalom valamennyi fontosabb városát összeköttetésbe akarják hozni a fővárossal. (E. F. 1932 : 27.)

A távbeszélő Szíriában. Eredeti tervétől eltérően a szyriai kormányzat a távbeszélőt nem kívánja többé külföldi konzorciumnak átadni, hanem azt a szyriai postaigazgatás ügykörébe utalja. Ebből a célból 100 millió frankos kölcsönt óhajtanak felvenni, melynek tárgyában a megbeszelések a mandatárius kormányzattal már meg is indultak. A szyriai távbeszélő fejlesztésével kapcsolatban tervbe vették a Szíria és Palesztina közti távbeszélő összeköttetés kiépítését, mely Haifán át vezetne s lehetővé tenné Szíria és Egyiptom közt is a távbeszélő forgalmat.

Távbeszélgetés Sydney és az Olympic közt. Az elmúlt év novemberében történt meg először, hogy Ausztráliából a transatlanti szakaszon közlekedő oceángőzössel távbeszélgetést folytattak. Ebből az alkalomból egyik ausztráliai újsákiadó beszélt a White-Star-Line Olympic gőzösnak kapitányával, valamint a hajó egyik utasával. Az érthetőség kifogástalan volt. A beszélgetés váltásakor Ausztráliában már november 11-ike volt, a hajón azonban még csak november 10-ikét irtak. A beszélgetés 5 percig tartott.

Párisban divatba jöttek a külföldi távbeszélgetések. Egy év óta Franciaországban de főleg Párisban az előkelő világban divatba jött a külfölddel való minél gyakori

ribb távbeszélgetés, amit részben időtöltés céljából üznek az illetők. Az új szórakozásnak ottani lapközlések szerint főleg a hölgyek hódolnak. Mivel a hölgyek rendszeren nem rendelkeznek a szórakozáshoz szükséges kellő számú külföldi baráti összeköttetéssel, gyakran és előszeretettel hívják fel a külföldi nagy üzletházakat, melyekkel a különböző árukról s azok beszerzési árairól folytatnak megbeszéléseket. Sokszor hívnak fel előszeretettel színművészeket, színművésznőket, filmszínészeket, akik aztán a lelkes francia hölgyektől kellemes bókákat hallhatnak. A francia postaigazgatás a forgalom fellendülésével természetesen nagyon meg van elégedve. Amint az igazgatás egyik legutolsó jelentéséből megállapítható, Franciaország és Németország közt az elmúlt évben kb. egymillió beszélgetést folytattak, Belgiummal pedig 1,609.237 beszélgetést, mely számmal Belgium a francia külföldi forgalomban vezető helyre küzdötte fel magát. Az Egyesült Államokkal való távbeszélő forgalom is állandó emelkedést mutat, bár ez a beszélgetési szám — 8.432 — az európai forgalom beszélgetési számaival nem állítható egy sorba. Am ennek is meg van a maga magyarázata s ez a beszélgetési díjak magassága (egy New-Yorkkal folytatott beszélgetés 25 dollárba kerül). Ilyen összeget időtöltés céljából már még sem ad ki a francia hölgyvilág egy könnyen. Ugyancsak szerényebb keretekben mozog a Francia Indokínával, valamint a Marokkóval való távbeszélő forgalom is. Egészen elenyésző beszélgetési számot tudott felmutatni Franciaországnak Szovjet-országgal való távbeszélő forgalma. (T. P. 1932:1.)

A gyorstávbeszélő forgalom (Schnellverkehr) kiterjesztése egész Németországra. A berlini főpostaigazgatóság körzetében újabb kísérletek folynak a gyorstávbeszélő forgalomnak egész Németországra való kiterjesztése tárgyában.

E terv megvalósítása céljából a berlini központi távbeszélő központban 60 új munkahelyet építenek be s más szükséges építményekhez is hozzáfogtak, melyekkel a tavasszal már el is készülnek. Ekkor el is kezdik az új szolgálatot és pedig oly módon, hogy a gyorstávbeszélő forgalom az egész belföldi német forgalom számára bizonyos órákra korlátozva indulna meg. Oly órák kijelöléséről van szó, melyekben a távbeszélő forgalom tapasztalás szerint gyenge. Ha tehát ezekben az órákban egy berlini előfizető majd Köln-nel, Hamburggal, Breslau-val vagy Karlsruheval összeköttetést kér, a másik hálózat előfizetőjével azonnal összekötik anélkül, hogy hallgatóját közben fel kel-

lene akasztania. Az eddigi eljárás ugyanis az volt, hogy a beszélgetést előbb be kellett jelenteni, azt a kezelő előjegyezte s aztán rövidebb vagy hosszabb várakozás után hozták csak meg az összeköttetést. E hosszadalmas eljárásra a jövőben nem lesz szükség, ami az üzleti világ számára nagy előnyt és időmegtakarítást jelent.

Lesz azonban még más újítás is. Nevezetesen, ha valamely gyengébb forgalmú összekötő áramkörre kapcsolt előfizető helyközi összeköttetést kér, a jövőben a kezelő fel fogja szólítani, hogy maradjon a készüléknél. A kezelő erre a távolsági áramkörön felhívja a kért vidéki előfizetőt s összeköti azt a berlini hívóval. Az új rendszerű forgalom számára egyelőre az esti és reggeli órákat jelölnék ki, mikor a forgalom még gyengébb. Emellett a nap többi óráját is figyelemmel kísérné a német távbeszélő vezetősége s megállapítaná a nyert tapasztalatok alapján, hogy a gyorstávbeszélő forgalom számára nem lehetne-e még más órákat is kijelölni. A német postaigazgatás, dacára a kedvezőtlen viszonyoknak, a nyugtított nagy kényelemre való tekintettel a távbeszélő erősebb igénybevételére számít. Az újítás rendszeresítésével járó kiadások aránylag csekélyek. (T. P. 1932:1.)

A világon már 35 millió távbeszélő állomás van. A Münchener Post 1931. évi december hó 31. számában közölt statisztika szerint a világ távbeszélő állomásainak száma 1932. január 1-vel elérte a 35 milliót, ami az 1931. január hó 1-i állapothoz képest újabb hatalmas állomásszaporulatot jelent. (T. P. 1932:1.)

Brazília—Argentína—Uruguay és Csile közt megnyílt a kölcsönös helyközi távbeszélő forgalom. Az az idő, mikor valamennyi délamerikai távbeszélő állomás egymással beszélni fog tudni, úgy látszik az elmúlt év december hó 11-vel közelebb került a megvalósuláshoz. E napon ugyanis Brazília fővárosa, Rio de Janeiro és Argentína, Uruguay, Csile távbeszélő előfizetői közt megnyílt a kölcsönös távbeszélő forgalom. Ezzel a délamerikai kontinens távbeszélő előfizetőinek nagyobbik része számára lehetővé vált az egymással való távbeszélgetés.

Az összeköttetés a Rio de Janeiro—Buenos Ayres közti útszakaszon rövidhullám rendszerű rádiótávbeszélő útján, Buenos Aires és Argentína, Uruguay, Csile előfizetői lálomásai közt pedig az United River Plate Telephone Company, az All America Cables és a Chile Telephone Company szárazföldi hálózata útján létesül. A Rio de Janeiro és Buenos

Ayres közti rövidhullám rendszerű rádió összeköttetést az International Telephone and Telegraph Corporation tartja üzemben.

Az új összeköttetés ünnepélyes megnyitását Rio de Janeiro, Buenos Aires és Santiago nevesebb lapjainak képviselői mind részt vettek s örömmel üdvözölték a délamerikai sajtószolgálat szempontjából is annyira jelentős fejlődést. (I. S. N. 1932: 8.)

Autóbusz- és táviróüzem együttműködése Amerikában. Egymás üzleti érdekeiknek kölcsönös előmozdítása céljából Északamerikában a Florida Motor Lines és a Postal Telegraph Company oly értelmű egyezményt kötöttek, hogy az autóbusz vállalat valamennyi jegypénztáránál és végállomásánál a közönség táviratait feladhassa és pedig úgy Floridában, mint a Georgia állambeli Savannah és Brunswick-ben. Ezzel szemben ugyanezekben a körzetekben a Postal Telegraph Company összes hivatalai az autóbuszüzemmel kapcsolatos minden menetrendi és más felvilágosítást megadnak az érdeklődő közönségnek, s menetrendeket is árusítanak. Az új együttműködéstől úgy az autóbusz, mint a táviróüzem sok előnyt vár a maga számára, amire alapos kilátás is van, mert mindkét vállalatnak igen nagy üzletköre van. (I. S. N. 1932: 8.)

A Commercial Cable Comp., a Mackay Radio Comp. és az All America Cable system közös üzemközpontja New-Yorkban. Az International System érdekelttségéhez tartozó említett 3 nagy amerikai kábel, illetőleg rádióvállalat New-Yorkban a Broad Street 67. szám alatt levő hatalmas International Telephone palotába költözött s ott a három vállalatot egyaránt szolgáló közös üzemközpontot rendezett be. A közös üzemközpont főelőnye abban áll, hogy a transatlanti valamint az amerikai kontinentális szolgálatra berendezkedett Commercial Cable Comp. és Mackay Radio Comp.-nak az amerikai kontinens partmenti kábelszolgálatát el látó All America Cable system-mel való együttműködését nagyban megkönnyítette s az egyik vállalat összeköttetéseire érkezett táviratoknak a másik vállalat összeköttetéseire való terelését az emberileg elképzelhető legrövidebb idő alatt lehetővé tette. A táviratoknak ezt az üzemközponton belüli gyors szétosztását különféle modern mechanikai berendezések teszik lehetővé. A New-York City területén belül való gyors táviratforgalmat ezenfelül még az a nagyszámú írógépes táviróvonal is elősegíti, melyekkel az üzemközpont a Postal Telegraph vállalat

new-yorki hivatalaival össze van kötve. Ugyanezt a célt szolgálja továbbá az a nagyszámú távbeszélő, Morse- és írógépes táviróvonal is, melyek az üzemközpontot az ú. n. nagy üzletfelekkel közvetlenül kötik össze.

E pompás modern berendezések a három nagy amerikai vállalat helyzetét és versenyképességét nemcsak az amerikai kontinensen, hanem az Európa—Amerika viszonylatban is igen megerősítették s összeköttetéseiknek igénybevételét a felek számára felette kívánatosá tették.

A francia rendőrség és a rádió. A párisi rendőrség főtisztviselőinek tanácsa elhatározta, hogy a jövőben a rendőrségi rádiószolgálat fejlesztésére különös tekintettel kívánnak lenni. Ezért 5 rádióval felszerelt különleges rendőrségi járművet építtetnek s azonkívül az összes rendőrségi közegek által használt s a párisi utcákon végzendő ellenőrző utak alkalmából igénybeveendő rendőrségi járműveket is rádió vevőállomásokkal szerelik fel.

Olaszországban a kormány képviselőinek jelenlétében Santa Margherita Ligure és Levanto közt kb. 25 mérföld távolságra ezidőszent ultra rövid hullámrendszerű rádiótávbeszélővel folytatnak kísérleteket. Az alkalmazott hullámhossz 25 cm. (600 millió kc/s.) A kísérleteket Marconi márkájú, a nagy olasz feltaláló irányítja, aki azon a véleményen van, hogy még ezeknek a hullámoknak a hatástávolsága is el fogja érni a 100 mérföldet. Marconi különben reméli, hogy a felette csekély költséggel dolgozó ultra rövid hullámrendszerrel szép eredményeket fognak tudni elérni az egymástól nem nagy távolságok áthidalásánál s így különösen a földközi tengeri szigeteknek egymás közötti, valamint a szárazföld közti forgalmában erre a rendszerre nagy jövő vár. (T. T. J. 1932: 203.)

Tripolisz táviró és távbeszélő összeköttetéseinek fejlődése. Tripolisz—Zavia-Sornam, Sabrathe és Zuara tripoliszi városok közt táviró- és távbeszélő összeköttetés létesült. (T. T. J. 1932: 203.)

Elkészült a transkanadai (Halifax-Vancouver) távbeszélő vonal. Brit-Amerika közlekedési fejlődésének történetében nevezetes eseményhez ért. Elkészült az Atlanti Óceán partvidékét a Csendes Óceán partvidékével összekötő transkanadai távbeszélő vonal. Az új vonal Kanadának keleti és nyugati részei közti távbeszélő forgalmát függetleníti az Egyesült Államok vonalainak igénybevételétől, amelyek nélkül eddig a kanadaiak a kontinensüket átszelő viszonylatokban nem tudtak beszélgetéseket folytatni.

Az új közvetlen vonal megalkotásában az összes nevesebb kanadai távbeszélő társaságok érdekelve vannak, vagyis mindazok, melyeknek érdekeltségi területén a vonal keresztül halad. A vonal megalkotásában azonban a legnagyobb nehézségeket a Kanada nyugati erdős és hegyes részét tevő Brit Kolumbia és Alberta területén kellett leküzdeni, ahol mindeztől számottevő távbeszélő hálózat még nem is volt. E nehéz szakaszon kb. 625 mérföldnyi távolságon két új távbeszélő áramkört feszítettek. Az oszlopokra szerelt, Kanadát átszelő vonal teljes hossza kb. 4.500 mérföld. A legnehezebb hegyi szakaszon az új vonalat nem a fő közlekedési vonalok mentén építették, hanem a legrövidebb úton szeltek át a hegyeket és erdőket. Erre azért volt szükség, mert az utak ezen a nehéz hegyi terepen nagy kerülőket tesznek és ezeket gazdaságosság szempontjából a vonallal követni nem lett volna tanácsos. A Brit Kolumbia—Alberta szakasz megépítésével kapcsolatban kb. 35.000 új oszlopot állítottak s 24 wagon bronzhuzalt feszítettek ki. Ezen a szakaszon már magának a vonalnak a kitűzése is a sziklahegység nehéz terepviszonyai következtében akadályokba ütközött. A kitűzést ugyanis a Sziklahegység egyes szakaszain meg kellett ismételní, mert az őserdőkben tanyázó vaddisznók a nyomjelző cövekeket kitúrták, illetőleg felfalták. Érdekes, hogy erre a vaddisznóknak azért kerekedett kedvük, mert a cövekek a tengerpart sós vizétől át voltak itatva s így a vaddisznók azokat mint csemegét fogyasztották el.

Kétségtelen, hogy a világ egyik leghosszabb helyközi távbeszélő összeköttetésének üzembehelyezése az amerikai kontinens távbeszélő forgalmának már eddig is gigantikus méreteinek további megduzzasztásához nagy mértékben hozzá fog járulni. (Telephony 102. 2.)

San Francisco és Honolulu (Hawai szigetek) közt megnyílt a rádiótávbeszélő forgalom. Az új rövidhullámrendszerű összeköttetés a Csendes Óceán 2.080 mérföldön hidalja át s a csodás szépségű Hawai szigetcsoport 25.000 távbeszélő állomását az északamerikai kontinens távbeszélő előfizetői számára távbeszélőn megközelíthetővé tette. (Telephony 102: 2.)

A távbeszélő mint tűzjelző. Vernonban, Kanadában az éjjeli szolgálatot tartó távbeszélő kezelő az egyik állomásról jelzést kapott, ám jelentkezéskor nem jött az állomásról válasz. Figyelt egy darabig s ropogást vélt hallani a vonalon.

Rosszat sejtve, a kezelő azonnal távbeszélőn jelentette az esetet a rendőrségnek, amely kiszállott a helyszínére s megállapította, hogy az illető állomás helyiségében tűz ütött ki. A tüstént előhívott tűzoltók még idejében elnyomták a veszedelmet.

Mint utólag megállapították, a távbeszélő központ a tűzzel kapcsolatban a jelzést azért kapta, mert a hőség következtében a távbeszélő készülék hallgatót tartó horga elgörbült, a hallgató lecsúszott s jelzést adott a központnak. (Telephony 102. 3.)

Dr. Havas Ferenc.

Rádió orvhallgatók elleni küzdelem külföldön.

Az angol posta október havában az orvhallgatók ellen egy az egész országra kiterjedő hadjáratot indított meg, aminek az volt az eredménye, hogy azóta kereken 250.000 előfizetővel szaporodott az angol rádióelőfizetők száma. Dacára azonban e szaporodásnak, egy angol statisztikai közlemény arról számolt be legutóbb, hogy schol sincs annyi orvhallgató, mint Angliában. Négyszázezerre teszik az angliai orvhallgatók számát és ez érthetővé teszi, hogy az angol rádió külön rendőrséggel, gépkocsikra szerelt kutató készülékekkel igyekszik felkutatni azokat, akik előfizetési díj nélkül hallgatnak rádiót.

A román posta statisztikája szerint a Bukarest városi rádió előfizetők száma 1931. év végén 25.000 volt. Az emelkedést a bukaresti posta azzal magyarázza, hogy az orvhallgatók elleni rendszabályok megfélemlítették a hallgatókat. Az előfizetők száma azóta emelkedőben van.

A belga rádió is hadjáratot indított az orvhallgatók ellen. Az eredmény az volt, hogy az előfizetők száma 80.000-ról rövid időn belül 200.000-re emelkedett. Az orvhallgatók részben pénzbírságot fizettek, részben pedig a rádiókészülékük elkoboztatott.

A spanyol rádió igazgatósága bizottságot hívott egybe, amelyre az a feladat hárul, hogy az orvhallgatók ellen érelyes rendszabályokat hozzon. A bizottságban a barcelonai rádió igazgatója és Spanyolország legkiválóbb rádiótechnikai szakemberei foglalnak helyet.

Németországban az 1931. év utolsó negyedében 283 egyént ítéltek el rádió orvhallgatás címén.

A német birodalmi posta karácsonyi forgalma. A Deutsche Rundfunk című rádiólap igen érdekes statisztikai kimutatást és tanulmányt közöl, mely szerint a német birodalmi posta karácsony hetében 200 millió helyi távbeszélgetést jegyzett fel.

míg a külföldi távbeszélgetések száma 319.000 volt. A belföldi telefonbeszélgetések száma meghaladja a 20.7 milliót. A német posta azonkívül 2.4 millió „sürgős” jelzésű táviratot közvetített. Karácsony előnapján egyedül Berlinben 18.000 csomagot adtak fel, míg a karácsony hetében 865.000 csomag hagyta el a berlini postahivatalokat. 4773 távirat ment külföldre, honnan 4.514 érkezett Németországba. (Deutsche Rundfunk.)

A schweizi rádióállomás igen érdekes módon szavaztatja meg rádióhallgatóit. A januárban esedékes díjbefizetésre szolgáló postai befizetési lap tulsó oldalán 13 különböző program-típust közöl a hallgatóval, felszólítván őt, jelölje meg azt a program-típust, amelyik neki legjobban tetszik s amelyet legtöbbször szeretne hallani. (Radio Suisse.)

Rendőrségi rádió működése Amerikában. Az indianopolisi rendőrség kapitánya statisztikai kimutatást tétetett közzé, amelyből kitűnik, hogy az Egyesült Államok rendőrsége a rövidhullámú rendőrségi leadóállomások segítségével hat hónap leforgása alatt 2.300 előállítását fogantatott. Az indianopolisi rendőrség — mint egy amerikai lap írja — elismeréssel nyilatkozott a magyar rendőrség teljesítményéről és hosszasan ismerteti a magyarországi rendőrségi rövidhullámú rádióállomást. (Wordl Radio.)

A német rádió és a munkanélküliség. A német birodalmi posta már hónapok óta felmenti a rádiódíj fizetése alól azokat a munkanélkülieket, akik igazolni tudják, hogy már munkanélküliségüket megelőző előfizetői voltak a rádióknak. (Funk-woche.)

Rádielőfizetők gyűjtéséért jutalom Olaszországban. Az olasz rádiótársaságok pályázatot hirdettek „ki tud záros határidőn belül legtöbb rádielőfizetőt szerezni” címmel. A főnyeremény egy nagy Fiat túrakocsi. (Radio corriere.)

Eszkimó rádióállomás. Az orosz szovjet hatóságok a Wunsch-Kapon egy ú. n. eszkimó rádióállomást építtetett, mely arra lesz hivatva, hogy az összes poláris expedíciókkal összeköttetést tartson fenn. Nemcsak meteorológiai jelentéseket fog az eszkimó-adó közvetíteni, hanem a poláris sziget lakosságát, valamint az expedíció tagjait szórakoztatni is hivatott lesz. A művészeket és zenészeket jégtörőkön szállítják az eszkimó-adóállomás stúdiójába. Az adóállomás 40 Kw-val fog dolgozni, hullámhosszát a közeljövőben fogják megállapítani. (B. Z. a/M.)

Allandó kiállítás a rádiózást zavaró készülékekből. A német birodalmi posta állandó kiállítás keretében mutatja be mind-

azokat az elektromos készülékeket és berendezéseket, amelyek a rádiózást zavarják. Mindegyik készülék mellett megtalálhatja azonban az érdeklődő a megfelelő védőberendezést is, úgyhogy végeredményben a kiállítás rendkívül jó szolgálatokat tesz a rádiózók millióinak. (B. Z. a/M.)

Új angol rövidhullámú leadóállomás épül Daventryben. Az angol rádiótársaság az angol nyelvcsalád szellemi egységének megerősítésére negyven ezer font költséggel birodalmi rádió leadóállomást fog építeni Daventryben, ahonnan rövidhullámon éjjel-nappal előadásokat fognak közvetíteni az összes dominiumok, gyarmatok, protektorátusok és az északamerikai unió számára. A műsor, hangversenyeken kívül angol klasszikusokból, ismeretterjesztő felolvasásokból, politikai és gazdasági propaganda előadásokból, valamint a tengerentúli országokat érdeklő hírszolgálatból fog állani s az egyes világrészek időbeosztásához fog alkalmazkodni. Így pl. az afrikai műsor este, az ausztráliai reggel, az amerikai és kanadai éjjel után fog kezdődni. Az előadásokat a távoli világrészekben külön relais-állomások fogják felvenni és a hallgatók számára újból leadni. Angol politikai és tudományos körök a legnagyobb lelkesedéssel üdvözölték e merész tervet, amelynek kultúrpolitikai fontosságát az egész birodalomra korszakalkotónak mondják. (Radio Woche.)

A dán rádió előfizetőinek kérdőívet küldött és felszólította őket megjegyzéseik megtételére. A kérdőívre 27.363 válasz érkezett, melyekből kitűnik, hogy 3.015-en katonazenét kérnek, 2.917-en régi táncokat; 2.559-en színműveket; 2.193-an gramofonzenét; 2.059-en könnyű zenét; 1.860-an kabaréelőadást; 1.560-an modern tánczenét; 1.472-en énekkarokat; 1.141-en előadásokat; 1.371-en operetteket; 720-an szimfonikus hangversenyeket és csak 488-an szavaztak operazenére. (Radio Fr.)

Rádiószolgálat a kínai-japán háborúban. A kínai-japán háborúról 37.6 méteren 20 Kw adóenergiával egy kínai rádióállomás küld igen jól vehető értesítéseket Sanghából. (Radio Fr.)

A vasúti rádió kiterjesztése Angliában. Angliában eddig csak egy vonalon futnak rádióval felszerelt vonatok, még pedig a London és Leeds közötti vonalon. Az utasok 2 pengő ellenében hallgathatják az angol rádióállomás közvetítését. A Great Western Railway vasúttársaság vonalain most minden vonatot felszerelnek rádióvevőkészülékkel. (World radio.)

Rádióvételi zavarok okainak kutatása Franciaországban. M. Deligne, francia munkaügyi miniszter bizottságot hívott egybe, amely hivatva lesz a rádióvételi za-

varok okait tanulmányozni. A bizottság tanulmányozni fogja azokat a technikai és jogi eszközöket, melyek révén a rádióhallgatóságot meg lehet óvni a gépek és üzemek által előidézett vételi zavaroktól. (Radio Paris.)

A lengyel és német rádiótársaság elleneskedése megszűnt. A Polskie Radjo és a berlini Reichsrundfunk Ges. között egyezmény jött létre, amit diplomáciai nyelven támadásokat kizáró paktumnak lehetne nevezni. Kikötötték ugyanis, hogy a két rádióállomás műsorában nem szabad semminek sem szerepelnie, ami ronthatna a két nemzet közti barátságos viszonyon. Mindkét részről elismerik, hogy a rádió főérdeke, hogy bensőséges és barátságos viszony legyen a két szomszédos állam között. Az egyezmény azonos a nemzetközi rádióegyezmény tiltott propagandára vonatkozó szakaszával. A létrejött megállapodásnak jelentősége tehát csak abban a fokozott szándékban nyilvánul meg, hogy maguk is véget akarnak vetni a két rádió közt eddig fennállott feszült viszonyoknak. (B. Z. a/M.). Huber Oszkár.

A rádióelőfizetőknek világrészenként való összehasonlítása érdekes adatokat tár elénk. Így például egész Ázsiában nincs egymillió rádióhallgató, pontosan 849.313 azoknak a száma; ebből egyedül Japánra 795.523 jut; Kínában, dacára óriási kiterjedésének, csak 15.000-en hallgatnak rádiót; India 7.682, Sziám 505 rádióhallgatóról tud.

Afrika ennél is sokkal szegényebb statisztikát közöl: a rádiók összes száma 45.483; ebből Dél-Afrikára 25.121, míg Algír-ra mintegy 10.000 jut.

Észak-Amerikában több mint 11 millió rádióhallgató van. Ezzel szemben Dél-Amerikában 722.000-re tudnak felmutatni, amelyből körülbelül 400.000 Argentínára, 190.000 Brazíliára jut és csupán 8 van Francia-Guyanában.

Az öreg Európa jóval felülmúlja a büszke Amerikát, mert itt a rádióhallgatók száma 13.250.000, Amerikának 12.000.000-jával szemben. (RSc. 1931:11.)

A Reichs-Rundfunk-Gesellschaft számítása szerint a német rádióhírdő ez időszerint körülbelül 32.000 személyt foglalkoztat. (RWO. 1932:6.)

A rádióvételt károsan befolyásoló zavarok megszüntetése érdekében a franciaországi Dijon város polgármestere rendeletet bocsájtott ki. Ez a rendelet figyelembe veszi, hogy a rádió ma már annyira népszerű és hogy annak megvédése már szükséges annál is inkább, mert a zavart okozó készülékeken megfelelő berendezések használata műszaki szempontból már

megoldott kérdés. Viszont a rádiózókat az őket megillető emberi jogaikban kell megvédelmezni és hogy a közrend megóvása érdekében kell cselekedni. Mindezekre való tekintettel a polgármester többek között a következőket rendelte el:

1. cikk. Dijon város területén berendezett vagy ezentúl berendezendő ipari-, kereskedelmi- vagy házihasználatú villamos készülékek, motorok, háztartáshoz tartozó villamos berendezések, megszakításokkal működő villanyvilágítású cégtáblák, fodrészkezelőgépek, orvosi készülékek, erőtelepek, liftek, erőgépek és mozgóképszínházak berendezései, hideget vagy meleget előállító berendezések, belélegző készülékek stb., védőberendezéssel szerelendők fel, amelyek minden, úgy a közvetlenül mint a vezetékek mentén terjedő zavaró rezgést elfojtanak.

Ezek a védőberendezések vagy árnyékolással vagy a szikrázásnak kitett részek kondenzátor vagy tekercsek közbekiktatás útján való födelése által stb. állítathatók elő.

2. cikk. A rendelet keltétől számított hat hó alatt kötelesek az érdekeltek a villamos berendezéseiken a szükséges változtatásokat elvégeztetni.

3. cikk. A rádióhírdő vevőberendezések hangosan beszélőjével a lakosok nyugalmát nem szabad zavarni.

A 4. cikk elrendeli, hogy a rendelet elleni vétés eseteiben jegyzőkönyvet kell felvenni; az eljárást a rendőri büntetőbíró folytatja le és a büntető törvénykönyv (Code pénal) 471. cikkében előírt büntetéseket szabja ki.

Szerk. megjegyzés. A rendelet nem írja elő a védőberendezések elkészítésének költségei kit terhelnek. A zavaró rezgések elleni védekezés ugyanis addig mindenütt a költségek viselésén szenvedett hajótörést.

Dijon városi villamos vasújtára ez a rendelet szintén vonatkozik (A. 1932. 461.)

Hanglemezeknek rádióműsoron való használata tárgyában a németországi hanglemezyárak és a német rádió közt a közel multban megegyezés jött létre, amelynek értelmében a rádióállomások hanglemezt szabadon és ingyen vehetnek műsorra a következő korlátozásokkal:

1° Olyan előadást nem állíthatnak össze, amelyen csak hanglemez közvetítés szerepel;

2° A hanglemezközvetítés napi összideje két óránál több nem lehet (egy óra délelőtt és egy óra 12—24 órák között);

3° Minden egyes hanglemez közvetítésekor az előállító cég nevét és a lemez jegyzékszámát is be kell mondani. (PR. 1931. 245.) Dr. Teész Frigyes.

HIREK.

Nouvelles.

Marconi találmánya, a drótnélküli táviró 30 éves. Az elmúlt év december hó 12-én volt 30 éve annak, hogy Marconi az angliai Poldhu-ban (Cornwall) berendezett rádióállomás és a Newfoundland-ben St. Johnsban létesített rádióállomás közt sikerrel váltotta az első rádiótávíró jeleket s ezzel az elektromos távközlekedés fejlődésének új, dicsőségekben talán leg-gazdagabb korszakát nyitotta meg.

Ebből az alkalomból Marconi tisztelői a világ 16 állama közt létesített rádió-hirmondó átvitel útján kör-felhívásban méltatták az évforduló jelentőségét. A rádióhirmondó ebből az alkalomból a kö-vetkező ünnepi szónokok beszédeit röpi-tette szét a világban: Maurice Philipson, a belga nemzeti rádióhirmondó vezérigaz-gatója; Guernier, francia posta-távíró mi-niszter; dr. Bredow, a német rádióhir-mondó kormánybiztosa; Carlo Formichi, az olasz királyi akadémia alelnöke; dr. Chamiec Zsigmond, a lengyel rádió ve-zérigazgatója; dr. José Amerigo de Al-meida, Brazília közlekedési minisztere; dr. S. Inada, japán közlekedési vezér-igazgató; dr. Pupin Mihály, Egyesült Ál-lamok: Charles Saltzmann, az Északame-rikai Federal Radio Commission el-nöke; Fred Muller, a rádiókezelők szö-vegsége veteránjainak elnöke; G. C. Butte, a Philippini szigetek kormányzó-ja; Martinez tábornok Venezuela; Octa-vio S Pico, argentinai helügyminiszter; Raymond C. Brown, a Hawai szigetek kormányzója; Johnston, kanadai tenge-részeti miniszter.

A nagy feltaláló érdemeit méltató és kiemelő beszédekre válaszolva Marconi márkí a londoni Savoy Hill-ről válaszolt, melyben a többi közt összehasonlította a mai nap által kiváltott érzelmeit azok-kal, melyeket 30 év előtt érzett, mikor ahelyett, hogy egy kényelmesen beren-dezett londoni teremben ülve, az egész világ által biztosan megértett szavakat mondhatott volna el, egy kegyetlenül hi-deg szobában állott Ujfundlandban, egy domb tetején, figyelve, vajjon meg fog-ja-e tudni érteni az Angliából továbbí-tott „S“ betűket. Marconi ezután ismer-tette, hogy tulajdonképpen mi vitte őt rá 30 évvel ezelőtt az oceanon át való táv-iratozás gondolatára. Beszédét az „S“ be-tűnek egy táviró billentyű útján ismé-telten leadott jeleivel zárta. (M. R. 1931. 33.)

Görögország legújabb nemzetközi táv-beszélő összeköttetései. A Szalonikit Bul-gáriával és Jugoszláviával összekötő s már

meglevő távbeszélő összeköttetésen kívül Görögország legújabban még két igen fontos nemzetközi távbeszélő összekötte-tésre tett szert. Az egyik Szaloniki és Bucarest közt, a másik Szaloniki és Is-tanbul valamint Ankara közt létesült. E két új összeköttetés a Szaloniki—Szófia áramkör igénybevétele útján létesült. (J. T. 1932:1.)

Az Ericsson stockholmi távbeszélő vál-lalat Jugoszláviában 500.000 dinár alaptó-kével testvérvállalatot létesített. (J. T. 1932:1.)

A Törökországgal való távbeszélő forga-lom megvalósulása. A tíz év óta vajudó ne-héz probléma, a közeli kelettel való táv-beszélő forgalom megnyitása, immár a megvalósulás stádiumába jutott. E forga-lom eddigi akadálya főleg abban állott, hogy Jugoszlávia a területén áthaladó ve-zetékeket nem tudta rendelkezésre bo-csátani. Most végül a régi közlekedési szükséglet oly módon valósul meg, hogy az összeköttetés Magyarországon—Romá-nián és Bulgárián át jön létre. Ezek az országok ugyanis most már rendelkeznek azokkal a magasabb igényeknek is meg-felelő kábel, illetőleg légevezetékes össze-köttetésekkel s erősítő berendezésekkel, melyeknek igénybevétele mellett a forga-lom legalább is Istanbul és Ankarával meg lesz nyitható. A forgalom megnyitá-sát előkészítő probabeszélgetések egy-résről a fontosabb középeurópai orszá-gok városai, másrésről Istanbul közt már jó eredménnyel folynak s valószínű, hogy mire e sorok megjelennek, a Törökorszá-gal való távbeszélő forgalom megnyitása már valóság lesz.

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

A Posta-, Távíró- és Távbeszélő Tör-ténete. Irta: Dr. Hencz Lajos m. kir. posta-taigazgató. Az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület kiadása.

Három évtizedes fáradságos munkának eredményeképpen gyönyörű kiállításban, hatalmas szakmunka hagyta el a napokban a sajtót. A képekkel, térképekkel és mo-nográfiákkal kiegészített könyv nemcsak a tanfolyamhallgatóknak lesz kitűnő vezér-fonala, hanem élvezettel olvashatja min-denki, akiket egyik legfontosabb közleke-désügyi intézményünk dolgai érdekelnek.

Az új szakmunka alapos áttanulmányo-zására még nem volt kellő időnk s így azt lapunk egyik közelebbi számában fogjuk méltatni.

Szerkesztői üzenetek.

Communications de la Rédaction.

Munkatársainkat ezúton értesítjük, hogy szerkesztő-bizottságunk minden hónap harmadik szerdáján délután 3 órakor ülészik. A lapunkba szánt közleményeket ez időpont előtt legalább 10 nappal kérjük hozzáunk eljuttatni.

Tallér Gejza ny. postafelügyelő, Keszthely. Azt a javaslatát, hogy a Posta Kezelési Utasítást „Postai Utasítás a kezelésre” változtassák meg, átadtuk a postavezérigazgatóság illetékes ügyosztályának.

Meg nem írt cikkek közlését illetőleg nem nyilatkozhatunk. Tessék megírni előbb a cikket és hozzáunk eljuttatni. Szerkesztő bizottságunk, azután majd dönteni fog, hogy közölhető-e vagy sem.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatitkár.

Ingyen aranytöltőtollat *tizen négy karátos, eredeti amerikai gyártmányút (Parker rendszerű nyomótöltéssel) vagy egy*

Kürschner-féle kézikönyvet *900 oldal, 32 táblával vagy egy*

Rádió-lámpát kap *a RADIOWELT minden éves előfizetője.*

Kérjen még ma mutatványszámot a RADIOWELT kiadóhivatalától, Wien, I. Pestalozziggasse 6. Legrészletesebb rádióműsorok, érdekes olvasmányok, gazdag műszaki rész, utasítások berendezések létesítésére, hangos film, rövid hullámhosszak, nagyszámú rézkarcillusztrációk, nyelvtanfolyamok és érdekesítő regények közlése.

SIRIUS MŰVEK akkumulátor és elemgyár r.-i.

Budapest, VI., Petneházy-u. 72. Telefon: Aut. 924—02.

a M. kir. Posta, a M. kir. Allamvasutak, a M. kir. Honvédelmi Minisztérium és az összes közüzemek szállítója.

Rádió, telefon, jelző és műszerelemei

elismerten **kitűnőek** és kizárólag **hazai** gyártmányok

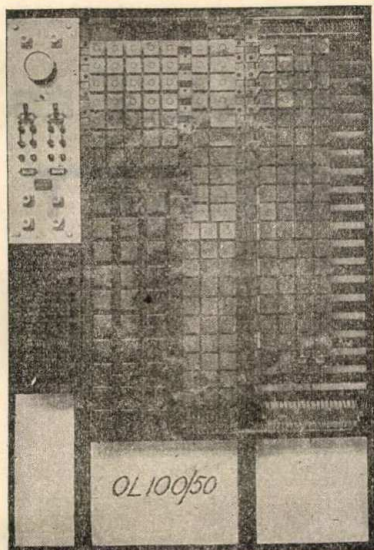
„ERICSSON”

MAGYAR VILIAMOSSÁGI RT.

BUDAPEST

Fehérvári-ut 70.

Tel.: I. 454-55, Lá. 4-55.

50 vonalas, 100-ig bővíthető automatikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább közismertté váló sajátságai:

1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

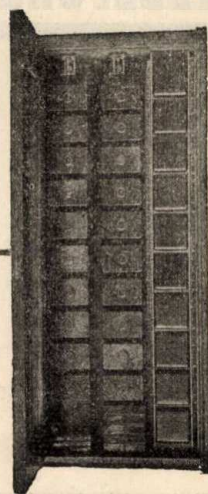
Az 1932. év újdonságai:

Automatikus házi telefonberendezések 12-1000 vonalig.

Állami csatlakozás 4 fővonalig,

billentőgombos készülékekkel.

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bővíthető rendszer szerint. Házi és kimenő állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő hívások fogadására és továbbítására manuális vagy félautomatikus közvetítő berendezés. Teljesen automatikus vidéki központok és hálózatok, interurbán forgalomban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra.

24 vonalas kapcsoló

RÁDIÓ KÉSZÜLÉKEKET ÉS ALKATRÉSZEKET

VÉDJE GYEL

csak

TELEFONGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

gyárt.

Stabilodyn hálózati készülék

Neutrodyn 51ámpás készülék

**Luxor háromlámpás körzet
vevő és gramofon erősítő
készülék**

Y forgókondenzátor

Safe transzformátor

Összehasonlító kimutatás a m. kir. posta 1930. 1931. és 1932. évi forgalmáról.

Table with columns for 'F e l a d á s', 'L e a d á s', 'Táviro', and 'T á v b e s z é l ő'. It includes monthly data for 1930, 1931, and 1932, with sub-columns for 'Ajánlott küldemények', 'Érték-levelek és érték-dobozok', 'Betét, kézi és sommás csomagok', 'Posta- (utánvételi és megbízási) utalványok', 'Postatakarék és csekk befizetések', 'Postatakarék és csekk kifizetések', 'Felvett táviratok', 'Kézbesített táviratok', 'Kezdeményezett', 'Érkezett', 'Budapesti egységes hálózatban', and 'Vidéken'. A summary row at the bottom compares 1930/31, 1931/32, and 1932/31 data.

Budapest, 1932. év február hó 16-án.

*Az összehasonlítás 1931. év december és 1932. év január haváról történt.

*) Kézbesített körözvény- és gabonaár-folyam-távíratokkal együtt.

NYILVÁNOS IRATOK É. T.

